

สรุปการอภิปราย ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา

ครั้งที่ ๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันอังคารที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เพื่อพิจารณา

๑. รายงานการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ก่อนรับหลักการ จำนวน ๖ ฉบับ
๒. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (นายจอน อึ้งภากรณ์ กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๙๘,๐๔๑ คน เป็นผู้เสนอ)

จัดทำโดย
กลุ่มงานคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา
สำนักกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

คำนำ

ด้วยคณะกรรมการการวิสามัญกิจการวุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจในการประสานงานระหว่างวุฒิสภากับสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี ตลอดจนองค์กรอิสระต่าง ๆ ในกิจการที่เกี่ยวข้องกับวุฒิสภา รวมทั้งดำเนินงานทางด้านวิชาการ ข้อมูลข่าวสาร การสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนกิจการของวุฒิสภา ตามข้อ ๘๑ (๔) และ (๖) ของข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยในการประชุมคณะกรรมการการวิสามัญกิจการวุฒิสภาเพื่อพิจารณาเตรียมความพร้อมในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาในการพิจารณาเรื่องสำคัญนั้น นอกจากนี้ที่ประชุมคณะกรรมการการวิสามัญกิจการวุฒิสภาก็จะมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการวิสามัญดำเนินการออกและรับแบบแสดงความจำนองอภิปรายจากสมาชิกวุฒิสภาแล้ว พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง ในฐานะรองประธานคณะกรรมการการวิสามัญกิจการวุฒิสภา คนที่หนึ่ง ยังได้มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการวิสามัญกิจการวุฒิสภาดำเนินการสรุปประเด็นการอภิปรายในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และเผยแพร่ให้สมาชิกวุฒิสภาทราบในทันทีผ่านทางช่องทางการสื่อสารออนไลน์ที่กำหนด คือ แอปพลิเคชันไลน์ (LINE) ตลอดระยะเวลาการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ทั้งนี้ เพื่อให้สมาชิกวุฒิสภาแต่ละท่านได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ ได้โดยรวดเร็วที่สุด อันจะส่งผลให้สามารถเตรียมประเด็นการอภิปรายได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในที่ประชุมได้อย่างทันท่วงที

ทั้งนี้ ในคราวประชุมคณะกรรมการการวิสามัญกิจการวุฒิสภา ครั้งที่ ๓๐/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ที่ประชุมได้พิจารณาเตรียมความพร้อมในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ครั้งที่ ๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันอังคารที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ และครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ โดยได้กำหนดแนวทางการอภิปรายของสมาชิกวุฒิสภาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ในการพิจารณาเรื่องที่สำคัญ ๒ เรื่อง คือ รายงานการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ จำนวน ๖ ฉบับ ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว และเรื่องด่วน คือ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (นายจอน อึ้งภากรณ์ กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๙๘,๐๔๑ คน เป็นผู้เสนอ)

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการวิสามัญกิจการวุฒิสภา โดยข้าราชการในตำแหน่งนิติกรและวิทยากรในกลุ่มงานคณะกรรมการการวิสามัญกิจการวุฒิสภา สำนักกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ได้ดำเนินการติดตามการประชุมร่วมกันของรัฐสภาทั้ง ๒ ครั้งดังกล่าว พร้อมทั้งสรุปประเด็นการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภา ตลอดจนการตอบชี้แจงของคณะกรรมการและผู้แทนประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช เพื่อเสนอข้อมูลสรุปประเด็นการอภิปรายดังกล่าวเผยแพร่ต่อสมาชิกวุฒิสภาทุกท่านผ่านช่องทางที่รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง กำหนดตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น และภายหลังการประชุมร่วมกันของรัฐสภาเสร็จสิ้น ฝ่ายเลขานุการ

คณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาได้ดำเนินการรวบรวมสรุปประเด็นการอภิปรายทั้งหมดนำมาเรียบเรียงตามลำดับเวลาการอภิปราย มีการตรวจทานแก้ไขให้ถูกต้อง และจัดทำเป็นรูปเล่ม มีสารบัญให้สามารถค้นหาได้โดยง่ายจากชื่อผู้อภิปราย อนึ่ง สรุปประเด็นการอภิปรายในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาครั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาได้จัดทำขึ้นเป็นครั้งที่ ๓ แล้ว นับแต่มีรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และได้เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา ครั้งที่ ๓๑/๒๕๖๓ วันพุธที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เพื่อทราบแล้ว และจะได้จัดทำเป็นรูปแบบไฟล์เอกสารอิเล็กทรอนิกส์เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์คณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาที่บุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ต่อไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า สรุปประเด็นการอภิปรายในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกวุฒิสภา บุคคลในวงงานวุฒิสภา รวมทั้งประชาชนผู้สนใจทั่วไป โดยสามารถนำไปใช้ในการสืบค้นข้อมูล รวมถึงเป็นแหล่งอ้างอิงในการศึกษา ค้นคว้าวิจัยในทางวิชาการด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญต่อไป

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

สารบัญ

(เรียงตามลำดับผู้อภิปราย)

** การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

ครั้งที่ ๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันอังคารที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ และ
ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

รายนามผู้อภิปราย	หน้าที่
- นายวิรัช รัตนเศรษฐ (ประธานคณะกรรมการ)	๑,๒๑
- นายนิกร จำนง (กรรมาธิการ)	๒
- นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย (สมาชิกวุฒิสภา)	๓
- นายประเสริฐ จันทรรวงทอง (พรรคเพื่อไทย)	๕
- นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ (พรรคชาติไทยพัฒนา)	๖
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ (สมาชิกวุฒิสภา)	๗,๓๐
- นายธีรวัชชัย พันธุ์มาศ (พรรคก้าวไกล)	๘
- นายวีระกร คำประกอบ (พรรคพลังประชารัฐ)	๙,๔๑
- นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน (สมาชิกวุฒิสภา)	๙
- นายสงวน พงษ์มณี (พรรคเพื่อไทย)	๑๐
- นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ (รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่)	๑๐
- นายเสรี สุวรรณภานนท์ (กรรมาธิการ/สมาชิกวุฒิสภา)	๑๒,๓๖,๖๒
- นายอนุศักดิ์ คงมาลัย (สมาชิกวุฒิสภา)	๑๓,๔๖
- นายจิรวุฒิ อรรถกานนท์ (พรรคก้าวไกล)	๑๔
- ศาสตราจารย์เกียรติคุณไกรสิทธิ์ ตันติศิรินทร์ (สมาชิกวุฒิสภา)	๑๕
- นายประสงค์ บูรณ์พงศ์ (พรรคเสรีรวมไทย)	๑๖
- พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร (สมาชิกวุฒิสภา)	๑๖
- พลเอก ธีรชัย สมุทรสาคร (สมาชิกวุฒิสภา)	๑๗
- นายक्रमานิตย์ สัมพันธ์ (พรรคเพื่อไทย)	๑๘
- นายสมชาย แสวงการ (สมาชิกวุฒิสภา)	๑๘,๔๒
- นายรังสิมันต์ โรม (พรรคก้าวไกล)	๑๙
- นายจอน อึ้งภากรณ์ (ผู้แทนประชาชนผู้เสนอร่าง iLaw)	๒๑,๓๔,๔๗,๖๓
- นายยิ่งชีพ อัชฌานนท์ (ผู้แทนประชาชนผู้เสนอร่าง iLaw)	๒๒,๓๕,๔๐,๔๘,๖๓
- นางสาวจิรนุช เปรมชัยพร (ผู้แทนประชาชนผู้เสนอร่าง iLaw)	๒๓,๓๕,๕๑
- นายชวลิต วิชยสุทธิ์ (พรรคเพื่อไทย)	๒๓

รายนามผู้อภิปราย	หน้าที่
- พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช (สมาชิกวุฒิสภา)	๒๔
- นายไพบุลย์ นิติตะวัน (พรรคพลังประชารัฐ)	๒๕
- นายวิรัตน์ วรศสิริน (พรรคเสรีรวมไทย)	๒๖
- นายศุภชัย ใจสมุทร (พรรคภูมิใจไทย)	๒๗
- นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม (สมาชิกวุฒิสภา)	๒๘
- นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ (พรรคประชาชาติ)	๒๙
- นายนิรมิต สุจारी (พรรคเพื่อไทย)	๓๐
- นายมณฑิธร บุญตัน (สมาชิกวุฒิสภา)	๓๑
- นางสาวปิยะรัฐชย์ ดิยะไพรัช (พรรคเพื่อชาติ)	๓๒
- พลอากาศตรี เฉลิมชัย เครื่องงาม (สมาชิกวุฒิสภา)	๓๒
- นายเกรียงศักดิ์ ฝ้ายสีงาม (พรรคเพื่อไทย)	๓๓
- นางกรณิศ งามสุคนธ์รัตนา (พรรคพลังประชารัฐ)	๓๓
- นายอัครเดช วงษ์พิทักษ์โรจน์ (พรรคประชาธิปัตย์)	๓๗
- นายจักรพันธ์ พรนิมิตร (พรรคพลังประชารัฐ)	๓๗
- นายคำบุญ สิทธิสมาน (สมาชิกวุฒิสภา)	๓๘
- นายเรวัต วิศรุตเวช (พรรคเสรีรวมไทย)	๔๐
- นายนิยม เวชกามา (พรรคเพื่อไทย)	๔๒
- นายวิเชียร ขวาลิต (พรรคพลังประชารัฐ)	๔๓
- นายเจตน์ ศิรธรานนท์ (สมาชิกวุฒิสภา)	๔๔
- นายบุญฐิณ ประทุมลี (พรรคเพื่อไทย)	๔๕
- นายโกวิท พวงงาม (พรรคพลังท้องถิ่นไท)	๔๕
- นายขจิต ไชยนิคม (พรรคเพื่อไทย)	๔๘
- นายจเด็จ อินสว่าง (สมาชิกวุฒิสภา)	๔๙
- นายถวิล เปลี่ยนศรี (สมาชิกวุฒิสภา)	๔๙
- นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ (สมาชิกวุฒิสภา)	๕๐
- นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม (พรรคเพื่อไทย)	๕๒
- นายปดิพัทธ์ สันติภาดา (พรรคก้าวไกล)	๕๒
- รองศาสตราจารย์รงค์ บุญสวยขวัญ (พรรคพลังประชารัฐ)	๕๕
- นายนิคม บุญวิเศษ (พรรคพลังปวงชนไทย)	๕๕
- นายมงคลกิตต์ สุขสินธารานนท์ (พรรคไทยศรีวิไลย์)	๕๖
- พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง (พรรคประชาชาติ)	๕๖

รายนามผู้อภิปราย	หน้าที่
- นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์ (พรรคเพื่อไทย)	๕๗
- นายชลน่าน ศรีแก้ว (พรรคเพื่อไทย)	๕๘
- นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ (พรรคก้าวไกล)	๖๐
- นายชัยวุฒิ ธนาคมานุสรณ์ (พรรคพลังประชารัฐ)	๖๐
- พันตำรวจตรี ยงยุทธ สาระสมบัติ (สมาชิกวุฒิสภา)	๖๑
- นายสิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ (พรรคภูมิใจไทย)	๖๒

สารบัญ

(เรียงตามกลุ่มผู้อภิปราย)

รายนามผู้อภิปราย	หน้าที่
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	
- นายวิรัช รัตนเศรษฐ (ประธานคณะกรรมการ)	๑,๒๑
- นายนิกร จำนง (กรรมาธิการ)	๒
- นายประเสริฐ จันทรรวงทอง (พรรคเพื่อไทย)	๕
- นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ (พรรคชาติไทยพัฒนา)	๖
- นายธีรวัชชัย พันธุ์มาศ (พรรคก้าวไกล)	๘
- นายวีระกร คำประกอบ (พรรคพลังประชารัฐ)	๙,๔๑
- นายสงวน พงษ์มณี (พรรคเพื่อไทย)	๑๐
- นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ (รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่)	๑๐
- นายจิรวุฒิ อรรถกานนท์ (พรรคก้าวไกล)	๑๔
- นายประสงค์ บุรณ์พงศ์ (พรรคเสรีรวมไทย)	๑๖
- นายक्रमานิตย์ สังข์พุ่ม (พรรคเพื่อไทย)	๑๘
- นายรังสิมันต์ โรม (พรรคก้าวไกล)	๑๙
- นายชวลิต วิชยสุทธิ์ (พรรคเพื่อไทย)	๒๓
- นายไพบูลย์ นิติตะวัน (พรรคพลังประชารัฐ)	๒๕
- นายวิรัตน์ วรศสิริน (พรรคเสรีรวมไทย)	๒๖
- นายศุภชัย ใจสมุทร (พรรคภูมิใจไทย)	๒๗
- นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ (พรรคประชาชาติ)	๒๙
- นายนิรมิต สุจारी (พรรคเพื่อไทย)	๓๐
- นางสาวปิยะรัฐชย์ ดิยะไพรัช (พรรคเพื่อชาติ)	๓๒
- นายเกรียงศักดิ์ ฝ้ายสีงาม (พรรคเพื่อไทย)	๓๓
- นางกรณิศ งามสุคนธ์รัตนา (พรรคพลังประชารัฐ)	๓๓
- นายอัครเดช วงษ์พิทักษ์โรจน์ (พรรคประชาธิปัตย์)	๓๗
- นายจักรพันธ์ พรนิมิตร (พรรคพลังประชารัฐ)	๓๗
- นายเรวัต วิศรุตเวช (พรรคเสรีรวมไทย)	๔๐
- นายนิยม เวชกามา (พรรคเพื่อไทย)	๔๒
- นายวิเชียร ชวลิต (พรรคพลังประชารัฐ)	๔๓

รายนามผู้อภิปราย	หน้าที่
- นายบุญฉัฐ ประทุมลี (พรรคเพื่อไทย)	๔๕
- นายโกวิท พวงงาม (พรรคพลังท้องถิ่นไท)	๔๕
- นายขจิต ไชยนิคม (พรรคเพื่อไทย)	๔๘
- นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม (พรรคเพื่อไทย)	๕๒
- นายปดิพัทธ์ สันติภาดา (พรรคก้าวไกล)	๕๒
- รองศาสตราจารย์รงค์ บุญสวยขวัญ (พรรคพลังประชาชน)	๕๕
- นายนิคม บุญวิเศษ (พรรคพลังปวงชนไทย)	๕๕
- นายมงคลกิตต์ สุขสินธารานนท์ (พรรคไทยศรีวิไลย์)	๕๖
- พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง (พรรคประชาชาติ)	๕๖
- นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์ (พรรคเพื่อไทย)	๕๗
- นายชลน่าน ศรีแก้ว (พรรคเพื่อไทย)	๕๘
- นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ (พรรคก้าวไกล)	๖๐
- นายชัยวุฒิ ธนาคมานุสรณ์ (พรรคพลังประชาชน)	๖๐
- นายสิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ (พรรคภูมิใจไทย)	๖๒

สมาชิกวุฒิสภา

- นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย	๓
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ	๗,๓๐
- นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน	๙
- นายเสรี สุวรรณภานนท์	๑๒,๓๖,๖๒
- นายอนุศักดิ์ คงมาลัย	๑๓,๔๖
- ศาสตราจารย์เกียรติคุณไกรสิทธิ์ ตันติศิรินทร์	๑๕
- พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร	๑๖
- พลเอก วัชชัย สมุทรสาคร	๑๗
- นายสมชาย แสวงการ	๑๘,๔๒
- พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช	๒๔
- นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม	๒๘
- นายมณฑิร บุญตัน	๓๑
- พลอากาศตรี เฉลิมชัย เครืองาม	๓๒
- นายคำคุณ สิทธิสมาน	๓๘
- นายเจตน์ ศิรธรานนท์	๔๔

รายนามผู้อภิปราย	หน้าที่
- นายจเด็จ อินสว่าง	๔๙
- นายถวิล เปลี่ยนศรี	๔๙
- นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ	๕๐
- พันตำรวจตรี ยงยุทธ สาระสมบัติ	๖๑
ผู้แทนประชาชนผู้เสนอร่าง iLaw	
- นายจอน อึ้งภากรณ์	๒๑,๓๔,๔๗,๖๓
- นายยิ่งชีพ อัชฌานนท์	๒๒,๓๕,๔๐,๔๘,๖๓
- นางสาวจิรนุช เปรมชัยพร	๒๓,๓๕,๕๑

สรุปการอภิปรายในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา
ครั้งที่ ๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันอังคารที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓
และครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓
เพื่อพิจารณา

๑. รายงานการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ จำนวน ๖ ฉบับ และ
๒. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (นายจอน อึ้งภากรณ์) กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๙๘,๐๔๑ คน เป็นผู้เสนอ)

สรุปประเด็นอภิปรายในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ครั้งที่ ๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันอังคารที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว

- รายงานการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ จำนวน ๖ ฉบับ

๑. นายวิรัช รัตนเศรษฐ (ประธานคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฯ ก่อนรับหลักการ)
เวลา ๑๐.๐๕ - ๑๐.๑๓ นาฬิกา

- คณะกรรมการได้กำหนดกรอบแนวทางการทำงานบนพื้นฐานของหลักการและเหตุผลโดยศึกษาประเด็นข้อกฎหมายดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘-๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑ และ ๒ ต้องออกเสียงประชามติหรือไม่ก็ครั้ง ต้องมีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่

ประเด็นที่ ๓ ควรมีการออกกติกาดูหรือไม่ว่าเพื่อป้องกันมิให้มีการแก้ไขพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ นอกเหนือจากหมวด ๑ และ ๒

ประเด็นที่ ๔ ร่างรัฐธรรมนูญอีก ๔ ฉบับที่เหลือขัดกับร่างที่ ๑ และ ๒ หรือไม่อย่างไร หากรัฐสภารับไว้พิจารณาทั้งหมดจะเกิดองค์การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และร่างรัฐธรรมนูญซ้อนกันหรือไม่ หรือหากรัฐสภารับหลักการเพียงร่างที่ ๑ และ ๒ แต่ไม่รับหลักการอีก ๔ ฉบับที่เหลือ รัฐสภาสามารถนำเนื้อหาของร่าง ๔ ฉบับที่ไม่รับหลักการมาพิจารณาได้หรือไม่

- การพิจารณาของคณะกรรมการได้เปิดโอกาสให้กรรมการได้แสดงความคิดเห็นโดยไม่มีภาระลมงมติ และนำมาไว้ในภาคผนวกเพื่อให้ที่ประชุมได้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของที่ประชุมรัฐสภา

- มีการตั้งคณะอนุกรรมการจำนวน ๒ คณะ คือ คณะกรรมการพิจารณาประเด็นข้อกฎหมาย และคณะกรรมการจัดทำรายงาน

๒. นายนิกร จำนง (กรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฯ ก่อนรับหลักการ ในฐานะประธาน คณะอนุกรรมการจัดทำรายงาน) เวลา ๑๐.๑๕ – ๑๐.๓๕ นาฬิกา

- คณะกรรมการได้เชิญนายพิระพันธุ์ สาโลรัฐวิภาค ประธานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา ศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ สมาชิกผู้แทนราษฎร นายชวณะ ไตรมาส เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (ชี้แจงคำวินิจฉัย ของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ – ๒๒/๒๕๕๕) นางพรพิศ เพชรเจริญ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และ บุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลต่อที่ประชุม ทั้งนี้ คำชี้แจงของบุคคลดังกล่าวจะปรากฏอยู่ในภาคผนวก แนบท้ายรายงานด้วย

- คณะกรรมการได้พิจารณาหลักการ เหตุผล คำชี้แจงจากคนภายนอก ความเห็นของ กรรมการแต่ละคนทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง โดยบันทึกความเห็นของกรรมการแต่ละคนไว้ ซึ่ง คณะกรรมการจะไม่มีข้อเสนอแนะใด ๆ เป็นเพียงแต่มีสรุปข้อมูลเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา ของสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น

- สรุปความเห็นของคณะกรรมการต่อร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑-๒

๑) ร่างขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ มีความเห็นสองฝ่าย คือ

ฝ่ายแรก เห็นว่าแก้ไขรัฐธรรมนูญได้โดยไม่ขัดรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด

ฝ่ายที่สอง เห็นว่าการแก้ไขโดยตั้ง สสร. ขัดต่อรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่

๑๘ – ๒๒/๒๕๕๕

๒) การออกเสียงประชามติ

ฝ่ายแรก เห็นว่า ทำประชามติเพียง ๑ ครั้ง ตามมาตรา ๒๕๖ (๘)

ฝ่ายที่สอง เห็นว่า ต้องทำประชามติ ๒ ครั้ง ได้แก่ ทำก่อนลงมติรับหลักการในวาระที่หนึ่ง และทำอีกครั้งตามมาตรา ๒๕๖ (๘)

๓) ต้องมีกฎหมายออกเสียงประชามติก่อนหรือไม่

คณะกรรมการมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ต้องมีกฎหมายออกเสียงประชามติเสียก่อน

๔) การแก้ไขพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์นอกจากหมวด ๑ และ ๒

คณะกรรมการมีความเห็นว่า พระราชอำนาจอื่นนอกจากหมวด ๑ และ ๒ เป็นการใช้อำนาจในฐานะประมุขของรัฐซึ่งต้องดำเนินการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญอยู่แล้ว แต่ก็ไม่สมควรที่จะมีการแก้ไข

- สรุปความเห็นของคณะกรรมการต่อร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๓-๖

๑) ร่าง ๑-๒ ขัดกับร่าง ๓-๔ หรือไม่ คณะกรรมการเห็นว่าไม่ขัดแย้งกัน ร่าง ๓-๔ ไม่จำเป็นต้องทำประชามติก่อนนำขึ้นทูลเกล้าแต่อย่างใด เนื่องจากไม่ต้องด้วยมาตรา มาตรา ๒๕๖ (๘)

๒) การรับหลักการของร่าง ๑-๒ และร่าง ๓-๔ จะทำให้เกิดองค์กรแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซ้ำซ้อนกัน หรือไม่ คณะกรรมการเห็นว่าจะทำให้เกิดองค์กรแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซ้ำซ้อนกัน จึงไม่ควรให้เกิดขึ้น

๓) รับหลักการของร่าง ๑-๒ แต่ไม่รับร่าง ๓-๔ สามารถนำเนื้อหาของร่าง ๓-๔ มาร่วมในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของ สสร. ได้ ไม่ต้องห้ามแต่อย่างใด

ทั้งนี้ ความเห็นส่วนตัวของนายนิกร จำนง โดยสรุปดังนี้

๑) ร่าง ๑ ขัดรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่ เห็นว่าไม่ขัดเพราะการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยเพิ่มหมวด ๑๕/๑ โดยการจัดตั้ง สสร. ไม่มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ห้ามไว้

๒) ร่าง ๑ และร่าง ๒ ไม่แก้ไขหมวด ๑ และ ๒ ของรัฐธรรมนูญ จึงไม่ใช่การแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ

๓) ร่าง ๑ และร่าง ๒ ต้องทำประชามติก่อนลงมติรับหลักการหรือไม่ เห็นว่าไม่ต้องทำประชามติ ก่อนรับหลักการในวาระที่หนึ่ง เพราะต้องทำประชามติตามมาตรา ๒๕๖ (๘) อยู่แล้ว และมาตรา ๒๕๖ (๘) บัญญัติสอดคล้องกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ อยู่แล้ว

๔) ร่าง ๑ และร่าง ๒ ต้องทำประชามติตาม ๒๕๖ (๘) อยู่แล้ว ดังนั้น การทำประชามติก่อนรับหลักการในวาระที่หนึ่งจึงไม่อาจทำได้เนื่องจากไม่มีกฎหมายอนุญาตให้ทำได้ และไม่มีเวลาเพียงพอในการทำและยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติอีกด้วย

๓. นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๑๐.๓๗ - ๑๑.๐๙ นาฬิกา

- ขอขอบคุณคณะกรรมการพิจารณาศึกษาร่างฯ ที่กรุณาจัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษาร่างรัฐธรรมนูญ ๖ ฉบับ ฉบับนี้ขึ้น ได้อ่านรายงานแล้ว มีความผิดหวัง เพราะเดิมหวังว่าจะได้ใช้รายงานของ คณะกรรมการเป็นทางออกของการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ๖ ฉบับ แต่รายงานฉบับนี้ไม่มีบทสรุปที่เป็นทางออกเลย คงมีแต่เพียงความเห็นเป็น ๒ แนวทาง ที่ยังหาข้อสรุปไม่ได้

- รายงาน หน้า ๖ สรุปกรอบการทำงานของคณะกรรมการ ไว้ ๔ ประเด็น คือ

๑) รัฐธรรมนูญ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑ - ๒ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๘-๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่

๒) การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ต้องทำประชามติก่อนหรือไม่ และต้องทำกี่ครั้ง

๓) ควรกำหนดกรอบและวิธีการไม่ให้ สสร. แก้ไขรัฐธรรมนูญ ในส่วนที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์หรือไม่

๔) ร่างรัฐธรรมนูญ ๑-๒ กับ ๓-๖ ขัดกันหรือไม่ ถ้าสภารับหลักการร่าง ๑-๒ และรับร่าง ๓-๖ ด้วย จะเกิดองค์การในการร่างรัฐธรรมนูญ ที่ซ้ำหรือซ้อนกันหรือไม่

ได้อ่านประเด็นต่าง ๆ ทั้งหมดแล้ว ไม่ได้คำตอบ เนื่องจากรายงานฉบับนี้ไม่มีข้อสรุปใด ๆ

- สิ่งที่ควรปรากฏในรายงาน เห็นว่าอย่างน้อยต้องมีข้อพิจารณาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ได้แก่

๑) ส่วนเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญ

๒) ส่วนกระบวนการพิจารณา ซึ่งส่วนนี้สำคัญมาก เพราะถ้ากระบวนการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญดำเนินไปโดยมิชอบ เนื้อหาจะดีอย่างไรก็ไม่อาจชอบด้วยหลักการของกฎหมายรัฐธรรมนูญได้

- ตนมีเจตนาให้การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ตามร่างรัฐธรรมนูญ ๑ - ๖ และฉบับที่ ๗ (iLaw) มีกระบวนการที่ถูกต้องตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเมื่อกระบวนการชอบแล้ว หลังจากนั้นจะเหลือแค่การพิจารณาเนื้อหาโดยละเอียด แล้วไม่ต้องกังวลเรื่องกระบวนการอีก

- ตนอยากให้เป็นการบรรทัดฐานการแก้ไขรัฐธรรมนูญในครั้งนี เป็นไปโดยถูกต้องตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักที่ถูกต้องให้กับการแก้ไขในอนาคตด้วย เนื่องจากรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัยและความเปลี่ยนแปลงของสังคม

- ประเด็นกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ นั้น รายงานฉบับนี้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ไว้ ๒ มาตรา คือ มาตรา ๒๕๕ (ห้ามแก้ไขอะไรบ้าง) มาตรา ๒๕๖ (ขั้นตอนการแก้ไข) ซึ่งตนเห็นว่าประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณา คือ ความหมายของคำว่า “การแก้ไขรัฐธรรมนูญ” มีขอบเขตแค่ไหน

- ร่างรัฐธรรมนูญ ๑-๒ มีข้อสงวนไม่แก้ไขหมวด ๑ และ หมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ๖๐ ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่า กรณีนี้ไม่ใช่การจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ แต่เป็นเพียงการแก้ไข ตนเห็นว่าถ้าตีความอย่างนี้ ก็ถือว่าเป็นการแก้ไขรายมาตรา เหตุใดเราจึงไม่ดำเนินการแก้ไขรายมาตรา ตามมาตรา ๒๕๖ ซึ่งกำหนดวิธีการไว้แล้ว และไม่จำเป็นต้องตั้ง สสร.

- ประเด็นต่อมายังมีว่า หากจะต้องตั้ง สสร. รัฐสภามีอำนาจตั้ง สสร. ได้หรือไม่ อย่างไร ซึ่งรายงานของคณะกรรมการฉบับนี้ ก็ไม่มีคำตอบเรื่องนี้

- ตนได้ไปหาข้อมูลในทางวิชาการ พบเอกสารของสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีบทความเกี่ยวกับปัญหาการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งย่อมาจากคชฎินิพนธ์ทางนิติศาสตร์ ฉบับหนึ่ง ใจความสำคัญโดยสรุปว่า การแก้ไข มาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๖๐ จนทำให้รัฐธรรมนูญแก้ไขได้ง่าย และนำไปสู่การยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับนั้น ไม่น่าจะใช้การแก้ไข แต่น่าจะเป็นจัดให้มีรัฐธรรมนูญใหม่มากกว่า นอกจากนี้ ยังมีบทความสัมภาษณ์ของจุลสาร จุฬานิติ ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ซึ่งไปสัมภาษณ์อาจารย์คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็ได้ความว่า “อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ” เป็นคนละอำนาจกับ “อำนาจแก้ไขรัฐธรรมนูญ” และยังมีความเห็นทางวิชาการอีกหลายฉบับ ซึ่งบางฉบับก็สอดคล้องกับความเห็นแนวที่ ๒ ที่ปรากฏในรายงานของคณะกรรมการ แต่คณะกรรมการก็ไม่ชี้ชัดคำตอบในประเด็นนี้

- หลักการของกฎหมายรัฐธรรมนูญ อย่างน้อยประกอบด้วย หลักความเป็นกฎหมายสูงสุด และหลักนิติธรรม ซึ่งหลักความเป็นกฎหมายสูงสุด นี้ มีความผูกพันกับประชาชนผู้อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญ จึงได้วินิจฉัยไว้แล้วว่า ถ้าจะยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ จะต้องไปดำเนินการถามประชามติจากประชาชนก่อน

- ตนเห็นว่า “กระบวนการทำประชามติ” เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องทำให้เกิดข้อยุติให้ได้ก่อน การกล่าวถึงเรื่องอื่น ๆ ซึ่งถ้าพิจารณาตามมาตรา ๒๕๖ (๘) ของรัฐธรรมนูญ แล้ว จะเห็นว่า เป็นเกณฑ์การทำประชามติสำหรับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เท่านั้น ไม่เกี่ยวกับการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ จึงนำมาใช้กับกรณีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ไม่ได้

- ตนย้ำว่า ตนอยากรักษากระบวนการที่ถูกต้อง ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่รักษารัฐธรรมนูญฉบับนี้

- หากคณะกรรมการยังไม่มีคำตอบที่ดีเพียงพอ เกี่ยวกับการกระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ ตนก็ยินดีให้หวัดให้การแก้ไขรายมาตรา ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๓-๖ ของฝ่ายค้าน ซึ่งตนเห็นด้วยหลายเรื่อง โดยเฉพาะมาตราที่เกี่ยวกับ สว. และโดยเฉพาะการปิดสวิทช์ สว. เพื่อก้าวพ้นปัญหาเดิม ๆ และเพื่อประโยชน์ของประเทศ หากเห็นว่าอำนาจของวุฒิสภาไม่เป็นประโยชน์ต่อการเปลี่ยนผ่านของประเทศ หรือแม้แต่ประเด็นการใช้บัตรเลือกตั้ง ๑ ใบ หรือ ๒ ใบ ตนไม่ขัดข้อง หากสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านของประเทศได้อย่างดี ตนอยากเห็นประเทศดีขึ้นผ่านกติกาของรัฐธรรมนูญ

- ตนเสนอว่า ถ้ากระบวนการบางอย่างยังไม่มีคำตอบชัดเจนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ตนก็เห็นว่าอย่าทำอะไรที่ไม่มีอยู่ในบทบัญญัติเลย และหากทำยที่สุดยังจะจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ ก็ควรคืน

อำนาจให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ เป็นผู้ตัดสินใจ ผ่านการทำประชามติ ก่อน โดยในระหว่างนี้ หากเห็นว่าจำเป็น ก็อาจดำเนินการแก้ไขรายมาตราไปพลางก่อนก็ได้

๔. นายประเสริฐ จันทรรวงทอง (พรรคเพื่อไทย) เวลา ๑๑.๐๙ – ๑๑.๒๐ นาฬิกา

๑. รู้สึกผิดหวังต่อรายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ รัฐสภา ซึ่งพิจารณาศึกษาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช จำนวน ๖ ฉบับ เนื่องจากไม่ปรากฏว่ามีสาระสำคัญใดที่สามารถนำมาประกอบการพิจารณาของสมาชิกรัฐสภาได้

ทั้งนี้ ในรายงานฯ ดังกล่าวไม่ชี้ให้เห็นผลการพิจารณา ไม่มีการลงมติในเรื่องใด รวมทั้งไม่มีข้อสังเกตของคณะกรรมการอีกด้วย โดยส่วนตัวมีความเห็นว่า รายงานการพิจารณาศึกษาที่ดีนั้น จะต้องชี้ให้เห็นผลการพิจารณาว่าสมควรจะเป็นอย่างไร แต่รายงานฉบับนี้กลับเป็นเพียงการสรุปความเห็นของกรรมการแต่ละคนในประเด็นสำคัญ ๓ ประเด็น ได้แก่

- ๑) การแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งนี้ขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่
- ๒) การแก้ไขรัฐธรรมนูญจำเป็นที่จะต้องมีการทำประชามติหรือไม่ และ
- ๓) ประเด็นการกำหนดวิธีการหากมีการตั้ง สสร. เพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญจะต้องไม่เป็นกรณีการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒

อนึ่ง ในส่วนที่สองของรายงานฯ เป็นเพียงการนำความอภิปรายแสดงความคิดเห็นของสมาชิกรัฐสภา ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๓ – ๒๔ กันยายน ๒๕๖๓ มาสรุปไว้เป็นภาคผนวกเท่านั้น ดังนั้น การตั้งคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการฯ จึงเป็นการดำเนินการของรัฐสภาที่สิ้นเปลืองงบประมาณ สิ้นเปลืองระยะเวลา และซ้ำยังเป็นการทำให้ประชาชนเสียความรู้สึกอีกด้วย

๒. ขอเสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

๑) การดำเนินการในการแก้ไขรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ รัฐบาลแสดงความไม่จริงจัง เห็นได้จากมีการเสนอให้ตั้งคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ โดยไม่มีการส่งสัญญาณล่วงหน้า เป็นเหตุให้พรรคร่วมฝ่ายค้านไม่สามารถเข้าร่วมดำเนินการในเรื่องดังกล่าวได้

๒) การกระทำของรัฐบาลเป็นกรณีการเล่นละครตบตาประชาชน และแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลต้องการอยู่ในอำนาจอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากได้ประโยชน์จากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า รายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ ฉบับนี้ ไม่มีผลการพิจารณาเสนอต่อรัฐสภา ไม่ปรากฏว่ามีการลงมติในเรื่องสำคัญใด ๆ ของคณะกรรมการ ไม่มีข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ขาดคุณค่าในเชิงการใช้เพื่อประกอบการพิจารณา ทำให้เกิดการสิ้นเปลืองงบประมาณ และสิ้นเปลืองระยะเวลา ตลอดจนไม่สามารถนำมาประกอบการพิจารณาของสมาชิกรัฐสภาได้

๕. นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ (พรรคชาติไทยพัฒนา) เวลา ๑๑.๒๓ - ๑๑.๓๕ นาฬิกา

- จากผลการพิจารณาศึกษา ร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ อาจเรียกได้ว่าเป็นรายงานที่ “ได้ไม่คุ้มเสีย” เหตุเพราะรายงานดังกล่าวมีความไม่สมบูรณ์ ทั้งในแง่ขององค์ประชุมในการออกเสียงวินิจฉัยเพื่อมีมติซึ่งขาดเสียงในส่วนของฝ่ายค้านไปถึง ๘ คน และความไม่สมบูรณ์ในตัวเนื้อหาของสาระของรายงานเอง

- ความไม่สมบูรณ์ในส่วนเนื้อหาของสาระของรายงานสืบเนื่องจากการพิจารณา มุ่งเน้นแต่ประเด็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและปัญหาเรื่องการทำประชามติ ซึ่งเป็นปัญหาที่ไม่อาจหาข้อยุติด้วยการถกเถียงกันได้ ทำให้ระยะที่คณะกรรมการใช้ไปกว่า ๕๔ วัน ในการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าว ต้องเสียไปโดยเปล่าประโยชน์

- ประเด็นที่คณะกรรมการได้พิจารณาถึงปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ คือข้อที่ว่า หากจะพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญใหม่ขึ้นทั้งฉบับจะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งมีความเห็นแยกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายแรกเห็นว่า การกระทำดังกล่าวถือว่าเกินขอบเขตอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญดั้งเดิม จึงถือว่าขัดรัฐธรรมนูญ ขณะที่อีกฝ่ายมีความเห็นว่า อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญดั้งเดิมย่อมครอบคลุมไปถึงอำนาจในการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ได้ จึงไม่ขัดรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด

- สมาชิกวุฒิสภาได้เคยตั้งสภาผู้แทนราษฎรจะเคยมีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ที่มีนายพิระพันธ์ สาสิรัฐวิภาค เป็นประธาน ซึ่งได้เคยพิจารณาเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ตามความในหมวด ๕ ของรัฐธรรมนูญไว้แล้ว โดยมีการเชิญผู้มีความรู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นหลายท่าน ซึ่งในการพิจารณาได้มีการยกความเห็นของอาจารย์กฎหมาย คือ ศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย ที่เคยให้ความเห็นว่า “โดยที่รัฐธรรมนูญนั้นเป็นกฎหมายสูงสุด จึงควรแก้ไขได้ยากกว่ากฎหมายธรรมดา แต่ถ้าหากแก้ไขยากเกินไป ก็อาจทำให้เกิดทางตัน เกิดวิกฤตรัฐธรรมนูญขึ้นได้” ซึ่งตนเห็นว่า ในปัจจุบันนี้ได้เกิดวิกฤตขึ้นแล้ว และสมควรต้องมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

- ประเด็นที่ถกเถียงกัน ทั้งปัญหาเรื่องการนำร่างรัฐธรรมนูญไปออกเสียงลงประชามติ หรือปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เห็นว่าเป็นเรื่องที่สามารถพิจารณาต่อไปได้เมื่อมีการลงมติรับหลักการของร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ทั้งในบางประเด็นยังเป็นประเด็นที่ต้องยุติด้วยการเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาต่อไป

- นายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี ได้เคยให้ข้อมูลต่อสื่อมวลชนถึงกำหนดเวลาในการแก้ไขรัฐธรรมนูญว่าจะสามารถพิจารณารับหลักการร่างรัฐธรรมนูญและพิจารณาตั้งคณะกรรมการขึ้นมาพิจารณาได้ในเดือนพฤศจิกายน จากนั้น รัฐบาลซึ่งได้ยกร่างกฎหมายว่าการออกเสียงประชามติเสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะสามารถเสนอกฎหมายดังกล่าวต่อที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาเพื่อพิจารณาได้ในช่วงเดือนธันวาคม โดยหากพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญในวาระที่สองและสามแล้ว ก็จะสามารถนำเข้าสู่กระบวนการออกเสียงประชามติตามกฎหมายดังกล่าวได้ทันช่วงที่

- แต่ในข้อเท็จจริง ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาก็ได้ลงมติรับหลักการของร่างรัฐธรรมนูญ แต่กลับให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ก่อนรับหลักการ ทำให้เหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองบานปลาย จนในที่สุดต้องมีการเปิดประชุมร่วมกันของรัฐสภาสมัยวิสามัญ เพื่อหาทางออกในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และท้ายที่สุด การพิจารณาของคณะกรรมการเองก็ได้เนื้อหาสาระที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวแต่อย่างใด

- ขอให้รัฐสภาโปรดเร่งรัดให้สามารถหาทางออกให้แก่ประเทศนี้ได้ โดยให้สามารถเริ่มต้นกระบวนการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้โดยเร็ว

๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๑๑.๓๕ – ๑๑.๔๕ นาฬิกา

- ขอดึงคำถามต่อคณะกรรมการฯ เพื่อให้เกิดประโยชน์ ในการที่จะใช้ดุลพินิจโดยอิสระ โดยรอบรู้เท่าทันทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ก่อนที่ขานมติว่าจะรับหรือไม่รับหลักการ

- โดยส่วนตัวมีเจตจำนงชัดเจนในการมาทำหน้าที่สมาชิกวุฒิสภา ในการให้ประเทศดีขึ้นเท่าที่จะเป็นไปได้ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด เป็นเครื่องมือที่จะทำให้ความเห็นต่างคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น

- หากรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ชัดเจนจะเกิดประโยชน์ ดังนั้น การแก้ไขรัฐธรรมนูญ จึงเป็นเรื่องที่สมควร และเห็นด้วยกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เกิดผลดีต่อประเทศชาติ ไม่ควรทำให้รัฐธรรมนูญก่อให้เกิดอุบัติเหตุข้อกฎหมาย

- คำถามคือ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายมหาชนใช่หรือไม่ จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทุกคนยอมรับว่า รัฐธรรมนูญ เป็นหนึ่งในกฎหมายมหาชน แตกต่างจากกฎหมายเอกชนที่เป็นเรื่องปัจเจกบุคคลกับปัจเจกบุคคล กฎหมายมหาชน เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยการปฏิสัมพันธ์กันที่ไม่เท่าเทียมกัน (ฝ่ายหนึ่ง คือ รัฐ อีกฝ่ายเป็นหนึ่งเป็นปัจเจกบุคคล) รัฐใช้เครื่องมือกำหนดหน้าที่ปัจเจกบุคคล ดังนั้น รัฐต้องมีเจตจำนงทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งต้องมาก่อนประโยชน์ส่วนตน ต้องทำให้เกิดประโยชน์ต่อปัจเจกต่อส่วนรวมไม่ใช่ปัจเจกของผู้ออกกฎหมาย

- รัฐต้องคุ้มครองปัจเจกบุคคล โดยรัฐจะไม่ทำการใดที่กระทบต่อปัจเจกในส่วนที่กฎหมายมิได้กำหนดไว้ ดังนั้น หากกฎหมายไม่ได้กำหนดไว้จะตีความว่าให้กระทำมิได้

- เมื่อมีหลักการสำคัญว่า สิ่งใดที่กฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้จะกระทำมิได้ จึงต้องไปดู รัฐธรรมนูญ ๖๐ ว่าบัญญัติให้ แก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับได้หรือไม่ อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณา รัฐธรรมนูญ ๖๐ แล้วไม่พบว่ามีมาตราใดบัญญัติไว้เช่นนั้น

- อีกทั้งเมื่อไปค้นคว้าเอกสารความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญ ๖๐ มีข้อความสำคัญใน มาตรา ๒๕๕ บัญญัติว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ จะกระทำมิได้ พร้อมทั้งมีคำอธิบายประกอบว่า บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ เป็นข้อห้ามเด็ดขาดในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา ๑ ของรัฐธรรมนูญทุกฉบับ ได้กำหนดว่า ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกมิได้และมาตรา ๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดรูปแบบการปกครองของประเทศ (State Administration Form) ว่า ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันเป็นหลักการ

สำคัญของรัฐธรรมนูญและขณะเดียวกันเป็นการยืนยันว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับกระทำไม่ได้ การที่จะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในหลักการดังกล่าวย่อมกระทำมิได้โดยเด็ดขาด

- ประเด็นต่อมา คือ หากไม่แก้ หมวด ๑ หมวด ๒ แล้วแก้ส่วนอื่นทั้งฉบับ จะถือเป็นการแก้บางส่วนได้หรือไม่ ซึ่งในประเด็นนี้มีผู้ให้ความคิดเห็นต่างกัน

- ในทางวิชาการ การแก้ไขแม้เพียงบางมาตราแต่มาตราดังกล่าวเป็นหลักการสำคัญ เป็นหัวใจสำคัญ ที่แก้ไขแล้วมีผลเป็นการแก้ไขทั้งฉบับ ก็ถือว่าการแก้ไขทั้งฉบับ จึงขอเรียนถามไปยังคณะกรรมการฯ ว่า หากไม่แก้ไขหมวด ๑-๒ แต่ไปแก้ไขส่วนขององค์กรอิสระ ทำให้การถ่วงดุลอำนาจเปลี่ยนไป แก้ไขระบอบรัฐสภา ทำให้เกิดสภาเดี่ยว ถือว่าแตะในหลักการสำคัญแล้วหรือไม่ หากคำตอบคือ ใช่ การแก้ไขดังกล่าวจะขัดกับหลักกฎหมายมหาชนหรือไม่ ดังนั้น การแก้ไขกฎหมายต้องทำให้ถูกต้อง มิให้มีผู้โต้แย้งได้ และไม่ควรถูกจำกัดสิทธิแต่เฉพาะสมาชิกรัฐสภาในการแสดงความคิดเห็น ประชาชนที่เป็นเจ้าของรัฐธรรมนูญ ควรได้ทำประชามติหรือไม่ จะทำอย่างไรให้ประชาชนทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็น

- รัฐสภาแห่งนี้ต้องใช้ดุลพินิจตัดสินใจ ในการลงมติที่ละฉบับว่าจะรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับใด ซึ่งต้องมีข้อกฎหมายรองรับที่ชัดเจน

๗. นายธีรรัชชัย พันธุมาศ (พรรคก้าวไกล) เวลา ๑๑.๔๕ - ๑๑.๕๘ นาฬิกา

- การพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการก่อนรับหลักการ รู้สึกเป็นไปตามที่คาดหมายไว้ว่าจะไม่ได้มีความเห็นในการแก้ไขปัญหาใด ๆ เป็นการตั้งขึ้นเพื่อประวิงเวลาไม่ให้เกิดการแก้ไขรัฐธรรมนูญ พร้อมทั้งนำข้อมูลไปยื่นศาลรัฐธรรมนูญอีกทาง เพื่อถ่วงเวลาอีกชั้นหนึ่ง ในเบื้องต้นเห็นว่ารายงานดังกล่าวไม่มีความสมบูรณ์ ที่เห็นชัดเจนคือ คณะกรรมการไม่มีการสอบถามไปยังผู้ร่างรัฐธรรมนูญถึงเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๕๖ หรือการยกร่างรัฐธรรมนูญ ขึ้นใหม่ทั้งฉบับสามารถกระทำได้หรือไม่

- การแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ ไม่ใช่การแก้ไขเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

- การแก้ไขรัฐธรรมนูญ สามารถทำได้แต่ต้องไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ แต่ปัจจุบันผู้เสียประโยชน์พยายามตีความแบบศรีธนญชัย เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนมากที่สุด

- หากมีข้อสงสัยว่าสามารถจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้หรือไม่สมควรทำการแก้ไขเป็นรายมาตราโดยให้สมาชิกวุฒิสภาไม่สามารถออกเสียงเลือกนายกได้ตามข้อเรียกร้องของประชาชน

- การปฏิรูปประเทศที่ตั้งขึ้นโดยกำหนดให้มีกฎหมายหลายฉบับที่ถูกจัดเป็นกฎหมายการปฏิรูปประเทศ นั้น แท้จริงเป็นกฎหมายตามสั่ง ที่ต้องการให้กฎหมายผ่านโดยสะดวกจากการพิจารณาร่วมกันของรัฐสภา

- กรณีการทำประชามติตามรัฐธรรมนูญ กำหนดให้มีการทำประชามติก่อนนำขึ้นทูลเกล้า โดยไม่ได้กำหนดให้ต้องทำประชามติก่อนรัฐสภาจะพิจารณารับหลักการซึ่งเป็นการถ่วงเวลาและเสียงบประมาณ

- อยากให้รัฐบาลเปิดใจรับฟังเยาวชนผู้เรียกร้องที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ซึ่งมีความต้องการพัฒนาประเทศโดยสันติวิธี เพราะเยาวชนเหล่านั้นไม่เห็นอนาคตของตนเอง

สรุป ขอให้สมาชิกวุฒิสภาลาออก และหยุดการตีความแบบศรีธนญชัย เพื่อถ่วงเวลาหรือยับยั้งไม่ให้เกิดการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

๘. นายวีระกร คำประกอบ (พรรคพลังประชาชน) เวลา ๑๑.๕๘ – ๑๒.๐๓ นาฬิกา

- จากรายงานผลการพิจาราคำขอของคณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญฯ ก่อนรับหลักการ รัฐสภา เป็นรายงานที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ เป็นอย่างมาก แม้รายงานผลดังกล่าวจะไม่มีผลสรุปผลว่าควรต้องดำเนินการอย่างไร แต่ในรายงานได้สรุปความเห็นว่าจะหาก รัฐสภาดำเนินการแต่ละแนวทางจะเกิดผลอย่างไร หรือกรณีรัฐสภาลงมติเห็นชอบญัตติทั้ง ๖ ฉบับ จะเกิดผลอย่างไร หรือหากรัฐสภาลงมติเห็นชอบเฉพาะญัตติที่ ๓-๖ แล้วจะส่งผลให้เกิดการทำงานของ ๒ องค์กร ในเวลาเดียวกัน คือ รัฐสภา และ สสร.

- ขอข้อเสนอและข้อสังเกตว่า

๑. หรือกรณีที่มีการตั้ง สสร. ที่เป็นตัวแทนของประชาชนทั่วประเทศ เพื่อทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ นั้นจะมีขอบเขตหน้าที่เช่นเดียวกับ การตั้ง สสร. ตามการร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ หรือไม่ เพราะหากมีขอบเขตหน้าที่คล้ายกัน ก็ต้องมีขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็น เพื่อรวบรวมความเห็นเพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

๒. ต่อกระแสดการวิพากษ์วิจารณ์กรณีการเห็นชอบญัตติที่กำหนดให้มี สสร. โดยมีการกำหนดกรอบหน้าที่การทำงานของ สสร. นั้น มีความเห็นว่าจะหากมีการตั้ง สสร. แล้ว ควรให้อิสระในการทำงาน ไม่ควรมีการกำหนดกรอบการแสดงความคิดเห็นของ สสร. เพราะ สสร. ได้รับมอบอำนาจจากประชาชนให้เข้ามาทำหน้าที่

- เห็นด้วยกับแนวความคิดการดำเนินการยกร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ โดยไม่มีการแก้ไขหมวด ๑ และ หมวด ๒ แต่ไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขเป็นรายมาตรา ตามญัตติที่ ๓-๖

- แม้รายงานของคณะกรรมการจะไม่มีผลสรุปแนวทางดำเนินการไว้ แต่ผลการพิจารณา ก็ช่วยให้สมาชิกได้เห็นภาพว่าการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกจะเกิดผลอย่างไร และขอขอบคุณรัฐบาลที่เปิดโอกาสให้มีการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

๙. นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๑๒.๐๓ – ๑๒.๑๕ นาฬิกา

- ขออภิปรายร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑ และ ๒ ในสองประเด็นหลัก

ประเด็นที่ ๑ การแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๕๖ และเพิ่มหมวด ๑๕/๑ ให้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ทั้ง ๒ ร่างนี้ ขอสอบถามไปยังคณะกรรมการดังนี้

๑. มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญมาตราใดที่ให้อำนาจรัฐสภาไปตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จากที่ศึกษาคู่มือเพียงมาตรา ๒๕๖ ที่ให้แก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ เป็นรายมาตรา เท่านั้น ชื่อหมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มิใช่การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มาตรา ๒๕๖ บัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ ไว้ การแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญมีบัญญัติไว้ใน ๒ มาตรา คือ มาตรา ๒๕๕ และ ๒๕๖ ไม่ได้ให้จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

๒. ญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ ๑ และ ๒ จะใช้ชื่อว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ หรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เนื่องจากเนื้อหาเป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ประเด็นที่ ๒ ญัตติร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑ และ ๒ ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๑ วรรคสี่หรือไม่ ขัดกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘-๒๒/๒๕๕๕ หรือไม่ เนื่องจากรัฐธรรมนูญบัญญัติว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลผูกพันทุกองค์กร ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยเกี่ยวกับการ

แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในทางที่จะจัดให้มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่สมควรที่จะให้ประชาชนลงมติเห็นชอบก่อน เพราะ รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้มาจากการลงประชามติเห็นชอบโดยประชาชน แต่ผู้เสนอญัตติร่างที่ ๑ และ ๒ มิได้มีการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยดังกล่าวแต่อย่างใด มีประเด็นย่อย คือ

๑. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่สมควรทำประชามติหรือไม่

๒. สมาชิกวุฒิสภาที่เสนอร่างที่ ๑ และ ๒ จะมีความผิดตามรัฐธรรมนูญหรือไม่อย่างไร

๓. มีกรรมาธิการ ๔ ท่าน ท่านชินวรณ์ ท่านนิกร ท่านอิสระ ท่านอัครเดช ได้ให้ความเห็นต่อร่างที่ ๒ ว่าการแก้ไขเพิ่มเติมโดยการเพิ่มหมวด ๑๕/๑ เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญห้ามไว้ จึงสามารถทำได้ แต่รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายมหาชน เรื่องใดที่ไม่ได้บัญญัติไว้ย่อมไม่สามารถทำได้ นอกจากนี้ มาตรา ๒๕๕ บัญญัติว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ จะกระทำมิได้ ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับจะกระทำมิได้

๔. รายงานมีกรรมาธิการหลายท่านให้ความเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑ และ ๒ ไม่ได้เป็นการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับเพราะห้ามแก้ไขหมวด ๑ และ หมวด ๒ แต่ผมเห็นว่าพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ยังมีอยู่ในหมวดอื่นนอกจากหมวด ๑ และ หมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ เหตุใดร่างรัฐธรรมนูญทั้ง ๒ ฉบับดังกล่าวไม่ห้ามแก้ไขเกี่ยวกับพระราชอำนาจในมาตราอื่นไว้ด้วย

๑๐. นายสงวน พงษ์มณี (พรรคเพื่อไทย) เวลา ๑๒.๑๕ – ๑๒.๒๐ นาฬิกา

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติว่าการสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎหมายแต่ยกราชบัลลังก์ด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้มีการปราบดาภิเษกขึ้นเองโดยขัดกับกฎหมายแต่ยกราชบัลลังก์ดังกล่าว นอกจากนี้ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ยังบัญญัติให้อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ย่อมได้รับการคุ้มครอง ดังนั้น ประชาชนย่อมสามารถออกมาเรียกร้องสิทธิของเขาได้

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๓๖ บัญญัติว่า เมื่อรัฐธรรมนูญบังคับใช้ครบ ๕ ปี ในห้วงครุฑอิสระทำรายงานเสนอความเห็นต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้ได้ แต่ในข้อเท็จจริงองค์ครุฑอิสระไม่เคยดำเนินการตามมาตรา ๓๓๖ เนื่องจากมีการรัฐประหารเสียก่อนโดยตลอด ดังนั้น ควรหาทางออกร่วมกันให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยไม่มีกรรมาธิการ

- เมื่ออำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ดังนั้น การร่างรัฐธรรมนูญจึงเป็นอำนาจของประชาชนโดยแท้จริง ซึ่งรัฐสภาในฐานะเป็นตัวแทนประชาชนย่อมมีอำนาจแก้ไขรัฐธรรมนูญเช่นกัน

๑๑. นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ (รองประธานคณะกรรมการฯ คนที่สี่) เวลา ๑๒.๒๓ – ๑๒.๔๓ นาฬิกา

- ขอขอบคุณเพื่อนสมาชิกที่แสดงความคิดเห็นและอภิปราย ซึ่งสามารถสรุปประเด็นที่มีการอภิปราย ได้ ๓ ประเด็น คือ

๑) ข้อกำหนด

๒) การหาทางออกในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

๓) ความคิดเห็นต่อรายงานคณะกรรมการธิการ และการแก้ไขรัฐธรรมนูญ
คณะกรรมการธิการขอตอบชี้แจง ดังนี้

- ประเด็นข้อกฎหมาย คณะกรรมการธิการ มีการตั้งคณะอนุกรรมการมาพิจารณาข้อกฎหมายเกี่ยวข้องเป็นการเฉพาะ แต่ก็ต้องยอมรับว่าอนุกรรมการแต่ละท่านก็อาจตีความแตกต่างกันได้ ซึ่งคณะกรรมการธิการเคารพความคิดเห็นของทุกฝ่าย จึงได้นำมาใส่ไว้ในรายงานของคณะกรรมการทั้งหมด เพื่อให้สมาชิกวุฒิสภาได้เห็นและพิจารณา ซึ่งท้ายที่สุดก็จะเป็นเอกสิทธิ์ของสมาชิกวุฒิสภาในการตัดสินใจ

- ประเด็นทางการเมือง เรื่องทางออกในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ตนขอเชิญชวนให้สมาชิกมช่วยกันพิจารณาในวาระที่ ๒ เนื่องจาก ร่างรัฐธรรมนูญ หลายร่างมีความแตกต่างในรายละเอียด จำเป็นต้องมาช่วยกันพิจารณาให้รอบคอบ.

สำหรับความเห็นโดยส่วนตัว ในฐานะผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญ (ตามญัตติที่ ๒) ตนเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญ ดังกล่าว เป็นไปตามหลัก กฎหมาย รัฐธรรมนูญ แล้ว และไม่ขัดต่อคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๘-๒๒/๒๕๕๕ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เป็นแต่เพียงการแก้ไข โดยมีหลักการสำคัญ ๒ หลักการ คือ

๑. เพื่อให้การแก้ไขรัฐธรรมนูญทำได้ง่ายขึ้น (แก้ไข มาตรา ๒๕๖)

๒. เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ (เพิ่ม หมวด ๑๕/๑ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่)

- สำหรับเรื่องที่มีการกล่าวว่า การแก้ไขอาจทำให้เกิดเนื้อหาที่ขัด มาตรา ๒๕๕ หรือไม่ ขอยืนยันว่าเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จะขัด มาตรา ๒๕๕ ไม่ได้ เนื่องจากตัวเนื้อหาได้เขียนกำกับไว้ชัดเจนแล้ว และแม้กระทั่ง มี สสร. แล้ว สสร. ก็ร่างรัฐธรรมนูญ ให้ขัด มาตรา ๒๕๕ ไม่ได้ และแก้ไข หมวด ๑ - ๒ ไม่ได้

- ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ไม่ได้เป็นการจัดให้มีรัฐธรรมนูญใหม่ ด้วยตัวเอง แต่เป็นการเปิดโอกาสให้มี สสร. ซึ่งกล่าวให้ถึงที่สุดก็คือ สสร. จะเกิดขึ้นได้ ก็ด้วยการได้แก้ไขรัฐธรรมนูญ ที่ได้เสนอนี้ก่อน ยังไม่เกิด สสร. ทันที และเมื่อ สสร. ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ เสร็จแล้ว ก็ต้องเสนอต่อรัฐสภา เมื่อผ่านรัฐสภาแล้ว ก็ยังต้องไปทำประชามติถามประชาชนต่ออีก

- นักวิชาการท่านหนึ่งให้ความเห็นว่า การแก้ไข มาตรา ๒๕๖ เพื่อเพิ่ม หมวด ๑๕/๑ ไม่ขัดรัฐธรรมนูญ ไม่ขัด คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๘-๒๒/๒๕๕๕ เนื่องจากโดยปกติ ย่อมไม่มีรัฐธรรมนูญฉบับไหนที่เขียนวิธีการจัดให้มีการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนั่นเอง ดังนั้น การจะจัดให้มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จึงต้องเริ่มจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญก่อน ซึ่งก็เคยเกิดขึ้นมาแล้วเมื่อปี ๒๕๓๘ ในการริเริ่มการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐

- สำหรับประเด็นว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยอาศัยร่างรัฐธรรมนูญ (ตามญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒) นั้น จะต้องทำประชามติก่อนหรือไม่ ตนขอเรียนว่าเรื่องนี้มีขั้นตอนชัดเจนบัญญัติไว้แล้ว ใน มาตรา ๒๕๖ (๓) และ มาตรา ๒๕๖ (๘) ดังนั้น จึงมีทำประชามติเพียงครั้งเดียว เมื่อร่างรัฐธรรมนูญ ผ่านวาระ ๓ แล้ว

๑๒. นายเสรี สุวรรณภานนท์ (กรรมาธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฯ ก่อนรับหลักการ) เวลา ๑๒.๔๔ – ๑๓.๐๕ นาฬิกา

- คณะกรรมาธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ก่อนรับหลักการ มีองค์ประกอบจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา
 - ที่ผ่านมามีการทำหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาถูกกล่าวถึง และถูกพาดพิงว่าเป็น “ผู้รับใช้” หรือเป็น “ผู้ที่มีมาจากระบอบเผด็จการ” โดยที่สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะสมาชิกรัฐสภาต้องมีความอดทน และต้องทำหน้าที่เช่นเดียวกับสมาชิกรัฐสภาทุกคนที่มีเอกสิทธิ์ในการคิด การพูด และการเสนอข้อคิดเห็น
 - การทำหน้าที่ของวุฒิสภาในปัจจุบันทำหน้าที่บนหลักการสำคัญ คือ การทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม รักษาผลประโยชน์ของประชาชน และทำหน้าที่ตามหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด
 - การเสนอความเห็นของกรรมาธิการ ซึ่งมีรายละเอียดปรากฏในรายงานฯ ที่แม้แต่สมาชิกวุฒิสภาก็ยังมีคำถามและมีความเห็นว่า เป็นรายงานที่ไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนว่ามีทิศทางเป็นอย่างไรนั้น
- ประเด็นดังกล่าวต้องเรียนให้ทุกท่านทราบข้อมูลว่า การพิจารณาของคณะกรรมาธิการ ดำเนินการด้วยความยากลำบากบนพื้นฐานของกรรมาธิการที่มีองค์ประกอบซึ่งมีได้มาจากทุกฝ่าย จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถสรุปผลการพิจารณาทั้งหมดได้เป็นทิศทางเดียวกันได้ แต่ในส่วนของวุฒิสภาเองนั้น
- อย่างไรก็ตาม แม้ว่าความเห็นจะมีได้เป็นทิศทางเดียวกันร้อยเปอร์เซ็นต์ก็ตาม แต่ก็เห็นความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาที่เข้ามาเป็นตัวแทนในคณะกรรมาธิการ และอยากฝากประเด็นไว้ว่า หากสมาชิกรัฐสภาได้พิจารณาความเห็นของกรรมาธิการโดยครบถ้วน ทุกท่านก็จะเห็นบทสรุปของผลการพิจารณาที่มีความชัดเจนด้วย ตัวอย่างเช่น หมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มีการบัญญัติเรื่องการแก้ไขไว้อย่างชัดเจนในมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ แต่เมื่อมีการเสนอญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยให้มีการตั้ง สสร. ขึ้น ก็ทำให้เกิดมีข้อกังวลใจขึ้นว่า จะเป็นการดำเนินการที่ขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่ เนื่องจากรัฐธรรมนูญกำหนดกรอบให้เป็นหน้าที่และอำนาจของรัฐสภา แต่กลับจะมีการตั้ง สสร. ขึ้นทำหน้าที่แทน กรณีดังกล่าวจึงทำให้เกิดคำถามขึ้นมากมายเกี่ยวกับประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่ขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งในส่วนนี้กรรมาธิการในส่วนของวุฒิสภาเองก็ไม่ต้องการให้เกิดปัญหาในลักษณะดังกล่าวขึ้น ทั้งนี้ โดยเหตุของความเห็นที่แตกต่างจึงเป็นที่มาของการมีได้มีข้อสรุปในรายงานที่มีความชัดเจนและเป็นทิศทางเดียวกัน
- สำหรับญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ลำดับที่ ๓ ถึง ลำดับที่ ๖ ซึ่งเป็นการเสนอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญในรูปแบบรายมาตรานั้น มีความเห็นว่า สามารถกระทำได้แต่ต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบ โดยสมควรที่จะต้องพิจารณาว่าเรื่องใดเป็นปัญหาที่แท้จริงและสมควรมีการแก้ไข และสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาให้ครบถ้วนในทุกประเด็น ตัวอย่างเช่น ประเด็นการให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงหนึ่งคนต่อหนึ่งเขต หากกรณีผู้ชนะได้รับคะแนนการเลือกตั้งจากประชาชนจำนวน ๕๐,๐๐๐ คะแนน แต่ผู้ที่มีลำดับที่ ๒ ได้รับคะแนน ๔๐,๐๐๐ คะแนน จะเห็นได้ว่าเสียงของประชาชนอีก ๔๐,๐๐๐ คน เป็นฝ่ายแพ้และไม่มีผู้แทน กรณีเช่นนี้ ควรที่จะมีการแก้ไขเพื่อให้ประชาชนสามารถมีผู้แทนด้วย โดยอาจกำหนดเขตการเลือกตั้งให้ใหญ่ขึ้นตามความเหมาะสม และกำหนดให้แต่ละเขตมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มากกว่า ๑ คน ได้ เป็นต้น

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า หากรัฐสภามีการพิจารณาในเรื่องที่เป็นประโยชน์ ต่อประชาชนอย่างแท้จริง เช่นนี้ ก็จะเกิดประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติมิใช่การแก้ไขที่เกิดประโยชน์ต่อนักการเมืองเพียงอย่างเดียว

- สุดท้ายขอฝากว่า การทำงานของคณะกรรมการได้ทำหน้าที่อย่างดีที่สุด เพื่อนำเสนอข้อมูลให้สมาชิกสภาได้ใช้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาและประกอบการตัดสินใจในการลงมติ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของคนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นจะต้องไม่มีการก้าวล่วงสถาบันพระมหากษัตริย์ ไม่มีการหยิบยกเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์เข้ามาเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดความแตกแยก แต่จะต้องให้ความเคารพ เทิดทูน ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนถึงต้องสร้างความเข้าใจว่าจะต้องไม่หยิบยกสถาบันพระมหากษัตริย์เข้ามาเกี่ยวข้องในทางการเมือง

๑๓. นายอนุศักดิ์ คงมาลัย (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๑๓.๐๕ – ๑๓.๑๕ นาฬิกา

- ขอให้ความเห็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ร่างที่สาม ซึ่งเสนอให้ยกเลิกกฎหมาย ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑ ซึ่งเป็นบทบัญญัติกำหนดหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาในการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ประเทศไทยได้มีการจัดทำแผนปฏิรูปและยุทธศาสตร์ของประเทศมาโดยตลอด ผ่านการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งแม้จะมีการดำเนินการตามแผนดังกล่าว แต่ก็ยังคงปรากฏปัญหาสังคมและความเหลื่อมล้ำในด้านต่าง ๆ และในเวลาต่อมาช่วงปี ๒๕๕๒ ก็ยิ่งปรากฏปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมืองปรากฏออกมาให้เห็นชัดเจนขึ้นด้วย

- ประชาธิปไตยที่แท้จริงมิได้ปรากฏอยู่ในรูปของการออกเสียงคะแนนเลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังคงปรากฏอยู่ในรูปของการมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองลักษณะอื่น ๆ ด้วย กรณีที่เห็นได้ชัดที่สุดก็คือการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น ผ่านองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งประเทศไทยมีการจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ การเกิดขึ้นขององค์กรชุมชน และองค์กรภาคประชาชนต่าง ๆ

- จากการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาเกี่ยวกับการติดตามและเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศและการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติที่ผ่านมาวุฒิสภาได้ทำงานร่วมกับท้องถิ่น องค์กรชุมชน และภาคประชาชน ผ่านโครงการสมาชิกวุฒิสภาพบประชาชน พบว่าปัญหาความมั่นคงทางการเมืองเป็นอุปสรรคต่อการปฏิรูปประเทศในระยะยาว และในทุกวันนี้องค์กรชุมชนเหล่านี้ต่างได้กำหนดแผนพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเองซึ่งสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศอันเป็นแผนระยะยาวของประเทศไว้แล้ว ซึ่งสิ่งนี้ถือเป็นข้อบ่งชี้ถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนจากระดับฐานราก

- มีหลายฝ่ายกล่าวว่า การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาในการติดตามและเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศและการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติมีลักษณะเป็นการแทรกแซงการทำหน้าที่ของฝ่ายบริหาร เนื่องจากวุฒิสภาไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง จึงมิใช่ตัวแทนของประชาชนที่จะสามารถตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารได้ ในข้อนี้ขอชี้แจงว่า ในแต่ละประเทศได้กำหนดถึงที่มาของสภาสูงไว้แตกต่างกัน สำหรับในส่วนของวุฒิสภา นั้น ได้มีความพยายามที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ โดยเฉพาะในเรื่องของการติดตามการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งมีใช่งานง่าย

- คณะกรรมการพิจารณาศึกษา ร่างรัฐธรรมนูญฯ ก่อนรับหลักการ ได้มีการอภิปรายให้ความเห็นเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภา ตามมาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑ ก็ยังมีความเห็นที่แตกต่างกันไป โดยมีทั้งฝ่ายที่เห็นสมควรยกเลิกกฎหมายดังกล่าว หรือเห็นว่า ควรยกให้เป็นหน้าที่ของ

สภาร่างรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาแก้ไข และมีทั้งฝ่ายที่เห็นว่า ควรคงบทบัญญัติดังกล่าวไว้ แต่อาจมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสม เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับเพียงห้าปีเท่านั้น

- หากจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ จะต้องตอบคำถามต่อประชาชนให้ได้ว่า หากเป็นเช่นนั้น การพัฒนาประเทศในระยะกลางและระยะยาวจะดำเนินการกันอย่างไร ทิศทางของการพัฒนาประเทศจะมุ่งไปอย่างไร

๑๔. นายจิรวัดน์ อรัญยานนท์ (พรรคก้าวไกล) เวลา ๑๓.๑๗ – ๑๓.๓๑ นาฬิกา

- กรณีที่มีการยกหลักกฎหมายมหาชนว่า หากกฎหมายมีได้บัญญัติไว้ ก็ไม่สามารถกระทำได้นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรต้องสามารถแก้ไขได้ตลอด เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการเมืองของประเทศและความต้องการของประชาชน ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕ ไม่มีบทบัญญัติมาตราใดกำหนดให้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ แต่หลังจากนั้นก็มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ ประกาศและใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ จึงแสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญเป็นเรื่องที่แก้ไขได้ แม้ไม่มีบทบัญญัติกำหนดไว้

- นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๑ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรก ซึ่งนำมาถึงการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๑

- คำปรารภของรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๑ นายปรีดี พนมยงค์ ได้ปรารภกับนายควง อภัยวงศ์ ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้ พระมหากษัตริย์ได้พระราชทานแก่ชาวไทยมาแล้วเป็นที่ ๑๔ แต่เหตุการณ์บ้านเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก ถึงเวลาแล้วที่ควรจะได้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

- จะเห็นว่าการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ดังกล่าวเป็นประเพณีปฏิบัติในการปกครองของไทย

- อีกตัวอย่าง คือ การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๓๔ ที่ นำไปสู่การตั้ง สสร. เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งจะเห็นได้ว่า เราจะไปจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เลยไม่ได้ ต้องทำเป็นสมการไปแก้สมการเพื่อเปิดช่องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๕ เพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งไทยเคยมีมาแล้วในการจัดทำรัฐธรรมนูญ ๒๕๓๔

- แม้กระทั่งในช่วงที่มีการยึดอำนาจ และมีการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญ ชั่วคราว ๒๕๖๐ ต่อมาก็มีการจัดทำรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๑

- ดังนั้น การยกกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อนำไปสู่การแก้ไขรัฐธรรมนูญ จึงสามารถกระทำได้

- นอกจากนี้ รายงานการประชุมของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีนายมีชัย ฤชุพันธ์ เป็นประธาน นายมีชัยฯ ได้มีการกล่าวว่า รัฐธรรมนูญที่เราเขียนและคิดว่าดี คนรุ่นใหม่สามารถเขียนใหม่ได้สุดแต่วิวัฒนาการจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

- วาทะกรรมที่บอกว่า การทำรัฐธรรมนูญใหม่ คือ การล้มล้าง นั้น ขอเรียนว่า โดยส่วนตัวไม่เคยคิดจะล้มสถาบัน แต่สิ่งที่จะล้ม คือ การล้มเนื้อหาของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ และการแก้ไขรัฐธรรมนูญต้องกระทำภายใต้กรอบกระบวนการนิติบัญญัติที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

- ที่มีการกล่าวว่า ไม่สามารถทำประชามติได้นั้น เห็นว่า การทำประชามติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๖ เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีมิใช่บทบัญญัติบังคับให้ต้องกระทำ แต่การทำประชามติตาม มาตรา ๒๕๖ กฎหมายบังคับให้ต้องกระทำ

- สำหรับประเด็นที่มีสมาชิกสภาฯ รัฐสภา เพื่อส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความ โดยอ้างว่าสภาไม่มี อำนาจ ส่วนตัวเห็นว่ากรณีนี้เป็นการทำตามอำนาจรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ ซึ่งไม่ขัดมาตรา ๒๕๕

- กรณีจะขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่ ต้องพิจารณามาตรา ๒๕๖ (๙) อีกทั้งตอนยื่นหนังสือต่อประธาน รัฐสภา ยังไม่มีการลงมติวาระที่หนึ่ง การกระทำดังกล่าวจะเป็นการสร้างบรรทัดฐานที่เสียหายได้

- ประเด็นที่บอกว่า ญัตติของฝ่ายค้านตามมาตรา ๒๕๖/๑๑ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ นั้น เห็นว่าญัตติ ของฝ่ายค้านแตกต่างจากพรรครัฐบาลที่ในเนื้อหาเท่านั้น มิใช่การขัดรัฐธรรมนูญ

- ต้องเลิกสร้างวาทกรรมโดยอ้างคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ๑๘-๒๒/๒๕๕๕ เพราะคำวินิจฉัย ดังกล่าว เป็นการวินิจฉัยบนพื้นฐานของรัฐธรรมนูญ ปี ๕๐ จึงไม่ผูกพันรัฐสภาในขณะนี้

- หลังจากนั้นจะเป็นการลงมติกัน ๗ มติ ขอฝากไปยังสมาชิกวุฒิสภา ถึงบทบาทและความ คาดหวังของสังคม ว่าท่านจะช่วยแก้ไขปัญหาวิกฤตที่เกิดจากนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรี และรัฐธรรมนูญ ๖๐ อย่างไร หวังว่าท่านจะช่วยให้ประเทศผ่านวิกฤตนี้ไปได้

๑๕. ศาสตราจารย์เกียรติคุณไกรสิทธิ์ ตันติศิรินทร์ (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๑๓.๓๑ - ๑๓.๔๑ นาฬิกา

รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการยังคงมีความไม่สมบูรณ์ เพราะไม่มีข้อเสนอแนะ ที่เป็นมติให้รัฐสภาดำเนินการต่อไป เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและประเทศชาติโดยรวม

ข้อเสนอแนะ ควรใช้เกณฑ์การพิจารณาอื่นนอกเหนือจากเกณฑ์ด้านกฎหมาย ดังนี้

๑. เกณฑ์การยกระดับบทบาทของรัฐสภาในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพราะหากหลักเกณฑ์ดีจะเป็นที่น่าเชื่อถือ โดยมีแนวคิดในการสร้างคุณค่าของรัฐสภาต่อสังคมไทย เพื่อก่อให้เกิดความสามัคคี และเป็นประโยชน์สูงสุดต่อประเทศ

๒. เกณฑ์การแก้ไขความขัดแย้งด้วยกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ควรพิจารณาว่า ประเด็นที่ ก่อให้เกิดความเห็นแย้งอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดการแบ่งฝ่าย ไม่ควรแตะ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลควรเปิด โอกาสให้มีการรับฟังความเห็นในช่องทางต่าง ๆ มากขึ้น

๓. เกณฑ์ความปรองดองสมานฉันท์เพื่อความสามัคคี ได้นำมาเป็นเกณฑ์ในการใช้คัดเลือกร่าง รัฐธรรมนูญหรือไม่ เพราะการแบ่งขั้วทางการเมืองก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีในสายตาประชาชนประเทศ ดังนั้น การแก้ไขรัฐธรรมนูญจำเป็นต้องมุ่งเน้นให้เกิดความสามัคคีปรองดอง ตัวอย่างเช่น ประเทศ โคลัมเบีย มีอดีตประธานาธิบดีที่ได้รับรางวัลโนเบลจากการเจรจาเพื่อให้เกิดความปรองดอง กระทั่ง นำไปสู่การวางอาวุธและการดำเนินการทางการเมืองที่ดีขึ้นเป็นลำดับ อย่างไรก็ตาม ควรมีการหารือและ การเจรจากับพื้นฐานเหตุผล ความรู้คู่ปัญญา คุณธรรมจริยธรรม โดยไม่ใช่ความรุนแรง โดยให้การแก้ไข เป็นไปตามธรรมชาติแบบค่อยเป็นค่อยไป

๑๖. นายประสงค์ บุรณ์พงศ์ (พรรคเสรีรวมไทย) เวลา ๑๓.๔๑ – ๑๓.๔๗ นาฬิกา

- จากการอภิปรายและสถานการณ์ในปัจจุบันนี้ทำให้เห็นว่าประเทศไทยยังไม่เข้าถึงความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง เพราะประชาธิปไตยที่แท้จริงต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกคน การแสดงความคิดเห็นของทุกฝ่าย ซึ่งหลักการประชาธิปไตยดังกล่าวเป็นเรื่องที่สมาชิกต้องให้การสนับสนุน
- ศาสนากับประชาธิปไตยควรเป็นเรื่องที่คู่กัน เพราะศาสนาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญกับประเทศไทยและมีลักษณะการบริหารเช่นเดียวกับระบบประชาธิปไตย คือ ฝ่ายการปกครอง ฝ่ายตุลาการ และฝ่ายนิติบัญญัติ โดยมีคณะสงฆ์เป็นองค์กรบริหารฝ่ายสงฆ์ ต่อมาการปกครองได้เปลี่ยนรูปแบบไปสู่ระบอบราชาธิปไตย ซึ่งการปกครองที่ผ่านมามีการตรา พรบ. สงฆ์ เพื่อบังคับใช้ โดยสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้ปรับปรุงให้ศาสนามีความเที่ยงกับทางสังคม แต่ภายหลังก็ได้มีการปรับเปลี่ยนสาระที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมทางสังคมและศาสนา ดังนั้น จึงขอฝากให้ทุกท่านที่กล่าวถึงความเท่าเทียมกันนั้น ให้คำนึงถึงฝ่ายศาสนาด้วย ตัวอย่างเช่น ช่วงสถานการณ์โควิด -๑๙ ที่ผ่านมามีการกู้เงินเพื่อช่วยเหลือประชาชนในหลายมาตรการ แต่มาตรการดังกล่าวไม่ได้รวมไปถึงพระสงฆ์เลย
- ตัวอย่างเรื่องความเท่าเทียมทางประชาธิปไตยอีกเรื่อง คือ ระบอบประชาธิปไตยอำนาจต้องเป็นของประชาชน แต่การเลือกตั้งที่ผ่านมา พรรคของผมได้รับคะแนนเสียงจากประชาชน ๑๕๐,๐๐๐ กว่าคะแนน มีผู้แทนประชาชนได้ ๑ คน แต่หัวหน้า คสช. มีคนเดียวสามารถเลือก สมาชิกวุฒิสภาได้ ๒๕๐ คน

๑๗. พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๑๔.๓๕ – ๑๕.๐๓ นาฬิกา

- จากรายงานของคณะกรรมการจะเห็นได้ว่าการตกลูกทางความคิดยังไม่ชัดเจนและไม่มีข้อสรุป เห็นได้จากกรรมการมีความเห็นออกเป็น ๒ ฝ่าย
 - การเสนอร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญครั้งนี้ ผู้เสนอแบ่งออกเป็น สส.ฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลถือเป็นสิ่งที่ดีในระบอบประชาธิปไตย
 - มีสมาชิกวุฒิสภาส่วนหนึ่งกังวลในการแก้ไขรัฐธรรมนูญหลายประเด็น สว.จึงต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง
 - ประเทศไทยมีรากฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขกว่า ๘๐ ปี มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์เป็นช่วงๆ ไม่ปฏิเสธการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ที่ให้แก้ไขเป็นรายมาตรา แต่มีข้อสังเกตในญัตติที่ ๑ และ ๒ มีเนื้อหาหลักเกณฑ์คล้ายคลึงกันคือ แก้ไขมาตรา ๒๕๖ เพื่อให้การแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญได้ง่ายขึ้น และการเพิ่มหมวด ๑๕/๑ เพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มีรายละเอียดบางอย่างแตกต่างกัน หลักการของร่างรัฐธรรมนูญทั้ง ๒ ญัตตินี้กำหนดหลักการไว้กว้างๆ โดยเห็นด้วยกับญัตติที่ ๒ ของนายวิรัช รัตนเศรษฐ์ ที่ยังคงไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมีเนื้อหาที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ และไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองไปจากระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- มีคำถามถึงคณะกรรมการ ดังนี้

- คำถามแรก หากญัตติร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๒ ได้รับหลักการแล้ว ขอถามว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ในหมวดอื่นๆ อย่างน้อย ๓๘ มาตรา ท่านจะขอให้คงบทบัญญัติเหล่านี้ไว้ในร่างรัฐธรรมนูญใหม่ได้หรือไม่

- ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันยังมีบทบัญญัติที่ดีหลายประการ เช่น ปัญหาการขาดทิศทางการพัฒนาประเทศ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

- คำถามที่ ๒ ข้อดีของบทบัญญัติของมาตราอื่นๆ ท่านจะเสนอให้คณะกรรมการพิจารณาว่ารัฐธรรมนูญให้ยังคงมีบทบัญญัติที่ดีเหล่านี้ได้อย่างที่ได้ยกตัวอย่าง ให้คงไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่

๑๘. พลเอก ธีรชัย สมุทรสาคร (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๑๔.๐๐ – ๑๔.๑๐ นาฬิกา

- การพัฒนาประเทศล่าช้า เพราะภายในมีการเล่นพรรคเล่นพวกและขัดแย้งกัน
- ข้อเสนอของผู้ชุมนุม ได้แก่ นายกรัฐมนตรีต้องลาออก การแก้ไขรัฐธรรมนูญ และการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ ไม่เหมาะสมและไม่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของประเทศไทยเลย

- ประเทศไทยเป็นของสถาบันพระมหากษัตริย์ คนรุ่นใหม่ไม่ได้ศึกษาและไม่เข้าใจประวัติศาสตร์ชาติไทย ไม่ควรเอาอย่างต่างชาติเพราะต่างชาติไม่ได้เจริญจริงอย่างที่คิด ควรให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยแบบของไทย

- รายงานของคณะกรรมการไม่มีข้อเสนอที่เป็นรูปธรรม

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีข้อดีจำนวนมากโดยเอาข้อดีของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และ ๒๕๕๐ มาปรับใช้ เช่น การปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น

- วุฒิสภามาตรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ถูกนักการเมืองแทรกแซงวุฒิสภาก็ถูกแก้ไขในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยตัดความเชื่อมโยงกับนักการเมืองออกไป

- การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามความต้องการของคนกลุ่มหนึ่งจะทำให้เกิดการแก้ไขไม่จบไม่สิ้นเพราะจะถูกคนอีกกลุ่มเรียกร้องให้แก้ไขอีกเสมอ

- ยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศทำให้ประเทศพัฒนา

- ข้อเสนอ

๑) นักการเมือง ควรมีวาระการดำรงตำแหน่งไม่เกินสองสมัย อายุต้องไม่เกิน ๗๐ ปี

๒) นักการเมือง ต้องมีคุณสมบัติสำคัญคือมีความสำเร็จในชีวิตแล้ว จึงแบ่งเวลามาเล่นการเมืองเพื่อประเทศชาติ

๓) เลขของพรรคไม่ควรเหมือนกัน

๔) การเซ็นต์ชื่อในหน่วยเลือกตั้งให้ใช้การเซ็นต์ชื่อเท่านั้นเพื่อป้องกันมิให้มีการโกงเลือกตั้ง

๕) สลากกินแบ่งไม่ควรมีราคาเกิน ๘๐ บาท

๖) การขาดดุลของไทยจะทำให้เศรษฐกิจไทยพัฒนาเพราะประเทศไทยมีชัยภูมิที่ดีสามารถเป็นศูนย์กลางการค้าของภูมิภาคอาเซียนได้

๗) ประเทศไทยควรทำบ่อนถูกกฎหมายในประเทศ

๘) การยกเลิกการเกณฑ์ทหารไม่เหมาะสม เพราะทหารปกป้องประเทศ

- ไม่รับร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับ ๑ - ๗

๑๙. นายक्रमานิตย์ สังข์พุ่ม (พรรคเพื่อไทย) เวลา ๑๔.๑๒ - ๑๔.๒๙ นาฬิกา

- เรื่องของการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องที่มีการพูดคุยมาอย่างยาวนาน เป็นปัญหาที่สร้างความเสียหายต่อประเทศชาติไม่มากนักน้อย ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

- หากที่ผ่านมีการพิจารณาและรับหลักการของร่างรัฐธรรมนูญฯ ไปเรียบร้อยแล้ว ก็คงไม่มีบรรยากาศที่มีความตึงเครียดจนถึงวันนี้

- ตามที่ได้มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภา (สมัยวิสามัญ) เรื่อง ขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ตามมาตรา ๑๖๕ ก็เป็นที่ชัดเจนว่ารัฐบาลยอมรับว่ามีวิกฤตเกิดขึ้นในบ้านเมือง และในการประชุมครั้งดังกล่าวนายกรัฐมนตรียอมรับว่าเห็นสมควรที่จะมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งก็ทำให้บรรยากาศในการประชุมและบรรยากาศของสังคมดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ต่อมาเมื่อสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคพลังประชารัฐ ยื่นเรื่องต่อประธานรัฐสภาเพื่อจะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความว่าจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้หรือไม่ แต่ท่านประธานรัฐสภาได้ให้ชะลอเรื่องไว้ก่อน

- พรรคเพื่อไทยเห็นปัญหาตั้งแต่มีการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา และมีความมุ่งหมายที่จะเข้ามาเพื่อแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ โดยได้มีการประกาศชัดเจนว่าจะไม่มีการแก้ไขในหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ

- รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันทำให้รัฐบาลชุดปัจจุบันได้รับประโยชน์ในการมีอำนาจในการบริหารประเทศ แต่ตามหลักการแล้ว การเลือกตั้งผู้ที่จะมาบริหารประเทศควรเป็นการเลือกตั้งของประชาชน (นายกรัฐมนตรีควรมาจากการเลือกตั้ง)

- วุฒิสภาควรทำหน้าที่สภาที่เลี้ยงดั่งเช่นที่เคยกำหนดหน้าที่และอำนาจไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ที่ผ่านมา

๒๐. นายสมชาย แสวงการ (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๑๔.๒๙ - ๑๔.๔๕ นาฬิกา

- การพิจารณาในประเด็นข้อกฎหมายของคณะกรรมการธิการ เป็นข้อที่มาจากการศึกษาในข้อกฎหมายเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ทั้ง ๖ ฉบับ โดยประเด็นที่เป็นข้อสำคัญ คือ การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ เพื่อเปิดช่องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ โดยมีการตั้งองค์กรใหม่ขึ้นมายกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ

- ในการพิจารณาของคณะกรรมการธิการ โดยมีการรับฟังความคิดเห็นทางกฎหมายประกอบกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘ - ๒๒/๒๕๕๕ เพื่อพิจารณาประเด็นที่ว่า การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖ จะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ ทั้งนี้ คณะกรรมการธิการได้พิจารณาบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๕๖ แล้ว แม้จะเป็นการเสนอแก้ไขในบางมาตรา แต่หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมตามที่เสนอแล้ว ก็จะมีผลไปสู่การตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับ ย่อมมีผลเสมือนการแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ หรือการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่นั้นเอง มิใช่การแก้ไขเพิ่มเติมเพียงบางมาตรา ดังนั้น จึงต้องดำเนินการตามที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัย คือ ต้องให้ประชาชนออกเสียงลงประชามติในเรื่องดังกล่าวเสียก่อน ตามที่คำวินิจฉัยได้ระบุเหตุผลสำคัญไว้ว่า “รัฐธรรมนูญที่

ได้มาโดยการลงประชามติของประชาชนก็ควรจะได้ให้ประชาชนผู้มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ ได้ลงประชามติเสียก่อนว่าสมควรจะมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่”

- ด้วยเหตุนี้ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งมีบทบัญญัติให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ลักษณะเช่นนี้จึงเป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และมีลักษณะเป็นการโอนอำนาจนิติบัญญัติไปให้องค์กรอื่น กรณีเช่นนี้จะต้องมีการจัดทำประชามติเสียก่อน

- นอกจากนี้ ในการพิจารณาของคณะกรรมการฯ ยังได้พิจารณาประเด็นที่ว่า การเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ทั้งนี้ เพราะอำนาจแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจที่รับมาจากรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ย่อมเป็นไปได้เองที่จะใช้อำนาจดังกล่าวมาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับหรือยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่แทนฉบับเดิม ซึ่งประเด็นนี้ถือเป็นปัญหาข้อกฎหมาย และโดยความเห็นส่วนตัวนั้นเห็นว่า การแก้ไขมาตรา ๒๕๖ เพื่อให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ ไม่สามารถกระทำได้เพราะเป็นการขัดรัฐธรรมนูญ

- หากมีการลงมติรับหลักการในร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ตนจะเสนอญัตติเพื่อขอให้รัฐสภาส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของรัฐสภาว่า รัฐสภามีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับหรือไม่

- ในกรณีที่จะมีการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ อาจเกิดปัญหาในการบริหารราชการแผ่นดินตามมา เพราะเมื่อมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ย่อมทำให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่อาศัยอำนาจของรัฐธรรมนูญเดิมสิ้นผลไป และต้องยกร่างขึ้นใหม่ ซึ่งอาจทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมาย กระทบต่อการบังคับใช้กฎหมาย และการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอิสระต่าง ๆ ด้วย

- ขอสนับสนุนให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา ซึ่งจะเหมาะสมและเป็นไปโดยชอบตามรัฐธรรมนูญยิ่งกว่า ทั้งนี้ ขอให้ระมัดระวังการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีได้มีจำกัดอยู่ในหมวด ๒ เท่านั้น แต่มีกระจายอยู่ในหลายมาตราของรัฐธรรมนูญ ซึ่งอาจจะกระทบต่อพระราชอำนาจและอาจสร้างความไม่สบายใจต่อประชาชนและสังคมได้

๒๑. นายรังสิมันต์ โรม (พรรคก้าวไกล) เวลา ๑๔.๔๗ – ๑๕.๐๓ นาฬิกา

- การชุมนุมของประชาชนเป็นเครื่องยืนยันได้อย่างดีว่า การบริหารประเทศภายใต้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ มาถึงทางตัน ทั้งด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ทางต้นในการหาทางออกของปัญหาต่าง ๆ ทางต้นนี้นำไปสู่การชุมนุม ไปสู่วิกฤตของประเทศที่ยังไม่มีทางออก

- หวังว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญ จะนำไปสู่การผ่อนคลายที่นำทุกฝ่ายมาพูดคุยกัน โดยให้รัฐสภาทำการให้ทุกฝ่ายหันหน้าพูดคุยกัน

- ขอเสนอข้อสำคัญในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๑. สมาชิกรัฐสภา ต้องไม่เติมพินเข้ากองไฟ โดยการกล่าวหาว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นการล้มสถาบัน ต้องไม่ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ มาล้มกระดานนี้

๒. จำเป็นต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญรายมาตรา เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหา เช่น ปัญหาในการให้อำนาจ สว. โหวตเลือกนายกรัฐมนตรี ต้องไม่มีอีก

๓. ต้องให้ความสำคัญกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับของประชาชนมากที่สุด เพราะการเข้าชื่อเสนอร่างของประชาชน เกิดขึ้นจากการที่ประชาชนเห็นว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ผ่านกลไกรัฐสภาใช้ไม่ได้ผล ประชาชนจึงต้องลุกขึ้นมารวมตัวเพื่อเข้าชื่อเสนอกันเสนอ ดังนั้น อย่าทำลายความหวังของประชาชน

- ข้อโต้แย้งว่า การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ไม่สามารถกระทำได้ เพราะอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญเป็นของประชาชน จึงต้องมีการทำประชามติก่อน รัฐสภาจึงไม่มีอำนาจในการจัดให้มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ นั้น ขอแสดงความเห็นว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยจริง และรัฐสภากำลังทำหน้าที่แทนปวงชนชาวไทย และมีความชอบธรรมที่จะใช้อำนาจในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เสมือนหนึ่งที่ประชาชนใช้อำนาจของตัวเอง

- ประเด็นที่ว่า ไม่มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้ร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ได้นั้น เนื่องจากผู้ร่างรัฐธรรมนูญ แต่ละคน คาดหวังว่า รัฐธรรมนูญฉบับของตัวเองจะเป็นฉบับถาวร ดังนั้น จึงเกิดนวัตกรรมในปี ๒๕๓๔ ที่มีแก้ไขรัฐธรรมนูญ บางมาตราเพื่อเปิดช่องให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

- กรณีที่มีการจะส่งร่างให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความ นั้น เห็นว่ารัฐสภาซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญองค์กรหนึ่ง มีอำนาจวินิจฉัยได้เอง ไม่จำเป็นต้องให้องค์กรตามรัฐธรรมนูญ องค์กรอื่นมาวินิจฉัยว่ารัฐสภามีอำนาจหรือไม่

- การให้ศาลรัฐธรรมนูญ ตีความอาจมีปัญหา ดังนี้

๑. อาจกระทบต่อหลักอำนาจสูงสุดของรัฐสภา (Supremacy of Parliament) รัฐสภาจึงไม่ควรให้องค์กรที่ไม่มีความชอบธรรม เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ มาพิจารณาในเรื่องที่เป็นอำนาจของรัฐสภาอยู่แล้ว

๒. อาจทำให้การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ผ่านกระบวนการสันติวิธี ถูกล้มกระดาน เพราะศาลรัฐธรรมนูญอาจมีคำวินิจฉัยอาจในช่วงเวลาที่ผ่านพ้นการพิจารณาวาระ ๒ หรือในช่วงการทำประชามติ ทำให้ต้องกลับมาทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่ โดยอาจล่วงเลยไปถึงปี ๒๕๖๕ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น ถือว่าเป็นการรูดน้ำมันในกองเพลิง

- ประเด็นที่ว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นการมอบอำนาจให้องค์กรอื่นมาแก้ไขรัฐธรรมนูญ นั้น เห็นว่า กรณีดังกล่าวเป็นการแก้รายมาตราเปิดทางให้มี สสร. เพื่อทำให้มีรัฐธรรมนูญที่มีความชอบธรรมมากกว่า รัฐสภายังคงมีอำนาจในการแก้ไขรัฐธรรมนูญอยู่แม้มี สสร. รัฐสภาก็ยังมีอำนาจแก้ไขรัฐธรรมนูญ

- ประเด็นที่ว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญจะกระทบพระราชอำนาจไม่ได้ นั้น ในทางประวัติศาสตร์มีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลา ทั้งนี้การกำหนดกรณีดังกล่าวในรัฐธรรมนูญ ๖๐ เป็นความเห็นส่วนตัวของผู้ร่าง ไม่ควรบัญญัติไว้เพื่อปิดกั้นมิให้ สสร. พิจารณาเรื่องเหล่านี้ มิเช่นนั้น สสร. จะไม่มีอำนาจเด็ดขาดในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

- ที่บางท่านกังวลว่า สสร. แก้ไขให้ไทยเป็นรัฐมหาชนเป็นสาธารณรัฐ นั้น เป็นไปไม่ได้เลย เพราะมาตรา ๒๕๕ กำหนดไว้ชัดเจนว่าไม่สามารถทำได้

๒๒. นายวิรัช รัตนเศรษฐ (ประธานคณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญฯ ก่อนรับหลักการ)
ตอบชี้แจง เวลา ๑๕.๐๓ – ๑๕.๓๓ นาฬิกา

- หากมีการลงมติในวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๓ จะทำให้การลงมติดีความเสี่ยงไม่เพียงพอให้ร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ผ่านวาระ ๑ เพราะเกิดความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน แต่จากความต้องการให้เกิดทางออกในการแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองจึงมีความต้องการให้คงร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญไว้มิให้ตกไปเพราะไม่ผ่านการลงมติ จึงมีการตั้งคณะกรรมการชุดนี้ขึ้นเพื่อพิจารณา ก่อนรับหลักการ โดยไม่ได้มีแผนที่จะถ่วงเวลา

- แม้การตั้งคณะกรรมการจะส่งผลให้ต้องใช้เวลาบ้าง แต่คณะกรรมการได้ใช้เวลาเพียง ๑ เดือน ซึ่งดีกว่าให้ร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญดังกล่าวตกไป เพราะอาจก่อให้เกิดความแตกแยกและความขัดแย้งมากขึ้นอีก อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการพิจารณา ก่อนรับหลักการ ได้พิจารณาเสร็จแล้ว แต่ต้องรอให้ร่างของ iLaw ผ่านการตรวจสอบ เพื่อเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาพร้อมกันด้วย โดยรวมการพิจารณาของรัฐสภาในวันนี้เป็น ๗ ร่าง

- กรณีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสถาบัน หรือบทบัญญัติอื่น ๆ ตามที่สมาชิกวุฒิสภาได้แสดงความเป็นห่วง ในฐานะผู้เสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ขอชี้แจงว่า

๑. ร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญที่รัฐบาลเสนอไม่มีการแก้ไขหมวด ๑ และ หมวด ๒

๒. หากรัฐสภามีมติให้แก้ไขร่างรัฐธรรมนูญ การพิจารณาในวาระ ๒ และ ๓ จำเป็นจะต้องนำข้อดีตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมาร่วมพิจารณาด้วย

เรื่องด่วนที่ ๗ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (นายจอน อึ้งภากรณ์) กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๙๘,๐๔๑ คน เป็นผู้เสนอ)

๒๓. นายจอน อึ้งภากรณ์ (ผู้แทนประชาชนผู้เสนอร่าง iLaw) เสนอร่าง iLaw เวลา ๑๕.๓๕ – ๑๕.๔๐ นาฬิกา

- ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่เสนอโดยประชาชนฉบับนี้มีประชาชนมาร่วมลงชื่อและได้รับการรับรองกว่า ๙ หมื่นชื่อ เพราะประชาชนอยากเห็นประเทศไทยมีความเป็นประชาธิปไตยมากกว่านี้ ซึ่งในช่วงเริ่มต้นของการเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญ กลุ่มผู้เสนอได้มีการปรึกษาหารือกันและมีความเห็นว่าเป็นปัญหาใหญ่ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน คือ มีการออกแบบเพื่อให้ คสช. ยังคงอำนาจและเข้ามามีส่วนในทางการเมืองภายหลังที่มีการเลือกตั้ง ส.ส. ซึ่งจะเห็นได้จากการที่ผู้ร่วมใน คสช. ได้เข้ามามีตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีชุดปัจจุบัน ดังนั้น ในการปรึกษาหารือจึงมีความเห็นที่อยากให้ คสช. คืนอำนาจให้ประชาชน

- ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่กล่าวว่าจะอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนนั้นเป็นการโกหก ซึ่งผลที่ตามมาจึงน่าจะเป็นโมฆะ เหตุที่กล่าวเช่นนั้นเนื่องจาก แม้ผลของรัฐธรรมนูญจะกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิเลือกตั้ง ส.ส. แต่ประชาชนก็ไม่มีโอกาสที่จะรู้ว่าผู้แทนประชาชนจากส่วนใด หรือใครที่จะเข้ามาตั้งคณะรัฐมนตรี

- คณะผู้แทนผู้เสนอกฎหมายจึงได้มีการรณรงค์เพื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพื่อให้ความเป็นประชาธิปไตย ถอนระบบเผด็จการออกไปก่อน โดยการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่

กำหนดให้มี สสร. เพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญต่อไป แต่ระหว่างการรณรงค์ก็ได้เกิดเหตุการณ์การเรียกร้องเดินขบวนจากประชาชน กลุ่มคนรุ่นใหม่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จากเหตุการณ์นี้ทำให้เห็นว่าการเมืองการปกครองของประเทศไทยกำลังจะเปลี่ยนแปลง และคนที่ออกมา ก็อยากเห็นความเปลี่ยนแปลง จากความต้องการดังกล่าวจึงส่งผลให้มีประชาชนมาร่วมลงมือเสนอร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้จำนวนมาก

- การเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ ก็หวังว่าสมาชิกรัฐสภาจะเห็นถึงความสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอโดยประชาชน และอยากให้นำข้อดีของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไปร่วมพิจารณาประกอบกับร่างรัฐธรรมนูญทั้ง ๖ ฉบับของ ส.ส. ซึ่งตนเห็นว่าจะเป็นแนวทางที่ช่วยให้ประเทศไทยผ่านวิกฤตการเมืองที่มีอยู่ในขณะนี้ไปได้

๒๔. นายยั้งชีพ อัจฉานนท์ (ผู้แทนประชาชนผู้เสนอร่าง iLaw) เสนอร่าง iLaw เวลา ๑๕.๔๑ – ๑๕.๕๓ นาฬิกา

- ประชาชนตื่นตัวและมีความต้องการ ความฝันของเรามีอย่างน้อย ๕ ข้อ

๑. มีระบอบการปกครองที่ประชาชนสามารถเลือกนายกรัฐมนตรีได้
๒. เราจะได้อยู่ในประเทศที่รัฐบาลมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ มีองค์กรเข้ามาตรวจสอบมีที่มาที่เป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร และผู้ถูกตรวจสอบ
๓. ประชาชนมีอำนาจในการกำหนดอนาคตของตัวเองผ่านการออกเสียงเลือกตั้งตามนโยบายที่เขาแถลงไว้
๔. อยู่ในประเทศที่มีกระบวนการยุติธรรมที่เป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ
๕. มีกติกาสูงสุด (รัฐธรรมนูญ) ที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานโดยประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด

- ข้อเสนอของพวกเราเสนอคนที่ได้เสนอต่อรัฐสภาเป็นหลักการพื้นฐานมากในระบบประชาธิปไตย เชื่อว่าสมาชิกทุกท่านอยากเห็นความฝันนี้เป็นจริง ไม่ใช่ข้อเรียกร้องที่สุดโต่งและเป็นไปไม่ได้ในประเทศไทย เนื่องจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีเนื้อหาที่ขัดต่อสิ่งที่เราต้องการเราจึงเสนอร่างรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อ

๑. เพื่อยกเลิกรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๙ และ ๒๗๒ เพื่อป้องกันการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีจากคนนอก
๒. เพื่อให้มีองค์กรตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชันที่เหมาะสม ทำงานได้อย่างอิสระ มีที่มาที่ خوب ไม่อิงกับฝ่ายการเมือง จึงให้ยกเลิก มาตรา ๒๐๓ ที่มาขององค์กรอิสระ และพรป.องค์กรอิสระ ให้องค์กรอิสระพ้นจากตำแหน่งและสรรหาโดยกระบวนการตามพรป.ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐
๓. แผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนการปฏิรูปประเทศถูกร่างในยุคที่ไม่เป็นประชาธิปไตย จึงขอให้ยกเลิก
๔. เพื่อให้เราอยู่ในประเทศที่มีระบบยุติธรรมอย่างเท่าเทียม จึงขอให้ยกเลิก มาตรา ๒๗๙ ที่คุ้มครองประกาศ คำสั่ง คสช.

๕. เพื่อให้ได้รัฐธรรมนูญที่มาจากประชาชน จึงต้องมีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ เนื่องจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ร่างขึ้นในบรรยากาศที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ต้องแก้ไข มาตรา ๒๕๖ เพื่อเปิดทางให้มี

การตั้ง สสร. มาจากการเลือกตั้งทั้งหมด และ สสร.สามารถหยิบยกทุกปัญหาของประเทศขึ้นมา
พิจารณาในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้ใช้ต่อไปได้อีกเป็นเวลานาน

- ข้อเสนอของประชาชน เป็นข้อเสนอของประชาชนธรรมดา เป็นการเรียกร้องให้แก้ไขระบบที่ไม่ปกติให้กลับมาเป็นระบบปกติธรรมดา
- หากรัฐสภาปรับปรุงรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไว้พิจารณาก็จะเป็นโอกาสที่ดีที่จะให้ปัญหาที่มีอยู่ได้รับการพิจารณำไปพูดคุยเพื่อหาทางแก้ไข แต่หากรัฐสภาไม่ปรับปรุงไว้พิจารณาก็ต้องอธิบายประชาชนให้ได้

๒๕. นางสาวจิรนุช เปรมชัยพร (ผู้แทนประชาชนผู้เสนอร่าง iLaw) เสนอร่าง iLaw เวลา ๑๕.๕๓ - ๑๖.๐๕ นาฬิกา

- ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ไม่ใช่ร่างของ iLaw แต่เป็นร่างของประชาชนผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งมากกว่า ๒ แสนกว่าคน ซึ่งรวบรวมเสร็จภายในหนึ่งเดือนกว่า โดยมี iLaw เป็นกลไกในการดำเนินการ ซึ่งร่วมกับกลุ่มเครือข่ายที่เกี่ยวข้องที่เป็นตัวแทนจากกลุ่มคนหลากหลาย
- ประชาชนผู้เสนอร่างหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะมีส่วนร่วมในการออกแบบอนาคตของตนเอง และหวังว่ารัฐสภาจะไม่ล้มร่างของประชาชนไปเสียก่อน
- ในส่วนของประชาชนที่มาชุมนุม พวกเขามีความเห็นที่ว่าถึงเวลาแล้วที่บ้านเมืองต้องมีความเปลี่ยนแปลง บ้านเมืองต้องมีประชาธิปไตย และอำนาจอธิปไตยต้องเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง
- ในประชาชนผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งที่ร่วมลงชื่อมากกว่า ๒ แสนกว่าคนนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผู้ลงประชามติเห็นชอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งเหตุใดเขาเหล่านั้นจึงลงชื่อในร่างของประชาชนนี้อีก ตอบว่า ในตอนลงประชามติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เขาไม่ทราบเลยว่าวุฒิสภามีที่มาจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เขาไม่รู้ว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องอาศัยเสียงของสมาชิกวุฒิสภาด้วย และไม่รู้เลยว่า คสช. จะยังอยู่แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จะประกาศใช้แล้ว
- หวังว่ารัฐสภาจะลงมติรับหลักการของร่างรัฐธรรมนูญทั้ง ๗ ฉบับ เพื่อให้สถานการณ์ทางการเมืองผ่อนคลายลง และมีการร่วมหาทางออกให้บ้านเมือง ทั้งนี้ นักการเมืองควรมีความกล้าและมีจริยธรรมพอเพียงที่จะยกเลิกหลักการที่ไม่เป็นประชาธิปไตยที่ซ่อนอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
- ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของประชาชน ได้ผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและถกเถียงมาระดับหนึ่งแล้ว ร่างมีความประนีประนอมและไม่ได้สุดโต่งแต่อย่างใด ซึ่งยังสามารถแก้ไขให้เหมาะสมเพื่อรองรับอนาคตของคนทุกคนและอนาคตของประเทศได้

๒๖. นายขวลิต วิชยสุทธิ (พรรคเพื่อไทย) เวลา ๑๖.๐๕ - ๑๖.๑๕ นาฬิกา

- ปัจจุบันประเด็นการเมืองที่ประชาชนกำลังสนใจที่สุด คือ การแก้ไขรัฐธรรมนูญ และกำลังรอดูการทำหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาว่าจะทำหน้าที่อย่างไรต่อประเด็นนี้ จะรักษาประโยชน์ของส่วนรวมหรือจะรักษาประโยชน์ของพวกเขาเพียงของตน
- การเสนอญัตติแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยประชาชนนั้น ตนให้การสนับสนุน และก่อนหน้านี้พรรคเพื่อไทยก็ร่วมกับพรรคร่วมฝ่ายค้านเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ แล้วเช่นกัน โดยเสนอให้มีการตั้ง

สสร. ขึ้น แต่ต้องไม่ไปกระทบหรือแก้ไขเนื้อหา หมวด ๑ - ๒ ของรัฐธรรมนูญ (ซึ่งพรรคร่วมรัฐบาลก็เสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญในหลักการทำนองเดียวกันด้วย)

- โทมัสไลน์สำคัญต่อประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นปรากฏเมื่อ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา ในการอภิปรายทั่วไป ตามมาตรา ๑๖๕ ของรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ ว่าสนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ให้เสร็จในเดือนธันวาคม ๒๕๖๓ แต่ ณ ปัจจุบัน เมื่อเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางการเมืองขึ้นมาเรื่อยๆ ตนจึงตั้งข้อสังเกตว่า เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้เกิดการถ่วงเวลา การแก้ไขรัฐธรรมนูญ หรือไม่ โดยเฉพาะ กรณีที่ ส.ส. พรรคร่วมรัฐบาลยื่นญัตติต่อประธานรัฐสภา ขอให้ส่งญัตติเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความว่าญัตติดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

- ตนเห็นว่า ญัตติแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ ทั้งญัตติของพรรคร่วมรัฐบาลและพรรคร่วมฝ่ายค้านมีความสำคัญเป็นลำดับต้น ในขณะเดียวกัน ญัตติแก้ไขรัฐธรรมนูญของประชาชนก็สำคัญไม่แพ้กัน เนื่องจากมีหลักการเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการกำหนดให้มี สสร. แต่ก็ต้องยอมรับว่ามีบางส่วนไม่ตรงกันบ้าง

- ตนสนับสนุนให้นำญัตติแก้ไขรัฐธรรมนูญของประชาชน เข้ามาพิจารณาในรัฐสภา ดีกว่าปล่อยให้ประชาชนเอาไปพูดกันบนท้องถนน ซึ่งหากเกิดความยึดเยื้อจะไม่เป็นผลดีกับประเทศและประชาชนโดยรวม

- หากที่ประชุมรัฐสภารับร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญของประชาชนไว้พิจารณา ก็ไม่ได้มีประเด็นปัญหาอะไร เนื่องจากโดยปกติ การพิจารณาก็จะเอาร่างใดร่างหนึ่งเป็นร่างหลักในการพิจารณาอยู่แล้ว ซึ่งก็คงจะหนีไม่พ้นร่างของพรรคร่วมรัฐบาล

- ตนมีข้อสังเกตบางประการว่า การปกป้องอะไรบางอย่างเกินกว่าเหตุ บางทีก็จะทำให้เกิดการบ่อนทำลายได้ ซึ่งต้องระมัดระวัง

- ประเทศไทยเคยผ่านการปฏิรูปครั้งสำคัญมาแล้ว โดยเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจากจตุสดมภ์ มาเป็นกระทรวง ทบวง กรม ก็เพื่อให้ทันสมัย ทันโลก การเลิกทาส ก็เช่นกัน เพื่อให้ประเทศไทยทันสมัย และทันโลกเหมือนกัน และปัจจุบันการปฏิรูปอีกครั้งก็เริ่มขึ้นแล้ว ซึ่งตนเชื่อว่าประชาชนคนไทยทุกคน ต่างก็รักชาติ รักบ้านเกิด และต้องการเห็นประเทศพัฒนาเจริญก้าวหน้า ดังนั้น ปัญหาการแก้ไขรัฐธรรมนูญ จึงต้องอย่าปล่อยให้ไปอยู่กลางถนน ต้องนำมาจัดการในรัฐสภา และหาทางออกให้บ้านเมืองร่วมกันดีกว่า

- นายกรัฐมนตรีก็ควรรักษาสัญญาที่ให้ไว้กับรัฐสภาที่จะสนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ให้แล้วเสร็จภายในเดือนธันวาคม ๒๕๖๓

๒๗. พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๑๖.๑๕ - ๑๖.๓๐ นาฬิกา

- ขอชื่นชมผู้ริเริ่มในการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ฉบับของ iLaw โดยเฉพาะนายจอน อึ้งภากรณ์ ที่มีความมุ่งมั่นการทำเพื่อประชาชน

- การอภิปรายครั้งนี้จะได้ชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ฉบับของ iLaw ในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. หลักการของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ฉบับของ iLaw มีความแตกต่างจากหลักการของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน โดยได้มีการตัดเรื่องของ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งขัดกับคำปรารภของรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ นอกจากนี้ ได้มีการให้ยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จำนวน ๗ ฉบับ ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่พึงกระทำได้ และขัดกับหลักการและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่ได้กำหนดวิธีการในการแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไว้ด้วยแล้ว

๒. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ฉบับของ iLaw ไม่มีบทบัญญัติห้ามแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ประเด็นนี้ มีประเด็นที่ขอสอบถาม ผู้ร่างว่ามีเจตนาจะแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนไหน อย่างไร

๓. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ฉบับของ iLaw หมวด ๑๗ กำหนดเรื่องการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ ในมาตรา ๒๖๑/๑ และ ๒๖๒/๒ มีประเด็นการเลือกตั้ง สสร. จำนวน ๒๐๐ คน โดยใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้งนั้น เป็นเรื่องที่ต้องเจตนาให้เกิดมีการได้เปรียบเสียเปรียบ อีกทั้ง การบริหารจัดการจะมีความยุ่งยากในการจัดการสิ้นเปลืองงบประมาณ และการใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้งนั้นต้องคำนึงถึงวิถีปฏิบัติด้วยว่าสามารถปฏิบัติได้จริงหรือไม่ ทั้งนี้ มีความเห็นว่าการเลือกตั้ง สสร. ตามร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ ซึ่งกำหนดให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งมีความเหมาะสมดีอยู่แล้ว

๔. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ฉบับของ iLaw มีการขอแก้ไขเพิ่มเติม ๑๐ เรื่องสำคัญ ๆ โดยเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมมาตราต่าง ๆ กว่า ๒๐ มาตรา และมีการเพิ่มหมวดการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ขึ้นด้วย ดังนั้น ถ้าผู้ลงมติไม่ชอบประเด็นหนึ่งประเด็นใด หรือรับไม่ได้ในเรื่องใด ก็จะลงมติไม่รับหลักการในวาระที่ ๑ ทั้งฉบับ เนื่องจากหากลงมติรับหลักการในวาระที่ ๑ แล้วนั้น จะไม่สามารถแก้ไขหรือตัดหลักการตามที่ได้ลงมติรับหลักการไว้แล้วได้แต่อย่างใด

๒๘. นายไพบุลย์ นิตะวัน (พรรคพลังประชาชน) เวลา ๑๖.๓๐ – ๑๖.๔๔ นาฬิกา

- ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ แม้ว่าจะเป็นร่างที่ประชาชนเป็นผู้เข้าชื่อเสนอก็คงตาม แต่ตามข้อเท็จจริงก็ปรากฏว่า มี iLaw เป็นองค์กรที่ให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการเสนอญัตติดังกล่าว และเป็นองค์กรที่ได้รับทุนสนับสนุนจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นที่ทราบดีว่า องค์กรที่รับทุนของต่างประเทศไม่สมควรมาเกี่ยวข้องกับเรื่องการเมือง ซึ่งเทียบเคียงได้จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองที่มีข้อห้ามมิให้พรรคการเมืองรับเงินสนับสนุนจากต่างประเทศ นอกจากนี้ เชื่อว่าในบรรดารายชื่อผู้เสนอกฎหมาย จะปรากฏรายชื่อจากกลุ่มคณะราษฎร ๖๓ ซึ่งได้เสนอประเด็นปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ ๑๐ ข้อด้วย

- เมื่อตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับ iLaw ซึ่งยังไม่พบข้อมูลว่าได้มีการจดทะเบียนเป็นมูลนิธิแล้วหรือไม่ แต่พบว่ามี ความเกี่ยวข้องกับโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน ซึ่งระบุดังกล่าวประสงค์ให้การสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีความเป็นกลาง ซึ่งการระบุนี้นี้ย่อมขัดกับระบอบการปกครองของประเทศไทย ที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และถือว่าเป็นการแสดงออกถึงการเป็นปฏิปักษ์ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

- เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอมา ได้ปรากฏว่ามีการเสนอให้แก้ไขบทบัญญัติในหมวด ๑ และหมวด ๒ ซึ่งเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญที่ห้ามมิให้มี

การเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญในหมวดดังกล่าว ดังนั้น รัฐสภาจึงไม่อาจลงมติรับหลักการของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ตั้งแต่ต้น

- ในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในหมวด ๒ นอกจากจะเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแล้ว ยังถือเป็นการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งตามแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๓ ในคดียุบพรรคไทยรักษาชาติ ศาลรัฐธรรมนูญได้วางแนววินิจฉัยไว้ชัดเจนว่า การกระทำอันจะถือว่าเป็นปฏิปักษ์นั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นการกระทำที่มุ่งล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์โดยตรง แต่ยังสามารถรวมถึงการขัดขวางมิให้เจริญก้าวหน้า และการบั่นทอนให้อ่อนแอเสื่อมทรามลงด้วย และเป็นผลให้การเสนอร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นการกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญ

- ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการเสนอให้ตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาพิจารณากร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แต่การกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ยังขาดบทบัญญัติที่กำหนดเรื่องลักษณะต้องห้าม อาทิ การเป็นบุคคลล้มละลาย การเป็นบุคคลวิกลจริต เป็นต้น นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติอื่นที่มีการเสนอให้แก้ไขรัฐธรรมนูญในรายมาตราพร้อมกันด้วย จึงมีข้อที่ควรพิจารณาว่า ร่างฉบับนี้ได้ยกร่างบทบัญญัติที่มีลักษณะขัดแย้งกันเองหรือไม่ เพราะเมื่อเสนอให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อไปยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องเสนอแก้ไขเป็นรายมาตราอีกแต่ประการใด

- ขอสนับสนุนให้ลงมติรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๑ และ ๒ ซึ่งเสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มีการเสนอให้ตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาพิจารณากร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยไม่แก้ไขในหมวด ๑ และ ๒ ของรัฐธรรมนูญ

๒๙. นายวิรัตน์ วรศลิริน (พรรคเสรีรวมไทย) เวลา ๑๖.๔๔ – ๑๖.๕๐ นาฬิกา

- รัฐธรรมนูญ ๖๐ ที่อวดอ้างว่าเป็น รัฐธรรมนูญฉบับปราบโกง เป็นเช่นนั้นจริงหรือ หรือเป็นการเปิดทางให้มีการโกงมากขึ้น โดยเฉพาะมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ทำให้ประชาชนมีความเคลือบแคลงสงสัย เช่น มาตรา ๙๑ (๑) ที่กำหนดให้ค่านวนหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมือง โดยการนำคะแนนรวมทั้งประเทศที่พรรคการเมืองทุกพรรคที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้รับจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหารด้วยห้าร้อยอันเป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

- พรรคเสรีรวมไทย ได้รับคะแนนเสียง ๘๐,๐๐๐ กว่าเสียง เหตุใดเสียงจากประชาชนที่เลือกพรรคเสรีรวมไทยจึงไม่เท่ากับคะแนนของ ส.ส. พรรคอื่น

- จึงเป็นเหตุผลที่ต้องร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ จะใช้ร่างฉบับใด และจะสร้างเป็นธรรมได้อย่างไร เพราะหากไม่เป็นธรรมความสามัคคีก็ไม่เกิด

- รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ บัญญัติว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย การที่ประชาชนรวบรวมรายชื่อได้ถึง ๑๐๐,๐๐๐ คน เป็นเรื่องยากมาก เป็นการแสดงให้เห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ประชาชนเข้าชื่อกัน เป็นฉันทามติของสังคม ดังนั้น สมาชิกรัฐสภา โดยเฉพาะ ส.ส. ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนต้องตระหนักถึง ประชาชน ๑๐๐,๐๐๐ คนนี้ด้วย

- ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มี ๑๓ มาตรา มีข้อดีมากมาย เช่น

๑. มาตรา ๑๓ เพิ่มหมวด ๑๗ ให้มีกระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ มาตรา ๒๖๑/๑ ถึง มาตรา ๒๖๑/๕ แม้จะมีเพียง ๕ มาตรา แต่ก็มีควมน่าสนใจมีกระบวนการออกแบบ สสร. ที่แตกต่างและเหมาะสมกว่าร่างของรัฐบาล

๒. กำหนดให้ใช้ประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง สสร. ลำดับที่ ๑ ถึง ๒๐๐ เป็นผู้ได้รับคัดเลือก เขตเลือกตั้งใหญ่มากจนไม่สามารถซื้อเสียงได้

๓. ในส่วนของการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็น สสร. สามารถสมัครเป็นคน หรือกลุ่มได้ การสมัครเป็นคน เท่ากับไม่จำกัดสิทธิ การสมัครเป็นกลุ่ม เท่ากับการเปิดโอกาสของกลุ่มคน

๔. มีการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ห้าม ส.ส. สว. หรือข้าราชการการเมืองลงสมัคร ทำให้ได้รัฐธรรมนูญที่เป็นกลางและเป็นธรรม

๕. มีกรอบระยะเวลาในการร่างที่เหมาะสม คือ กำหนดให้ร่างให้แล้วเสร็จภายใน ๓๖๐ วัน ซึ่งเป็นเวลาที่เพียงพอในการรับฟังความคิดเห็นทั่วประเทศ และสมาชิกรัฐสภายังอยู่จนเกือบครบวาระ

๖. ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการทำประชามติ หากไม่จำเป็น หากรัฐสภาไม่เห็นชอบ ไม่ต้องทำประชามติ หากรัฐสภาเห็นชอบ ให้ลงประชามติ

- ขอให้สมาชิกรัฐสภาพิจารณาว่า การรับร่างจะเป็นประโยชน์มากกว่าหรือไม่

๓๐. นายศุภชัย ใจสมุทร (พรรคภูมิใจไทย) เวลา ๑๖.๕๓ – ๑๗.๑๓ นาฬิกา

- การแก้ไขรัฐธรรมนูญในวันนี้ ประเทศไทยต้องการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งต้องมีการหารือร่วมกันอย่างมีเหตุผล เพราะประชาชนผู้เข้าชื่อเสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ สส. สว. และประชาชนต่างมีเป้าหมายเดียวกันเพื่อให้ประชาชนและประเทศชาติสงบสุข

- ขณะนี้มีผู้เสนอแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญ ๖ ร่าง และร่าง iLaw ๑ ร่าง ที่มีผู้เข้าชื่อประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน นับว่าภารกิจที่ผู้เสนอร่างแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญประสบความสำเร็จ และได้ทำหน้าที่ของท่านอย่างสมบูรณ์แล้ว

- การหาแนวทางแก้ไขรัฐธรรมนูญในวันนี้ ไม่ใช่เพียงแค่ประชาชน แต่เป็นความต้องการของ สส. ฝ่ายค้าน และ สส. ฝ่ายรัฐบาลด้วย

- วันที่นายกรัฐมนตรีได้แถลงจุดยืนของรัฐบาลว่าจะทำให้รัฐธรรมนูญของไทยมีความเป็นประชาธิปไตยและเป็นสากลมากที่สุด ซึ่งรัฐบาลได้พยายามดำเนินการอย่างเต็มที่และมีความก้าวหน้ามากโดยได้เปิดโอกาสเปิดให้มีการตั้ง สสร. เพื่อให้พี่น้องประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและร่วมกันร่างรัฐธรรมนูญ ที่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งรัฐบาลมีความจริงใจที่จะแก้วิกฤติทางการเมือง ลดความเหลื่อมล้ำ และต้องการให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

- จากการตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษา รัฐธรรมนูญ พบว่ารัฐธรรมนูญ นี้มีปัญหาจริง จึงมีความต้องการแก้ไขอย่างจริงจัง โดยให้มีการตั้ง สสร. อย่างไรก็ตาม ประชาชนจะต้องเชื่อใจและไว้วางใจให้ สสร. ซึ่งมีองค์ประกอบจากประชาชนหลายภาคส่วน ทำงานให้ประสบความสำเร็จ

- แม้ว่าสาระสำคัญของร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ แต่ละฉบับมีเนื้อหาที่ต่างกัน แต่ยังคงมีเป้าหมายที่ต้องการแก้วิกฤติการเมืองเพื่อความสงบสุขอย่างจริงจัง

- ส่วนตัวมีความเห็นว่าจะเกิดขึ้นแน่นอน คือ การแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ โดยตามเจตนารมณ์ของพรรคภูมิใจไทยจะไม่มีแก้ไขเปลี่ยนแปลงหมวด ๑ และหมวด ๒ แม้วันนี้ตามที่มีผู้เสนออาจจะไม่ได้รับการแก้ไขทั้งหมด แต่หากมีการเจรจาหารือร่วมกันอาจมีทางออกที่ดีที่สุดร่วมกันได้ ซึ่งการเสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ นั้น อยากให้ผู้เสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ทำความเข้าใจว่า ประชาชนสามารถเสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ต่อรัฐสภาได้ แต่จะผ่านมติที่ประชุมหรือไม่เป็นเรื่องที่ที่ประชุมจะต้องพิจารณาต่อไป

- พรรคภูมิใจไทยมีจุดยืนที่ต้องการให้รัฐธรรมนูญเป็นรัฐธรรมนูญเพื่อปากท้องของประชาชน
- ขอให้ผู้เสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ของ iLaw ซึ่งแจ้งกรณีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ในหมวด ๑ และหมวด ๒ ว่าสามารถทำได้หรือไม่ อย่างไร เพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภาก่อนการลงมติ

๓๑. นายดิเรกฤทธิ์ เจนครองธรรม (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๑๗.๒๓ – ๑๗.๓๔ นาฬิกา

- การเสนอร่างรัฐธรรมนูญของ iLaw เป็นการเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งแรกของภาคประชาชน เป็นความมั่งคั่งในการใช้สิทธิตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ และเป็นความพยายามในการใช้สิทธิพลเมืองที่ดีที่เคารพรัฐธรรมนูญ และเรื่องที่เสนอต่อสภาก็เป็นความมุ่งหวังที่ดีในการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎหมายสูงสุดของประเทศ แต่จากรายละเอียดข้อเสนอทั้งหมด มีประเด็นสอบถาม ดังนี้

๑. โครงสร้างของรัฐธรรมนูญตามระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย คือ

๑.๑ ประเทศไทยเป็นรัฐเดี่ยว มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญหมวด ๑ หมวด ๒ และมาตรา ๒๕๕ ซึ่งถือเป็นโครงสร้างหลักของบ้าน ที่จะทำการรื้อถอนไม่ได้

๑.๒ เนื้อหาสาระสำคัญ คือ ส่วนของการใช้อำนาจอธิปไตย และส่วนที่ว่าด้วยมีสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

๑.๓ การใช้อำนาจอธิปไตย ซึ่งประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย มีพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจผ่านฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ของทั้ง ๓ องค์กร โดยสาระการใช้อำนาจของแต่ละองค์กรให้ดูว่าทั้ง ๓ องค์กรใช้อำนาจอย่างอิสระหรือถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันหรือไม่ หากไม่มีความเป็นอิสระจึงจะเป็นอำนาจเผด็จการ แต่จากองค์กรผู้ใช้อำนาจตามระบบของประเทศไทยมีการใช้อำนาจอย่างเป็นอิสระมีการจำแนกการใช้อำนาจ ทั้งองค์กรศาล องค์กรสภาที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนและต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ซึ่งสภามีอำนาจเลือกฝ่ายบริการ (นายกรัฐมนตรี) และตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาล หากรัฐบาลทำไม่ดีก็สามารถเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ หรือยุบสภาได้

๒. ข้อเสนอของ iLaw ที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญ เสนอแก้ไขอย่างไร

๒.๑ iLaw เสนอร่างรัฐธรรมนูญที่มีสาระสำคัญ คือการรื้อโครงสร้างบ้านทั้งหลัง โดยการให้มี สสร. เป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ หรือยกโครงสร้างใหม่ ซึ่งการเสนอแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญโดยให้มีการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งหมดอาจจะก่อให้เกิดปัญหาได้

๒.๒ ข้อเสนอของ iLaw ไม่ได้มีการแก้ไขส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประชาชน เนื่องจากอาจเห็นว่าไม่เป็นปัญหา แต่ท่านได้เสนอให้แก้ไขรายมาตราเกี่ยวกับภารกิจของฝ่ายบริหารในเรื่องยุทธศาสตร์ชาติเรื่องการปฏิรูปประเทศและแล้วก็ปรับปรุงและยกเลิกองค์กรที่ใช้อำนาจองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เนื่องจากท่านมองว่าเป็นปัญหา

๒.๓ เสนอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราที่มีสาระปรับปรุงองค์กรอิสระที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ

๓. ขอตั้งคำถามเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมาย

๓.๑ ในการเสนอร่างฉบับนี้ว่าจะขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งแม้เนื้อหาจะมีหลักการเหมือนกับญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ ซึ่งรัฐสภาได้มีการอภิปรายผ่านไปแล้ว และมีความเห็นว่าญัตติที่ ๒ ที่ยกเว้นการแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ นั้นไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากไม่ได้แก้ไขทั้งฉบับ การเสนอญัตติที่

๒ จึงเข้าสู่ขั้นตอน ตามมาตรา ๒๕๖ อันจะมีขั้นตอนที่นำไปให้ประชาชนออกเสียงลงประชามติ ตาม (๘) แต่ร่างของ iLaw เสนอหลักการให้แก้ไขโดยไม่มีการยกเว้นหมวด ๑ และหมวด ๒ โดยกำหนดให้มี สสร. ทำหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ

๓.๒ ร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอมีสาระขัดกับหลักการในญัตติ ทั้ง ๖ ฉบับ ที่เสนอต่อรัฐสภาแล้วหรือไม่

กรณีที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบ ญัตติ ๓ ญัตติ คือ ญัตติที่ ๑ ญัตติที่ ๒ และญัตติที่ iLaw จะเกิดปัญหาการขัดกันของร่างรัฐธรรมนูญทั้ง ๓ ฉบับหรือไม่ เพราะมีการแก้ไขที่ต่างกัน และหากเห็นชอบทั้ง ๓ ฉบับที่มีหลักการต่างกันจะดำเนินการแก้ไขได้อย่างไร ซึ่งจะเป็นปัญหาในการแก้ไขต่อไป

๓.๓ สาระที่เสนอขัดต่อหลักการของร่างรัฐธรรมนูญที่ iLaw เสนอหรือไม่

กรณีรัฐสภาให้ความเห็นชอบทั้ง ๓ ฉบับ (ญัตติที่ ๑ ญัตติที่ ๒ และญัตติ iLaw) โดยญัตติที่ ๑ และ ๒ ให้มี สสร. ยกร่างรัฐธรรมนูญ แต่ร่างของ iLaw นอกจากให้มี สสร. ยกร่างรัฐธรรมนูญ แล้วยังให้มีการแก้ไขรายมาตราอีก รวม ๑๐ ประเด็น ซึ่งในทางปฏิบัติหากให้ความเห็นชอบไปแล้วก็จะเกิดองค์กรเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒ องค์กร เกิดความประหลาดในทางกฎหมาย คือมีองค์กรรัฐสภาแก้ไขรายมาตรา และองค์กร สสร. ที่ทำการยกร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ ซึ่งจะเกิดปัญหาเรื่องการบังคับใช้กฎหมายกับแต่ละองค์กรได้ และต้องพิจารณาถึงเรื่องการทำประชามติว่าต้องดำเนินการอย่างไร หรือต้องทำประชามติในเรื่องใดบ้าง

๔. การแก้ไขตามมาตรา ๒๕๖ ซึ่งเป็นการแก้ไขสาระสำคัญต้องมีขั้นตอนการลงประชามติ ทั้งเรื่องการแก้ไขหมวด ๑๕ หรือการแก้ไขเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่องค์กรอิสระ ซึ่งเวลานำเรื่องไปประชามติ จะมีการแบ่งประเด็นคำถามอย่างไร จะดำเนินการพร้อมกันหรือไม่ แล้วผลการลงประชามติในประเด็นย่อยจะมีผลต่อการทำประชามติใหญ่ หรือภาพรวมอย่างไร

๓๒. นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ (พรรคประชาชาติ) เวลา ๑๗.๓๖ - ๑๗.๔๕ นาฬิกา

- ร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๗ ของภาคประชาชน ถือเป็นร่างกฎหมายของประชาชนฉบับแรกนับแต่มีรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ถือเป็นนิมิตหมายที่ดี เพราะที่ผ่านมาแม้แต่ร่างกฎหมายของ ส.ส. ก็ไม่ได้รับการพิจารณาของสภา มีแต่ร่างกฎหมายของคณะรัฐมนตรีเท่านั้น

- สมาชิกรัฐสภาหลายๆ ท่านไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ แต่ผมเห็นว่าร่างฉบับนี้ไม่ได้เสนอแก้ไขในหมวด ๑ หรือ หมวด ๒ แต่อย่างใด

- เห็นว่าสมควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แต่ต้องไม่แก้ไขระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เราสนับสนุน

- สนับสนุนให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

- บางคนเห็นว่าไม่ควรแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยอ้างผลประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เป็นตัวตั้ง แต่การลงประชามติในขณะนั้นกฎหมายไม่เอื้ออำนวยให้มีการแสดงความคิดเห็น และในขณะนั้นเยาวชนยังมีอายุไม่ถึงเกณฑ์ที่จะลงประชามติได้ วันนี้เยาวชนเหล่านั้นจึงออกมาเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญ

- สนับสนุนการแก้ไขเพื่อยกเลิก มาตรา ๒๗๙ เพื่อยกเลิกประกาศ คำสั่ง คสช. เหมาะสม เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวทำลายระบบนิติรัฐ คสช.ออกประกาศและคำสั่งเป็นร้อยฉบับ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีประกาศและคำสั่ง คสช. ๓ ฉบับใช้บังคับอยู่ เราจึงถูกปกครองด้วย ๒ ระบบ คำสั่งที่ ๘/๒๕๕๙ ยกเลิกสภาที่ปรึกษาของ ศอบต. ที่มาจากภาคประชาชน มีการตั้งที่สภาปรึกษาใหม่ตั้งโดย กอ

รมน. จำนวน ๔๐ กว่าคน ประชาชนไม่กล้าเข้าไปปรึกษา วันนี้มีปัญหาหลายเรื่อง ข้าราชการร้องเรียนว่าจะไม่ได้รับเบี้ยเลี้ยงภัยในการปฏิบัติหน้าที่ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

- ในหลักการของพรรคประชาชนชาติ เชื่อว่าคำชี้แจงของภาคประชาชนจะได้รับความกระจ่างและเข้าใจเพื่อบรรเทาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

- อยากให้พี่น้องสมาชิกมีส่วนในการแก้ไขปัญหาบ้านเมือง โดยการรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้

๓๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๑๗.๔๗ – ๑๗.๕๕ นาฬิกา

- เหตุใดร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของ iLaw จึงตัดหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศออกไป เนื่องจากหมวด ๑๖ มีประเด็นการปฏิรูปด้านการศึกษาที่สำคัญหลายประการ เช่น มาตรา ๒๕๗ กำหนดเป้าหมายของการปฏิรูปประเทศโดยมุ่งพัฒนาร่างกายและจิตใจให้มีความสมดุลกัน การปฏิรูปประเทศด้านการศึกษามุ่งเน้นความหลากหลายและมุ่งพัฒนาตามความสามารถของเด็กแต่ละคน มุ่งให้เด็กเป็นคนดีก่อนคนเก่ง และยังช่วยเหลือผู้สูงอายุและแรงงานไร้ฝีมือให้ได้รับการพัฒนาด้านแรงงาน และยังกำหนดให้มีกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาตาม พรบ. กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อให้เด็กยากจนมีค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียนได้ จึงขอให้ผู้แทนร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมของ iLaw ตอบชี้แจงให้ชัดเจนว่าหากตัดหมวด ๑๖ ออกแล้ว จะแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและช่วยเด็กยากจนให้มีการศึกษาที่ดีได้อย่างไร

๓๔. นายนิรมิต สุจารี (พรรคเพื่อไทย) เวลา ๑๗.๕๕ – ๑๘.๐๕ นาฬิกา

- ชื่นชมร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ประชาชนเป็นผู้เสนอ (ร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw) และดีใจที่ประชาชนมีโอกาสเสนอร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้

- รัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุด ที่กำหนดองค์กรใช้อำนาจอธิปไตย ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรใช้อำนาจอธิปไตย และประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน

- แต่ รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ยังมีข้อบกพร่องหลายประการ เช่น การปกป้องและรักษาอำนาจของกลุ่ม คสช. การไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ หรือแม้แต่การหมกเม็ดอำนาจ คสช. ไว้

- วันนี้ประชาชนรู้สึกว่าการร่างรัฐธรรมนูญจะต้องปกป้องประชาชนบ้าง จึงเสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ตนดีใจที่ประชาชนเสนอร่างรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อเป็นทางออกให้ประเทศ แก้ไขเรื่องที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของประชาชน

- ชื่นชมข้อเสนอร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw ที่ว่า

๑) ปิดทางนายกคนนอก เพราะเห็นว่านายกรัฐมนตรีต้องมาจาก ส.ส. ที่ประชาชนได้เลือกเท่านั้น

๒) บอกลายุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

๓) ยกเลิกระบบบัญชีแคนดิเดตนายกมนตรีจากพรรคการเมือง เพราะ นายกรัฐมนตรีต้องมาจาก ส.ส.

๔) สว.ต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน และยกเลิก สว แต่งตั้ง ๒๕๐ คน
 - ได้อ่านร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw แล้ว เห็นว่าไม่ขัดต่อหลักการประชาธิปไตยและหลักรัฐธรรมนูญ จึงเห็นด้วยที่จะรับหลักการของร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw ซึ่งประชาชนเป็นผู้เสนอไว้พิจารณา

๓๕. นายมนเทียร บุญตัน (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๑๘.๐๕ – ๑๘.๑๔ นาฬิกา

- ตั้งแต่มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติม ในวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๓ ตนมีความเห็นว่า ไม่ว่าจะเห็นด้วยกับสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ก็ตาม ตนจะไม่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขรัฐธรรมนูญ หากเป็นการดำเนินการตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย

- ไม่มีเหตุผลที่จะปฏิเสธร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ฉบับของ iLaw ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของประชาชน และสามารถดำเนินการได้ตามที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา ๒๕๖ กำหนดไว้ รวมทั้งมีความชื่นชมกับความงอกงามของระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม ต้องพิจารณาในเรื่องความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติด้วย ทั้งนี้ หากสามารถปฏิบัติได้จริง ก็เห็นว่าไม่มีเหตุผลที่จะคัดค้าน

- มีข้อสังเกตและคำถาม ดังนี้

๑) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ฉบับของ iLaw เป็นร่างที่มีลักษณะผสมผสานรูปแบบของการแก้ไขเพิ่มเติม กล่าวคือ มีทั้งการตั้ง สสร.เพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ และมีทั้งกรณีการแก้ไขรายมาตรา โดยที่ลักษณะดังกล่าวอาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากองค์กรในการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญอาจขัดกันได้

๒) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ฉบับของ iLaw มีหลักการของร่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน ๑๑ ข้อ กรณีการรับหลักการในวาระที่ ๑ ต้องพิจารณาข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ข้อ ๑๒๔ วรรคสาม ด้วยว่า สามารถแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือตัดหลักการบางข้อของร่างฯ ได้หรือไม่

๓) เป็นที่เข้าใจได้ว่า การยกร่างร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ฉบับของ iLaw มีเจตนาที่จะยุติกลไกต่าง ๆ ที่มาจาก คสช. จึงได้มีการเสนอให้ยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ทั้ง ๗ ฉบับ อย่างไรก็ตาม หากดำเนินการตามหลักการของร่างฯ ในข้อนี้อาจทำให้เกิดปัญหาสุญญากาศในการบริหารราชการแผ่นดินได้ ตัวอย่างเช่น ไม่สามารถมีกฎหมายใช้บังคับกรณีเกิดการทุจริต หรือมีการกระทำความผิดเกี่ยวข้องกับการเงินต่าง ๆ ของแผ่นดินได้ ดังนั้น กรณีนี้จึงเห็นได้ว่า ปัญหาไม่ได้อยู่ที่เจตนารมณ์ในการเสนอขอแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เกิดความเป็นประชาธิปไตย หากแต่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติ

๔) มีคำถามว่า มีความเป็นไปได้หรือไม่ กรณีหากที่ประชุมรัฐสภาไม่รับหลักการของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ฉบับของ iLaw แต่กรรมาธิการพิจารณาร่างฯ จะหยิบยกสาระสำคัญของร่างฯ มาประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการฯ ทั้งนี้ เห็นว่าการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้สาระสำคัญที่ดีและเป็นประโยชน์ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ฉบับของ iLaw มาบรรจุในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ด้วย

๓๖. นางสาวปิยะรัฐชย์ ดิยะไพรัช (พรรคเพื่อชาติ) เวลา ๑๘.๑๔ – ๑๘.๒๕ นาฬิกา

- รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกกล่าวอ้างว่ามีข้อดีในเรื่องของการเป็นรัฐธรรมนูญปราบโกง แต่ตามข้อเท็จจริงก็ได้ปรากฏแล้วว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นเพียงกลไกในการรักษาอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) หรือการสืบทอดอำนาจของ คสช. เท่านั้น ขณะที่ปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการทุจริตโกงกินยังคงปรากฏอยู่ เนื่องจากระบบการตรวจสอบที่อ่อนแอ มีการใช้อำนาจของตนแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอิสระโดยการแต่งตั้งญาติพี่น้องของตนไปดำรงตำแหน่งในองค์กรดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลก็พยายามสร้างวาทกรรมที่ทำให้เกิดการแบ่งฝักฝ่ายของคนในสังคม และยุยงให้เกิดความเกลียดชังระหว่างกลุ่มคนที่มีความเห็นแตกต่างกัน ตั้งตนเป็นศัตรูกับกลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของประเทศ

- รัฐธรรมนูญควรออกแบบขึ้นตามความต้องการของประชาชน แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้กลับออกแบบขึ้นตามความกลัวในจิตใจของผู้ที่ต้องการรักษาอำนาจและผลประโยชน์ของตน ทำให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้มิได้สร้างประโยชน์อย่างใดให้กับประเทศชาติและประชาชน

- กรณีตัวอย่างที่รัฐธรรมนูญนี้แสดงให้เห็นถึงความกลัวของผู้ที่ต้องการรักษาอำนาจ ได้แก่ การออกแบบระบบการเลือกตั้งที่ซับซ้อนยุ่งยาก เกิดความไม่โปร่งใสในการนับคะแนน การกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาที่มีได้มาจากการเลือกตั้งมีสิทธิในการเลือกนายกรัฐมนตรีได้ ทำให้ได้นายกรัฐมนตรีที่มีได้เป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง

- รัฐบาลนี้ได้หัวหน้ารัฐบาลที่มาจากทหาร ซึ่งมีได้มีประสบการณ์ในการบริหารประเทศ มีเพียงประสบการณ์ในการบริหารองค์กรตามกรอบความคิดของตนเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ ปัญหาเรื้อรังของประเทศในหลาย ๆ ข้อ จึงไม่ได้รับการแก้ไขและยังถูกส่งเสริมให้กลายเป็นปัญหาที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นด้วย ทั้งปัญหาการครอบงำระบบเศรษฐกิจด้วยกลุ่มทุนนิยมที่ผูกขาด ปัญหาการลิดรอนสิทธิเสรีภาพ ปัญหาเรื้อรังเหล่านี้ยังแก้ไขไม่ได้ ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตย่อมไม่ได้รับการแก้ไขเช่นกัน

- ดังนั้น จึงต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อแก้ไขระบบการเลือกตั้งให้เกิดความเป็นธรรม เพื่อให้ได้นายกรัฐมนตรีและพรรครัฐบาลที่มาจากความไว้วางใจและความนิยมของประชาชนจริง ๆ ต้องแก้ไขให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพสามารถปฏิบัติได้จริง และเท่าเทียมกัน

- ขณะนี้ประชาชนกำลังรอการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา ที่จะปลดล็อกอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ประเทศชาติสามารถเดินหน้าต่อไปได้ ดังนั้น การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญจึงถือเป็นวาระเร่งด่วนที่ประชาชนทุกคนต่างให้ความสำคัญในขณะนี้

๓๗. พลอากาศตรี เฉลิมชัย เครืองาม (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๑๘.๒๕ – ๑๘.๓๕ นาฬิกา

- เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า ฝันให้ไกลไปให้ถึง แต่เมื่อตื่นจากความฝันแล้วต้องกลับสู่ความจริง ร่าง iLaw บางส่วนบางมาตรามีปัญหา หากปฏิบัติแล้วจะเกิดปัญหากับบ้านเมืองอย่างมหาดศาล โดยเฉพาะร่างมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒

- สามารถเปรียบเทียบได้ว่า ร่างฉบับนี้เป็นการเขียนกฎหมายที่จะให้คนใดคนหนึ่งเดินทางไปสหรัฐอเมริกา แต่ในกฎหมายฉบับนั้นเขียนให้ยกเลิกพาสปอร์ต สนามบิน ยานพาหนะทุกประเภทแล้ว คนนั้นจะเดินทางไปสหรัฐอเมริกาได้อย่างไร

- ร่าง iLaw ต้องการให้ สสร. เป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แต่มาตรา ๑๐ กำหนดให้ยกเลิ กสว. พันที่ที่ รัฐธรรมนูญ ประกาศใช้ โดยไม่ได้กำหนดให้ สว. ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการเลือกตั้ง สว ชุดใหม่ และมาตรา ๑๑ กำหนดให้ พรป. ๗ ฉบับสิ้นสภาพไปด้วย และให้ศาลรัฐธรรมนูญ และ องค์การอิสระ ทั้งหมด พันหน้าที่ไปด้วย เช่น พรป. กกต ยกเลิกไป กกต. จะอ้างการปฏิบัติหน้าที่ตาม กฎหมายฉบับใด กกต. ชุดใด จะเลือก สว ชุดใหม่

- เมื่อ กกต ไม่สามารถทำหน้าที่ได้ ส่งผลให้ไม่มีผู้ใดเลือก สว เมื่อไม่มี สว ใครจะทำหน้าที่เลือก องค์การอิสระ (รัฐธรรมนูญ ๔๐ กำหนดให้ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นหนึ่งในกรรมการสรรหา และผู้ลง นามสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งในองค์การอิสระ คือ ประธานวุฒิสภา)

- หากรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลบังคับใช้ และต่อมามีการยุบสภาผู้แทนฯ องค์การใดจะทำหน้าที่ เลือก ส.ส. ชุดใหม่ สิ่งเหล่านี้พัวพันกันจนไม่สามารถปฏิบัติตามร่าง iLaw ได้

๓๘. นายเกรียงศักดิ์ ฝ้ายสีงาม (พรรคเพื่อไทย) เวลา ๑๘.๓๕ – ๑๘.๔๔ นาฬิกา

- การแก้ไข มาตรา ๒๕๖ จะช่วยลดวิกฤติทางการเมืองและลดการเติมเชื้อไฟแห่งความแตกแยก แต่การแก้ไขรัฐธรรมนูญ จะต้องใช้เสียงจากสมาชิกรัฐสภามากกว่ากึ่งหนึ่ง แม้ว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญ จะกระทำได้อย่างดี แต่เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเดินไปข้างหน้าได้อย่างรุ่งเรืองและสง่างาม รัฐบาล จำเป็นต้องพิจารณาแก้ไข

- ประชาชนและ สส. กลุ่มหนึ่งได้ร่วมสนับสนุนการร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw ซึ่งเป็นฉบับ ประชาชน สส. ในฐานะตัวแทนประชาชน จึงต้องยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สโลแกนของพรรคเพื่อไทย คือ พรรคเพื่อไทยหัวใจคือประชาชน ดังนั้นจึงขอสนับสนุนทุกวิถีทางให้เกิด การแก้ไขรัฐธรรมนูญ

- การที่ iLaw สามารถรวบรวมรายชื่อได้มากถึง ๑๐๐,๐๐๐ คน ในฐานะผู้แทนประชาชนจึง จำเป็นต้องรับฟัง แม้จะเป็นประชาชน ๑ คน ก็ต้องรับฟัง ในขณะเดียวกัน สว. ที่กล่าวว่าทำหน้าที่เพื่อ ประชาชนก็ควรรับฟังเสียงของประชาชนเช่นกัน

- ตามรายละเอียดขอเสนอของร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw ไม่มีข้อไหนที่จะทำให้เกิดความ ไม่สบายใจหรือทำให้ประชาชนเกิดความเคลือบแคลงสงสัย จึงอยากให้รัฐบาลมีความจริงจังในการแก้ไข รัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ต้องมีการพิจารณาตามกระบวนการขั้นตอน วาระ ๑ วาระ ๒ และวาระ ๓ ซึ่งเป็นการถ่วงถ่วงเพื่อให้ได้ รัฐธรรมนูญ ที่ดีที่สุด ดังนั้น อย่าปิดกั้นข้อเรียกร้อง ของประชาชน

๓๙. นางกรณิศ งามสุคนธ์รัตนา (พรรคพลังประชาชน) เวลา ๑๘.๔๕ – ๑๘.๕๐ นาฬิกา

จากการอ่านร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอโดย iLaw มีทั้งส่วนที่เห็นด้วยและส่วนที่ไม่เห็นด้วย แต่เมื่อ ทุกส่วนได้รวมอยู่ในร่างฉบับเดียวกันแล้วจะให้ตัดสินใจรับทั้งหมดก็คงจะเป็นไปไม่ได้ ซึ่งมี ๓ ประเด็นที่ ขอเสนอ ดังนี้

๑. ร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอโดย iLaw ไม่มีบทบัญญัติห้ามแก้ไข หมวด ๑ และหมวด ๒ เป็นเรื่อง นำกังวล เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่า iLaw และกลุ่มผู้ชุมนุม เป็นกลุ่มพวกเดียวกัน ซึ่งข้อเรียกร้องของผู้ ชุมนุม ข้อ ๓ มีสาระสำคัญเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ และตลอดระยะเวลาที่มีการชุมนุมก็มี

การจบบัญชีสถาบันกษัตริย์ตลอดเวลา หากรัฐสภารับร่างของ iLaw จะส่งผลกระทบต่อสถาบันกษัตริย์
ดังนั้น เราจึงต้องตัดไฟแต่ต้นลม โดยต้องไม่เอาประเทศชาติไปแลกกับความพอใจของคนบางกลุ่ม

๒. ร่างของ iLaw ให้มีการยกเลิก มาตรา ๒๗๙ ซึ่งเป็นการยกเลิกคำสั่ง คสช. ซึ่งการเสนอดังกล่าวเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีวาระซ่อนเร้นเอื้อไปสู่การให้มีกฎหมายนิรโทษกรรมปกป้องพฤติกรรมมิชอบอื่น ๆ ทั้งนี้ หากมีการยกเลิกกฎหมาย ๒๗๙ ก็จะเป็นการปล่อยคนผิดในคดีอื่นด้วย หากที่ประชุมจะจำได้ในอดีตเคยมีการเสนอร่าง พรบ. นิรโทษกรรม จนนำไปสู่การมีผู้ชุมนุม กปปส. เพื่อขับไล่รัฐบาล ซึ่งเกรงว่าการแก้ไขมาตรานี้จะนำไปสู่ประวัติศาสตร์ที่ซ้ำซ้อน

- ขอให้คำนึงถึงการดำเนินงานของ คสช. ที่ผ่านมาก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่ารัฐบาลที่มาจาก
การเลือกตั้ง เช่น โครงการ EEC โครงการพัฒนาสนามบิน หรือโครงการรถไฟฟ้า ทั้งนี้ หากแต่ละฝ่าย
มองด้วยใจเป็นกลางและเป็นธรรม คสช. เข้ามาบริหารประเทศเกิดประโยชน์ ส่งเสริมคนดี และใครทำ
ผิดก็ถูกลงโทษ

๓. ร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่เสนอโดย iLaw มีทุนสนับสนุนจากองค์กรต่างชาติ ของนายจอร์จ
โซรอส ที่เคยทำให้ประเทศไทยเกิดวิกฤตค่าเงินบาท และวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง และให้เงินสนับสนุน
องค์กรต่าง ๆ ในประเทศไทย ทั้งนี้ การรับเงินสนับสนุนจากต่างชาติไม่ใช่เรื่องผิด แต่การต่อต้าน
รัฐบาล และการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นการเปิดช่องให้ต่างชาติเข้ามามีการแทรกแซง
กฎหมายสูงสุดของประเทศไทย

นายจอร์จ โซรอส ได้ให้เงินสนับสนุนองค์กรในต่างประเทศหลายประเทศ โดยนำเรื่องการเมือง
เข้ามาบังหน้า จนปัจจุบันหลายประเทศได้มีการรวมกลุ่มเพื่อต่อต้าน เพราะหากอ้างว่าเป็นการ
สนับสนุนด้วยความหวังดี ทำไมหลายประเทศจึงต่อต้าน

- จากวิกฤต ปี ๔๐ อยากเรียกร้องให้เราออกมาร่วมกันปกป้องประเทศ อย่าชักน้ำเข้าลึกชักศึก
เข้าบ้าน และอย่าให้ต่างชาติเข้ามาทำลายชาติ เพราะเขาเข้ามาก็ต้องหวังผลตอบแทน

- หากทุกคนต้องการให้ได้ตามสิ่งที่เรียกร้องทุกคนนั้น ไม่มีใครยอมถอย ก็จะเป็นการเพิ่มกองไฟ
ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ และหากทุกคนที่อภิปรายว่า รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ไม่มีความเป็นประชาธิปไตย
เป็นต้นไม้พิษ ผลไม้ที่ได้ก็เป็นผลไม้พิษ ก็เห็นว่าร่างของ iLaw ซึ่งเป็นองค์กรที่รับเงินสนับสนุนจาก
ต่างชาติ ก็เปรียบเสมือนรากพิษ ดังนั้น จึงขอให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดประเทศ

- ขอขอบคุณทุกท่านที่ช่วยกันทำงานในสถานการณ์ที่ตึงเครียด ซึ่งเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ทุก
คนทำงานอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งเข้าใจว่าไม่ยากให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรง แต่ต้องมีการดำเนินการ
ตามกฎหมาย และขอฝากไว้ว่าไม่มีใครรักประเทศของเราเท่ากับคนไทย

๔๐. นายจอน อึ้งภากรณ์ (ผู้แทนประชาชนผู้เสนอร่าง iLaw) ตอบชี้แจง เวลา ๑๘.๕๓ - ๑๙.๐๔ นาฬิกา

- จะตอบว่าทำไมร่างของภาคประชาชนไม่ได้ห้าม สสร. แก้ไขรัฐธรรมนูญหมวด ๑ และหมวด ๒
สสร.ที่ผ่านมาไม่ว่าปี ๔๐ ปี ๕๐ ไม่ได้มีข้อห้ามไม่ให้แต่ละหมวด ๑ และ ๒ เราเชื่อว่าอำนาจอธิปไตยเป็น
ของประชาชนแล้วจะไปห้ามประชาชนไม่ให้แต่ละตรงนั้นขัดกับหลักประชาธิปไตย เชื่อว่า สสร.ที่ได้รับ
เลือกจะมีความหลากหลายไม่ต่างกับสมาชิกรัฐสภา โดยเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะมีหลาย
ทัศนะ ความคิด หน้าที่ของ สสร.คือการไกล่เกลี่ยหาทางออกที่ดีที่สุด ดูว่าเสียงส่วนใหญ่ไปทางไหน

- ที่ผ่านมาผู้ใช้อำนาจรัฐไม่ไว้ใจประชาชนจึงเกิดรัฐประหารบ่อย

- เชื่อว่า ๑ แสนรายชื่อที่ลงชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญ จะมีความคิดเห็นที่หลากหลาย
- เราเองไม่ได้คิดว่าหมวด ๑ และ ๒ จะแก้ไขไม่ได้เลย ที่ผ่านมาก็เคยมีการแก้ไข
- เรื่องการรับเงินจากต่างประเทศนั้น เป็นธรรมดาที่องค์กรพัฒนาเอกชนหรือสถาบันของไทยรับเงินสนับสนุนจากต่างประเทศ ไม่ได้หมายความว่าถูกขู่ นำ ถูกบงการ ในฐานะผู้แทน iLaw ไม่มีใครขู่ได้

๔๑. นางสาวจิรณัฐ เปรมชัยพร (ผู้แทนประชาชนผู้เสนอร่าง iLaw) ตอบชี้แจง เวลา ๑๙.๐๑ - ๑๙.๐๖ นาฬิกา

- มีข้อกังวลและกล่าวหาการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน จากการทำงานมากกว่าสามสิบปี ทำเรื่องสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก นักโทษทางการเมือง เป็นการทำงานเพื่อพัฒนาสังคม เราไม่ต้องการไปรับเงินจากต่างชาติหากกองทุนของรัฐจะอนุมัติงบประมาณให้กับองค์กรที่ทำงาน วิชาการวิจารณ์รัฐ แต่สิ่งนี้ไม่เกิดขึ้นในประเทศไทย การที่เราต้องการทำงานนี้เราก็ต้องแสวงหากลุ่มที่พร้อมจะสนับสนุนทางการเงิน แต่ผู้ที่ให้เงินกับเรามีการทำข้อตกลงกัน เขาไม่ได้ขู่เรา การรับเงินของ NGO ส่วนใหญ่โปร่งใส ไม่ได้งุบงิบ หลบซ่อน
- ข้อกล่าวหาเรานั้นเกินจริงไปมาก ทำลายความต้องการของประชาชนในการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ไม่มีใครมาบงการ
- NGO ไทยพยายามผลักดันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้ประเทศเดินไปในทางที่ดี

๔๒. นายยิ่งชีพ อัชฌานนท์ (ผู้แทนประชาชนผู้เสนอร่าง iLaw) ตอบชี้แจง เวลา ๑๙.๐๖ - ๑๙.๑๕ นาฬิกา

- iLaw เริ่มกิจกรรมเข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมก่อนการเริ่มชุมนุมของคณะราษฎร ดังนั้น iLaw จึงไม่ได้เป็นพวกเดียวกันกับผู้ชุมนุมแต่อย่างใด
- iLaw ไม่เคยทำงานนิติบัญญัติมาก่อน ไม่มีความเชี่ยวชาญด้านการร่างกฎหมาย การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญจึงเป็นการรวบรวมหลักการที่ต้องการให้เกิดการแก้ไขปัญห่าบ้านเมืองแล้วเสนอต่อรัฐสภา ซึ่งขอให้รัฐสภารับหลักการไปก่อนแล้วไปแก้ไขในรายละเอียดในวาระที่สองและวาระที่สาม
- ประเด็นการยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีวัตถุประสงค์เพื่อยกเลิกองค์กรอิสระทั้งหมด เนื่องจากที่มาขององค์กรอิสระที่ไม่มีชอบธรรม และประเด็นที่ยกเลิกแล้วอาจทำให้เกิดการนิรโทษกรรมคดีทุจริตต่าง ๆ ไม่ใช่วัตถุประสงค์ของ iLaw
- ประเด็นร่างมีทั้งแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับและแก้ไขรัฐธรรมนูญรายประเด็นรวมกันไปในฉบับเดียวกัน ทำให้ผู้เห็นด้วยบางประเด็นและไม่เห็นด้วยบางประเด็นไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าจจะรับร่างหรือไม่ แต่การที่แยกเสนอร่างรัฐธรรมนูญเป็นรายฉบับจะต้องมีประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงชื่อฉบับละห้าหมื่นคน สิ้นเปลืองงบประมาณและทรัพยากรในการรวบรวมรายชื่อมาก จึงเสนอรวมทุกประเด็นในฉบับเดียวกันมาในคราวเดียว
- การตัดประเด็นการปฏิรูปประเทศออกไป เพราะเห็นว่าการปฏิรูปประเทศมาจากบุคคลกลุ่มเดียวได้แก่ คสช. และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศก็มาจาก คสช. จึงขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน และการปฏิรูปประเทศมีรายละเอียดจำนวนมาก ไม่สามารถปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง

- การยกเลิกหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ จะไม่กระทบต่อกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาตาม พรบ. กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ เนื่องจากกองทุนไม่ได้ถูกยกเลิกไปด้วย

- ประเด็นการยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้อำนาจให้เกิดสัญญาภาคทางการเมืองแต่อย่างใด เราเพียงต้องการยกเลิกองค์กรอิสระที่มีที่มาไม่ชอบธรรม ส่วนประเด็นยกเลิกแล้วจะมีวิธีการเข้าสู่ตำแหน่งขององค์กรอิสระชุดใหม่อย่างไร ขอให้รัฐสภาช่วยออกแบบให้เพื่อร่างรัฐธรรมนูญเกิดผลในการปฏิบัติได้

๔๓. นายเสรี สุวรรณภานนท์ (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๑๙.๑๕ – ๑๙.๒๘ นาฬิกา

- ข้อเสนอตามร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ประชาชนเป็นผู้เสนอ (ร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw) ตนทราบว่า โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน หรือ iLaw เป็นผู้ผลักดัน

- เดิมถ้า iLaw ทำหน้าที่โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชนก็คงไม่มีปัญหา แต่การที่รับเงินจากต่างประเทศมา ตนเห็นว่าประเด็นน่าพิจารณาให้หนัก

- จากสถานการณ์ปัจจุบัน เราจะเห็นว่าการเสนอร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw ทำให้เกิดความแตกแยกในหมู่ประชาชน ตนมีข้อสังเกตว่า ถ้าเราจะมีการเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญ แล้วประชาชนต้องออกมาต่อสู้กัน ชัดแย้งกัน มันไม่เป็นเรื่องที่ดีต่อใครเลย

- ในฐานะสมาชิกวุฒิสภา เมื่อมีมวลชนที่ไม่เห็นด้วยออกมาต่อต้าน เราก็ต้องให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ฟังทุกฝ่าย

- ร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw มีข้อเสนอที่ถูกอ้างว่าเป็นความฝัน ตนเห็นว่าวันนี้ต้องเอาชีวิตจริงเป็นหลัก รัฐธรรมนูญ แต่ละฉบับ มันมีความเหมาะสมตามช่วงเวลาต่างกัน ฉบับนี้อาจเหมาะกับบางเวลา อีกฉบับอาจไม่เหมาะกับบางเวลาก็ได้

- การเสนอร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw มีการแก้ไขหลายเรื่อง แต่การไม่ปิดโอกาสแก้ไข หมวด ๑ และหมวด ๒ มีความสุ่มเสี่ยง เพราะมีการต่อต้านอย่างมาก สมาชิกวุฒิสภาต้องฟังรอบด้าน

- ตนไม่เห็นด้วยที่จะรับหลักการของร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw ถ้าจะกระทบหมวด ๑ และหมวด ๒

- กรณีที่ โครงการ iLaw รับเงินจากต่างชาติ ถ้ารับตามปกติธรรมดาทั่วไป ไปทำกิจกรรมทั่วไป ตนเห็นว่าไม่มีปัญหา แต่ปรากฏว่า iLaw ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และข้อเสนอของ iLaw มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ ยกเลิกองค์กรต่าง ๆ ยกเลิกยุทธศาสตร์ชาติ ฯลฯ ประชาชนจำนวนไม่น้อยจึงเกิดความไม่มั่นใจ

- การที่ iLaw รับเงินจากต่างชาติโดยเฉพาะจากคนที่เคยสร้างความเสียหายให้กับประเทศไทยมาแล้ว ในช่วงวิกฤตต้มยำกุ้ง สร้างความไม่น่าเชื่อถือ ไม่ไว้วางใจให้กับคนในประเทศ

- การมีประชาชนเข้าชื่อมากกว่า ๑ แสนชื่อ ตนได้เข้าไปดูในเว็บไซต์ของ iLaw มีข้อสงสัยว่า ผู้ที่ร่วมลงชื่อ ได้มาลงชื่อต่อหน้าผู้รับผิดชอบโครงการหรือไม่ หากเป็นการลงชื่อผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ตนไม่มั่นใจ ไม่ไว้วางใจ

- ตนไม่สามารถรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw ได้ ไม่ใช่เพราะไม่ให้ความสำคัญกับประชาชน แต่เพราะตนเห็นว่าไม่อาจหมายรวมว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw เป็นของประชาชนชนทั้งประเทศได้

๔๔. นายอัครเดช วงษ์พิทักษ์โรจน์ (พรรคประชาธิปัตย์) เวลา ๑๙.๓๒ – ๑๙.๔๐ นาฬิกา

- สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย
- พรรคประชาธิปัตย์มีนโยบายตั้งแต่เข้าร่วมรัฐบาลว่า จะสนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม ไม่เห็นด้วยในการแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒
- ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ฉบับของ iLaw มีสาระสำคัญให้มีการตั้ง สสร. เช่นเดียวกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ตามญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒
- ด้วยความเคารพในความฝันและเคารพในเจตนารมณ์ในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา แต่อย่างไรก็ตาม ร่างรัฐธรรมนูญฯ ที่ได้เสนอมานั้น พบว่ามีจุดบกพร่องหลายประการ ได้แก่
 - ๑) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ฉบับของ iLaw มีการกำหนดหลักการที่เฉพาะเจาะจง หากมีการรับหลักการในวาระที่ ๑ แล้ว จะไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้ ตามที่ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ข้อ ๑๒๔ วรรคสาม กำหนดไว้ ดังนั้น ตามที่ผู้เสนอร่างได้เสนอแนะให้มีมติรับหลักการไปก่อนแล้วจึงไปแก้ไขภายหลังจึงกระทำไม่ได้
 - ๒) การที่ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ฉบับของ iLaw ไม่มีหลักประกันว่าจะไม่แก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ รูปแบบของรัฐ และหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีได้มีปัญหาและกำหนดรายละเอียดไว้อย่างชัดเจนและเหมาะสมแล้ว
 - ๓) การที่ผู้เสนอร่างชี้แจงว่าไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับงานด้านนิติบัญญัติ เป็นข้ออ้างกังวลใจอย่างยิ่ง เพราะนี่คือการดำเนินการเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ
 - ๔) การกำหนดเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง สสร. นั้น จะทำให้ประชาชนในจังหวัดเล็กๆ อาจขาดการเข้ามามีส่วนร่วม

๔๕. นายจักรพันธ์ พรนิมิตร (พรรคพลังประชารัฐ) เวลา ๑๙.๔๐ – ๑๙.๕๒ นาฬิกา

- แม้รัฐธรรมนูญในอดีตที่ผ่านมาจะมีได้มีบทบัญญัติห้ามมิให้แก้ไขเพิ่มเติมในหมวด ๑ และหมวด ๒ ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า การยุ่งเกี่ยวกับบทบัญญัติในส่วนดังกล่าวได้สร้างความกังวลใจให้กับประชาชน ขณะเดียวกันจากผลการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหา หลักเกณฑ์ และแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสภาผู้แทนราษฎร ที่มีนายพิระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค เป็นประธาน และมีองค์ประกอบของกรรมการจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งจากพรรคฝ่ายค้านและพรรคฝ่ายรัฐบาล ก็ได้ปรากฏผลการพิจารณาศึกษาในข้อหนึ่งว่า คณะกรรมการได้มีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่า ไม่มีความจำเป็นและไม่สมควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในหมวดดังกล่าว
- จากหลักการของร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอมานี้ ซึ่งมีข้อที่เสนอให้ยกเลิกบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ นั้น เมื่อฟังประเด็นตามผู้เสนอร่างได้ชี้แจง ก็เห็นว่า มิได้ประสงค์ที่จะทำให้ประเทศไทยไม่มีแผนปฏิรูปประเทศหรือยุทธศาสตร์ชาติ เพียงแต่ไม่เห็นด้วยกับที่มาของแผนและยุทธศาสตร์ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี แผนการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติเป็นเพียงการกำหนดกรอบอย่างกว้างให้กับการดำเนินนโยบายของรัฐบาลเท่านั้น ในส่วนของการดำเนินการจะเป็นไปตาม

แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการที่หน่วยงานแต่ละหน่วยจะกำหนดขึ้นต่อไป ดังนั้น หากรัฐบาลถัดไปเห็นว่า ยุทธศาสตร์ชาติที่มีอยู่ไม่เหมาะสมกับประเทศก็สามารถแก้ไขได้ทุกรอบห้าปี หรือสามารถแก้ไขในรายละเอียดโดยปรับปรุงแผนแม่บทหรือแผนปฏิบัติการให้เหมาะสมได้

- จากการรับฟังการรายงานผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ ทุกรอบ ๓ เดือน ซึ่งมีการรายงานโดยต่อเนื่องมาในระยะเวลาหนึ่ง เห็นว่า ประเทศไทยเริ่มที่จะได้รับผลสำเร็จจากการมีแผนการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ กรณีตัวอย่างเช่น การแก้ไขปัญหาสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด - ๑๙ น่าจะเป็นตัวชี้วัดถึงการประสบความสำเร็จในการมียุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บทได้ระดับหนึ่ง เพราะการดูแลจัดการกับโรคอุบัติใหม่ก็เป็นประเด็นหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติเช่นกัน

๔๖. นายคำณูน สิทธิสมาน (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๑๙.๕๒ - ๒๐.๒๐ นาฬิกา

- ร่าง iLaw มีหลักการเหตุผลเป็นลูกผสม ระหว่างร่างฉบับที่ ๑ - ๒ และร่างฉบับที่ ๓ - ๖
- หากแบ่งร่าง ๖ ฉบับแรก เป็น ๒ กลุ่ม จะเห็นว่า ฉบับที่ ๑ - ๒ มีหลักการเป็นการแก้ไขมาตรา ๒๕๖ และตั้ง สสร. ฉบับที่ ๓ - ๖ เป็นการแก้ไขรายประเด็น รวม ๖ ประเด็น

ซึ่ง ร่าง iLaw มีลักษณะเป็นการผสมทั้งสองกลุ่มเข้าด้วยกัน คือ มีทั้งการแก้ไขมาตรา ๒๕๖ ตั้ง สสร. และแก้รายประเด็นทั้งสิ้น ๑๐ ประเด็น การแก้ไขมาตรา ๒๕๖ ตั้ง สสร. เป็นเพียง ๑ ใน ๑๐ ของหลักการของร่างเท่านั้น

- การรับหลักการของร่าง พรบ. ต้องรับทั้งหมด เลือกรับเฉพาะบางประเด็นไม่ได้ การที่ร่าง iLaw มัดรวมอีก ๙ ประเด็นมาด้วย ทำให้สมาชิกลำบากใจว่า จะต้องรับหลักการทั้งหมดทุกประเด็นแยกบางประเด็นไม่ได้ ซึ่งมีผลต่อเนื่องไปถึงการแปรญัตติในวาระที่ ๒ ด้วย เนื่องจากข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๑๒๔ กำหนดว่า จะแปรญัตติปรับปรุงหลักการไม่ได้

- นอกจากนี้ ยังมีประเด็นว่าในชั้นคณะกรรมการธิการ จะแก้ไขได้แค่ไหนอย่างไร หากคณะกรรมการรับเฉพาะหลักการส่วนที่ตรงกับร่าง ฉบับที่ ๑ และฉบับที่ ๒ โดยตัดหลักการข้ออื่นออกทั้งหมด จะเกิดประเด็นทางการเมืองหรือไม่

- หลักการของร่าง iLaw ในข้อ ๙ ที่ให้ยกเลิกกระบวนการสรรหากรรมการในองค์กรอิสระ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นที่มาของกรรมการชุดปัจจุบัน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย (ร่างมาตรา ๑๑) และเมื่อไปดูมาตรา ๑๑ ร่างนี้ใช้คำว่า “ให้ พ.ร.บ. ดังต่อไปนี้ สิ้นผลไป” เท่ากับเป็นการยกเลิก พ.ร.บ. ทั้ง ๗ ฉบับ ทันที

- โดยภาพรวมจึงเสมือนเป็นการนิรโทษกรรม ผู้กระทำความผิดตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการปราบปรามทุจริต และกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทั้งหมด

- รัฐธรรมนูญ ทุกฉบับที่ผ่านมา ดำเนินตามหลัก “ไม่มีโทษ ไม่มีความผิด ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนด” รัฐธรรมนูญ ๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคแรก กำหนดว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

- และเมื่อพิจารณาป.อาญา มาตรา ๒ ที่กำหนดว่า “บุคคลต้องรับโทษในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย หากบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติใน

ภายหลัง การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด”

- มาตรา ๓ “ถ้ากฎหมายที่ใช้ในระหว่างการกระทำความผิดต่างกัน ให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณ”

- การยกเลิก พรบ. จึงเสมือนเป็นการนิรโทษกรรม ให้ผู้รับโทษตาม พรบ. ต่าง ๆ อยู่ในขณะนี้

- ผลอีกประการที่เกิดควบคู่กัน คือ ประเทศจะตกอยู่ในสภาวะสุญญากาศไม่มีกฎหมายและกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต อย่างน้อยประมาณ ๖ เดือน เนื่องจาก ร่าง iLaw แก้ไขมาตรา ๒๖๙ ให้ สว. พ้นจากตำแหน่งทันที และให้เลือกตั้งใหม่ตามรัฐธรรมนูญ ๔๐ ซึ่งกว่าจะได้ สว. ชุดใหม่จากการเลือกตั้งต้องใช้เวลาอีกอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า ๒- ๓ เดือน และต้องยกร่างพ.ร.บ.ที่อุกยยกเลิกขึ้นมาใหม่ซึ่งต้องใช้เวลาอีกพอสมควร

- การอ้างว่าต้องการรื้อถอนอำนาจ คสช. ทั้งหมด นั้น ได้มีการคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นดังที่กล่าวมาหรือไม่

- การให้ สว. พ้นจากตำแหน่งทันที และเลือกตั้ง สว. ชุดใหม่ ตามรัฐธรรมนูญ ๔๐ มีปัญหาในทางกฎหมายว่า รัฐธรรมนูญ ๔๐ ถูกยกเลิกไปแล้ว การเขียนให้นำแนวทางการเลือก สว. การสรรหากรรมการองค์การอิสระ ตาม รัฐธรรมนูญ ๔๐ มาใช้ จะมีปัญหาทางกฎหมายตามมา อย่างไรก็ตาม หากผู้ร่างหากต้องการให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ ๔๐ ก็ควรคัดลอกมาบัญญัติไว้ในร่างฉบับนี้

- การกำหนดให้กรรมการองค์การอิสระและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ พ้นตำแหน่งทันที โดยให้รักษาการต่อไป และให้พรบ. และ สว. สิ้นสภาพทันที แต่มีการกำหนดไว้ว่า ให้มีการสรรหากรรมการฯ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ทันที แต่จะสรรหาได้อย่างไร ในเมื่อ สว. ซึ่งเป็นผู้สรรหา พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว และการเลือกตั้ง สว. ตามหลักการของรัฐธรรมนูญ ๔๐ กำหนดให้ กกต เป็นผู้ดำเนินการ หาก กกต. ๗ คน ลาออก แล้วใครจะจัดการเลือกตั้ง สว. เมื่อไม่มี สว. จะเลือกกรรมการองค์การอิสระและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอย่างไร

- เมื่อมีประเด็นปัญหาเช่นนี้ iLaw จึงอาจถอนร่างฯ กลับไปร่างให้มีความสมบูรณ์ โดยอาจปรึกษากับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสภาผู้แทนราษฎรก่อนก็ได้

- สุดท้ายที่จำเป็นต้องกล่าวถึง คือ หลักการที่เขียนมา มีลักษณะคล้ายแถลงการณ์ทางการเมืองมากกว่าการเป็นหลักการและเหตุผลของร่างฯ การมุ่งแสดงเจตนารมณ์ ‘รื้อถอนอำนาจของ คสช. เป็นหลัก นั้น ส่วนตัวยอมรับว่า คสช. เป็นด้านหนึ่งของปัญหา แต่ก็ไม่ใช่ทั้งหมดของปัญหา การกล่าวถึงเหตุการณ์ภายหลังรัฐประหารเพียงด้านเดียว โดยไม่กล่าวถึงเหตุการณ์ก่อนรัฐประหาร สภาพการณ์ฉ้อฉลที่เกิดขึ้นก่อนรัฐประหารทั้ง ๒ ครั้ง ดังนั้น หากจะเริ่มต้นฝืน เริ่มแก้ปัญหาก็ต้องพูดความจริง เอาความจริงทั้ง ๒ ด้านมาพูดกัน

- การรับหลักการของ ร่าง iLaw เป็นการแสดงความความจริงใจ แต่ก็อาจเป็นการเพิ่มปัญหาที่ไม่อาจแก้ไขได้โดยกระบวนการของรัฐสภาในวาระที่ ๒ ได้

๔๗. นายยี่งชีฟ อัจฉานนท์ (ผู้แทนประชาชนผู้เสนอร่าง iLaw) ตอบชี้แจง เวลา ๒๐.๒๐ – ๒๐.๒๙ นาฬิกา

- การเข้าซื้อเพื่อสนับสนุนร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ของ iLaw นั้น ไม่สามารถลงชื่อทางเว็บไซต์ได้ โดยในเว็บไซต์ได้มีการระบุช่องทางการเข้าซื้อไว้ชัดเจนว่า จะต้องส่งไปรษณีย์โดยแนบสำเนาบัตรประชาชนเท่านั้น

- ร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ของ iLaw ไม่ได้เสนอให้แก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒

- รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กำหนดว่า มิให้แก้ไขในส่วนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองหรือรูปแบบการปกครองของรัฐ ซึ่งร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ของ iLaw แก้ไขในส่วนที่ไม่ขัดต่อมาตราดังกล่าว

- การกำหนดการเลือกตั้ง สสร. โดยไม่แบ่งเขตจังหวัดจะทำให้ประชาชนเสียประโยชน์หรือไม่ นั้น ชี้แจงว่า ประชาชนในแต่ละจังหวัดอาจมีความเห็นต่อรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน การใช้ประเทศเป็นเขตเลือกตั้งจึงไม่เป็นการตัดสิทธิ์หรือรอนสิทธิ์ใคร แต่การใช้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งอาจทำให้ประชาชนที่มีความเห็นต่างจากหลักการของผู้ที่ลงสมัครในจังหวัดนั้นเสียโอกาส

- การยกเลิกที่มากระบวนการสรรหาองค์กรอิสระ ตามหลักการของ iLaw ไม่ได้มุ่งให้ยกเลิกหรือยุติคดีความหรือเป็นการนิรโทษกรรมแต่อย่างใด ดังนั้น จึงไม่ขัดต่อข้อบังคับการประชุม ข้อ ๑๒๔ ที่กำหนดว่าหากรับหลักการในวาระ ๑ แล้ว จะไม่สามารถแปรญัตติขัดต่อหลักการได้

- การที่สมาชิกรัฐสภาอธิบายว่าปัญหาทางการเมืองเกิดก่อนการรัฐประหารนั้น เห็นด้วย แต่ปัจจุบันนี้ต้องยอมรับว่า รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันซึ่งเป็นมรดก คสช. ได้ก่อให้เกิดปัญหาในทางการเมืองเช่นกัน จึงจำเป็นต้องแก้ไขเพื่อมิให้ส่งผลเสียในอนาคต

๔๘. นายเรวัต วิศรุตเวช (พรรคเสรีรวมไทย) เวลา ๒๐.๒๙ – ๒๐.๓๕ นาฬิกา

- สถานการณ์บ้านเมืองในขณะล้นเป็นผลมาจากรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นการยกร่างรัฐธรรมนูญจากบุคคลที่อยู่ภายใต้อาณัติของ คสช. ที่ได้ปล้นอำนาจไปจากประชาชน การร่างรัฐธรรมนูญจึงเอื้อประโยชน์ต่อ คสช. แต่การปล้นไม่ว่าจะเป็นการปล้นบ้าน ปล้นของ หรือปล้นทางการเมือง ก็หมายถึงการปล้น

- การนิรโทษกรรม หมายถึงผลที่เกิดจากการยอมรับว่ามีกระทำความผิดไปแล้ว จึงมาขอให้นิรโทษกรรม ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๙ กำหนดว่า บรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือที่จะออกใช้บังคับต่อไปตามมาตรา ๒๖๕ วรรคสอง หรือการอื่น ๆ ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย ซึ่งหมายถึงว่าได้มีการนิรโทษกรรมการกระทำของ คสช. ไว้แล้ว ซึ่งเป็นการขัดต่อหลักศีลธรรมที่มี ดังนั้น จึงควรต้องมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๙

- มาตรา ๒๗๒ กำหนดว่า ในช่วง ๕ ปีแรกให้มี ส.ว. และ ส.ว. สามารถลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีได้ โดยพรรคสองเปิดให้มีการเสนอคนนอกเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีได้ จึงต้องมีการยกเลิกเรื่องนี้

- การกำหนดเรื่องการปฏิรูปประเทศ และยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ซึ่งจากข้อมูลเหมือนเป็นการนำข้อมูลมาตัดปะรวมกัน ไม่ได้เกิดจากการวิเคราะห์ที่แท้จริง และเหตุการณ์ปี ๒๕๖๓ เมื่อเกิดการ

แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ก็ได้ทำให้เห็นแล้วว่ายุทธศาสตร์ที่ไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวถึง ๒๐ ปี จึงน่าจะ ไม่เหมาะสม ดังนั้น การเขียนยุทธศาสตร์ชาติต้องมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ ส่วนยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี เป็นเหมือนกับดักหากคนที่เข้ามาใหม่ไม่ทำตามยุทธศาสตร์ชาติแล้ว จะมีการส่งเรื่องให้องค์กรที่มีอำนาจตัดสินใจได้

- องค์กรอิสระ และองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีในปัจจุบัน ที่จัดตั้งโดย คสช. โดยใช้กลไกรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๗ จึงควรให้มีการยกเลิก เพราะการทำงานและการวินิจฉัยที่ผ่านมาล้วนขัดต่อความรู้สึก ใครก็ทราบดี

- การให้มี สสร. ควรให้เป็นคนที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง ไม่ควรมีสัดส่วนให้นักวิชาการ หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากการแต่งตั้ง

๔๙. นายวีระกร คำประกอบ (พรรคพลังประชาชนรัฐ) เวลา ๒๐.๔๐ – ๒๐.๕๔ นาฬิกา

- ขอชื่นชมคณะประชาชน iLaw ที่พยายามรวบรวมรายชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญ๑ แสนรายชื่อ นับเป็นครั้งแรกที่มีการเสนอร่างกฎหมายด้วยจำนวนประชาชนมากเท่านี้

- หลักการและเหตุผลในหลายเรื่องดี เช่น นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน เนื่องจากในอดีตมีนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งจนมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มาจากการเลือกตั้ง

- ในเรื่องการยกเลิกยุทธศาสตร์ชาตินั้น เห็นด้วยบางส่วน แต่ยุทธศาสตร์ชาติมีหลายส่วนที่เป็นประโยชน์

- มาถึงหลักการข้อที่ ๘ ยกเลิกกระบวนการสรรหาองค์กรอิสระ หาก สสร.จะร่างก็ให้มองปัญหาของแต่ละองค์กรอิสระเนื่องจากมีปัญหาไม่เหมือนกัน

- ในหลักการข้อที่ ๑๐ การให้มี สสร. ๒๐๐ คน โดยเอาประเทศเป็นเขตเลือกตั้งเป็นการปิดกั้นผู้แทน สสร.จากเขตจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดเล็ก สสร.จะมาจากกลุ่มบุคคลก็ได้ หากมีดารามาสมัคร คะแนนเสียงจะไปทางนั้นมาก ไม่น่าจะเหมาะสมนัก จึงไม่เห็นด้วยในหลักการข้อที่ ๑๐ ดังนั้น หากจะให้รับหลักการร่างฉบับนี้ก็ลำบากใจเนื่องจากไม่สามารถแปรญัตติแก้ไขขัดกับหลักการตามที่ข้อบังคับ ข้อ ๑๒๔ กำหนดไว้ได้ หากจะยกเว้นข้อบังคับเพื่อแก้ไขที่ขัดหลักการของร่างรัฐธรรมนูญก็ไม่น่าจะเหมาะสม

- การที่จะรวมร่างพิจารณาหมายความว่าสภาต้องรับหลักการทุกร่างมาพิจารณา ผมเองจะลงมติรับหลักการร่างที่ ๑ และ ๒ แต่หลักการของร่างที่ ๗ บางข้อมีปัญหา หากรับไว้จะทำให้ สสร.ขาดอิสระในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เพราะร่างที่ ๗ กำหนดหลักการไว้ละเอียดมาก สสร.อาจไม่เห็นด้วยกับหลักการที่ร่างที่ ๗ กำหนดไว้ เห็นว่าควรให้อิสระกับ สสร. ในการร่างรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่ตีกรอบมากเหมือนร่างของ iLaw เป็นการไปบังคับให้ สสร. ร่างรัฐธรรมนูญตามที่เรตีกรอบไว้ อย่างที่ท่านไม่เห็นด้วยกับ รัฐธรรมนูญ๒๕๖๐

- หลักของประชาธิปไตย เมื่อเรามอบอำนาจให้ สสร. ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ เราต้องให้อิสระกับ สสร. ไม่ไปผูกมัด ยัดเยียดความคิดของเราให้ สสร.ร่างตามที่เราต้องการ เสียงส่วนใหญ่ของประเทศ สสร. อาจไม่เห็นด้วยกับท่านก็ได้ การไปจำกัดความคิด ผูกมัด สสร. ไม่ถูกต้อง สสร.จะต้องไปรวบรวมความเห็นจากประชาชนทั้งประเทศมาร่างรัฐธรรมนูญ เหมือนรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐

- ร่างรัฐธรรมนูญที่ ๑ และ ๒ จะเหมาะสมที่จะร่างรัฐธรรมนูญใหม่มากกว่า

๕๐. นายสมชาย แสวงการ (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๒๐.๕๕ – ๒๑.๑๕ นาฬิกา

- ประเด็นร่าง iLaw มีทั้งแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยการยกร่างใหม่ทั้งฉบับและแก้ไขรัฐธรรมนูญรายประเด็นรวมกันไปในฉบับเดียวกัน ทำให้การรับหลักการในวาระหนึ่งไม่ได้ เพราะร่างนี้ขัดกับรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

- การรับร่าง iLaw พร้อมกับร่างฉบับที่ ๑ ของพรรคร่วมรัฐบาลและร่างฉบับที่ ๒ ของพรรคร่วมฝ่ายค้าน อาจทำให้ทั้งสามร่างตกไปด้วยทั้งหมด เพราะร่าง iLaw ระบุหลักการไว้อย่างชัดเจนและวางกรอบไว้อย่างแคบ ถึงจำนวน ๑๑ ข้อ ซึ่งหากรับหลักการไปแล้ว จะทำให้ไม่สามารถแก้ไขร่าง iLaw ให้สอดคล้องกับร่าง ๑ และร่าง ๒ ในวาระที่สองได้ เพราะข้อบังคับการประชุมร่วมรัฐสภาห้ามมิให้แก้ไขร่างขัดหลักการ

- iLaw เป็นองค์กรที่รับเงินจากองค์กรของต่างประเทศ ทำให้ iLaw อาจถูกครอบงำจากองค์กรของต่างประเทศ และอาจทำหน้าที่ไม่โปร่งใสและเปิดช่องให้องค์กรจากต่างประเทศเข้าแทรกแซงการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ แม้กระทั่ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ มาตรา ๗๔ ยังกำหนดให้ห้ามมิให้พรรคการเมืองรับเงินจากต่างประเทศเพื่อป้องกันมิให้ถูกแทรกแซงจากต่างชาติ พร้อมกันนี้ หากสมาชิกวุฒิสภาลงมติรับหลักการของร่าง iLaw อาจถูกวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่งและถึงขั้นยุบพรรคได้

- เหตุใดจึงยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๗ ฉบับเท่านั้น แต่ทำไมไม่ยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ การยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จะทำให้บทบัญญัติที่กำหนดให้ความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่ให้มีอายุความถูกยกเลิกไปด้วย ทำให้ผู้กระทำผิดที่อยู่ระหว่างหนีคดีพ้นจากความผิดทันทีเพราะคดีขาดอายุความ

- ไม่สามารถไม่รับร่าง iLaw เพราะต้องทำหน้าที่ให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เพราะร่าง iLaw ไม่ห้ามแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอปฏิรูปสถาบันของผู้ชุมนุม

๕๑. นายนิยม เวชกามา (พรรคเพื่อไทย) เวลา ๒๑.๑๘ – ๒๑.๒๘ นาฬิกา

- สำหรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ประชาชนเป็นผู้เสนอ (ร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw) นั้น ตนเห็นถึงความตั้งใจของประชาชนที่ได้เสนอชื่อมากกว่า ๑ แสนคน แม้จะตรวจความถูกต้องแล้วยังเหลือกว่า ๙.๘ หมื่นคน ก็ตาม เพราะอาจมีปัญหาทางเทคนิคที่บัตรประชาชนหมดอายุบ้าง หรือเหตุอื่นบ้าง

- ความฝันที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw เสนอมา ๕ ข้อ รัฐสภาสามารถรับได้ ทำให้รัฐสภาต้องทำลายความฝันของประชาชน กรณีที่มีผู้อภิปรายในทางลบ ตนเห็นว่าเป็นเรื่องวิตกกังวลมากเกินไป อะไรที่ยังไม่เกิด อย่าไปกังวลจนเกินไป

- ประเด็นที่ว่าผู้ร่วมเสนอชื่ออาจไม่ถูกต้อง วันนีระบบของรัฐสภาตรวจสอบแล้ว วันนี้ยืนยันได้ยิ่งเหลือกว่า ๙.๘ หมื่นคน

- ในภาพรวม พรรคร่วมฝ่ายค้านประชุมกันแล้วเห็นว่า สามารถรับหลักการของร่างรัฐธรรมนูญ ได้ทั้ง ๗ ร่าง

- ตนเห็นว่าทั้ง ๗ ร่าง มีหลักการคล้าย ๆ กัน สามารถรวมกันพิจารณาได้ แล้วยึดฉบับใดฉบับหนึ่งเป็นหลักในการพิจารณา

- ตนย้ำว่า รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีข้อบกพร่อง ควรได้รับการแก้ไขแต่แรก ในการนี้ เมื่อประชาชนเสนอร่างแก้ไขเข้ามาตรวจสอบแล้วเหลือเกือบ ๑ แสนคน ถือว่ามีจำนวนมาก รัฐสภาต้องให้ความสำคัญ

- หลักการ ๑๑ ข้อ ของร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw ตนได้อ่านทั้งหมดแล้ว ยังไม่เห็นการแก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เลย

- ข้อเสนอให้ยกเลิกยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ ตนไม่เห็นว่าจะมีความเสียหายอย่างไร ในเมื่อรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีข้อบกพร่องในประเด็นนี้

- สำหรับข้อเสนอยกเลิกมาตรา ๒๗๙ ซึ่งคือการให้ยกเลิกประกาศและคำสั่ง คสช. นั้น ประเด็นนี้ ส.ส. ก็เคยเสนอแล้ว จึงเป็นเรื่องที่ควรทำอยู่แล้ว

- ประเด็นว่านายกรัฐมนตรีต้องมาจาก ส.ส. และประเด็นว่า ส.ว. ต้องมาจากการเลือกตั้ง ไม่ได้เป็นเรื่องใหม่อะไร และเป็นเรื่องที่สามารถเสนอเพื่อแก้ไขได้ พรรคเพื่อไทยก็เคยผลักดันเรื่องนี้มาก่อนในหลายโอกาส

- ในท้ายที่สุด รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ตั้งเงื่อนไขปิดกั้นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยทำให้แก้ไขได้ยากเกินไป ดังนั้น จึงจำเป็นต้องแก้ไข มาตรา ๒๕๖ ซึ่งเป็นเงื่อนไขในการแก้ไขรัฐธรรมนูญเสียก่อน และการแก้ไข มาตรา ๒๕๖ นี้ ก็เป็นเรื่องที่ทั้งพรรคร่วมรัฐบาลและพรรคร่วมฝ่ายค้านเห็นตรงกัน

๕๒. นายวิเชียร ขวลิขิต (พรรคพลังประชารัฐ) เวลา ๒๑.๒๓ - ๒๑.๔๕ นาฬิกา

- รัฐธรรมนูญที่เขียนโดยประชาชนจะมีคุณค่ามาก โดยประชาชนจะรักษาและหวงแหนมากกว่าที่มีคณะผู้แทนคิดและดำเนินการแทน

- ดีใจที่ iLaw เสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช มายังสภา เนื่องจากเห็นว่ามิใช่ประโยชน์อย่างยิ่ง

- ไม่ควรมองข้ามหรือคิดแทน สสร. โดยไม่ควรคิดว่า สสร. จะดำเนินการไม่รอบคอบ หรือจะไปกำหนดกรอบแนวคิดให้ทั้งหมด

- หลักการของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช หากมีการลงมติในวาระที่ ๑ แล้ว อาจมีประเด็นที่เป็นจุดอ่อนด้านกระบวนการหรือด้านนิติวิธี

- มีความห่วงกังวลในหลายประเด็น ตัวอย่างเช่น การให้ยกเลิกมาตรา ๒๖๙ ซึ่งจะทำให้สมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันสิ้นสุดสมาชิกภาพ และกำหนดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่โดยทันที ทั้งนี้ กรณีดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้อย่างไร เนื่องจากก็ได้มีการกำหนดให้ยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ทั้ง ๗ ฉบับ ไปด้วยแล้ว

- การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ตามที่กำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันใช้ระยะเวลากว่า ๒ ปี ดังนั้น ในระหว่างที่มีการตั้ง สสร. เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญ อาจมีการดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไปในระยะเวลาเดียวกันด้วยได้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม กรณีนี้ไม่มีความชัดเจนว่าขั้นตอนใดควรดำเนินการเรื่องใดก่อนหรือหลัง และจะดูแลหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตามร่างรัฐธรรมนูญฯ ฉบับนี้ได้อย่างไร ยังคงมีความสับสนวุ่นวายอยู่มาก

- สิ่งสำคัญที่มากกว่าการกลัวและกังวลว่ารัฐธรรมนูญจะมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นเพียงใดนั้น คือ จะต้องตื่นจากความฝันมาพิจารณาว่าจะแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอย่างไร

- ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมฯ ฉบับนี้ มีการบัญญัติให้ยกเลิกกฎหมายหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ และให้นำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับอื่นมาใช้บังคับ ตัวอย่างเช่น ให้นำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ตราขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ มาใช้บังคับ สำหรับเรื่องนี้ก็มีประเด็นปัญหาว่ารัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ซึ่งมีสถานะเป็นกฎหมายแม่บทได้ถูกยกเลิกไปแล้ว การนำกฎหมายลูกที่เกิดขึ้นตามกฎหมายแม่บทที่ยกเลิกไปแล้วนั้น สามารถดำเนินการได้หรือไม่

- กล่าวโดยสรุปได้ว่า ไม่สามารถรับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ฉบับของ iLaw ได้ เนื่องจากมีสถานะเสมือนเป็นประกาศของ คสช.

๕๓. นายเจตน์ ศิรธรานนท์ (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๒๑.๔๖ – ๒๒.๐๐ นาฬิกา

- ยอมรับว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญถือเป็นทางออกในปัญหาของประเทศในขณะนี้ และถือเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลตามที่นายกรัฐมนตรีได้เคยแถลงต่อรัฐสภาไว้

- เมื่อพิจารณาหลักการที่เสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้ง ๑๐ ข้อ ซึ่งกำหนดไว้ชัดเจนว่าประสงค์จะแก้ไขในเรื่องใดมาตราใดบ้าง เห็นว่า ตามบทบัญญัติของข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ได้กำหนดเอาไว้ว่า หากรัฐสภาลงมติรับหลักการของร่างกฎหมายไว้พิจารณาแล้ว จะแก้ไขเพิ่มเติมเกินกว่าหลักการของร่างกฎหมายนั้นไม่ได้ ดังนั้น เมื่อมีบางประเด็นที่สมาชิกรัฐสภาเกิดข้อกังวลใจ จึงทำให้เกิดความลำบากใจที่จะลงมติรับหลักการของร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับดังกล่าว

- ข้อกังวลใจเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีหลายประการ ในข้อแรก คือ เกี่ยวกับองค์กรซึ่งเป็นผู้ยกร่างและรวบรวมรายชื่อในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คือ iLaw ซึ่งปรากฏข้อมูลชัดเจนว่า เป็นองค์กรเอกชน หรือ NGOs ได้รับทุนสนับสนุนจากต่างชาติ ทั้งนี้ จากประสบการณ์ที่เคยปฏิบัติงานในองค์กรเอกชน แม้ว่าองค์กรนั้นจะได้รับเงินสนับสนุนจากต่างชาติก็ตาม แต่จะมีขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลให้ความช่วยเหลือประชาชนและกลุ่มเป้าหมายในด้านต่าง ๆ เท่านั้น ต่างจาก iLaw ซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องการเมือง และในที่สุดได้มีการยกร่างและเสนอร่างรัฐธรรมนูญ ทั้งยังมีประเด็นหลายข้อที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ และเมื่อพิจารณาองค์กรที่ให้การสนับสนุนทางการเงิน อาทิ Open Society Foundations (OSF) ของจอร์จ โซรอส และ National Endowment for Democracy (NED) ซึ่งเป็นองค์กรซึ่งเป็นองค์กรสนับสนุนประชาธิปไตยในประเทศต่าง ๆ โดยได้รับเงินสนับสนุนจากสภาคองเกรสของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ดังนั้น จึงเป็นที่กังขาถึงความไม่เหมาะสมที่องค์กรเอกชนที่ได้รับเงินสนับสนุนจากต่างชาติจะมีดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสำคัญสูงสุดของประเทศ

- เมื่อพิจารณาเทียบเคียงกับร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต่างก็ได้กำหนดยืนยันหลักการว่าจะไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ แต่ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้กลับมิได้ยืนยันหลักการดังกล่าว ประกอบการเคลื่อนไหวและความคิดเห็นของ iLaw เกี่ยวกับการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ย่อมทำให้เกิดความกังวลได้ว่า

จะมีการอาศัยช่องทางดังกล่าวในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญกระทบกระเทือนไปถึงบทบัญญัติในส่วนดังกล่าว

- ในหลักการข้อที่เสนอให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับสิ้นสุดไปโดยทันที จะเป็นข้อที่สร้างผลกระทบต่อการศึกษาของศาลและการบริหารราชการแผ่นดินในหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะกระทบต่อการดำเนินคดีต่อผู้ทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งอาจเป็นช่องให้เกิดการนิรโทษกรรมโดยผลของช่องว่างทางกฎหมายในระหว่างที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวสิ้นสุดไปด้วย

- ประเทศไทยในขณะนี้กำลังฟื้นตัวจากปัญหาการระบาดของโรคโควิด - ๑๙ ดังนั้น จึงเป็นที่น่าเสียดายที่ปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้นในขณะนี้ อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการฟื้นตัวของประเทศในอนาคต

๕๔. นายบุญฐิณ ประทุมลี (พรรคเพื่อไทย) เวลา ๒๒.๐๕ - ๒๒.๑๖ นาฬิกา

- การแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องจำเป็นเนื่องจาก รัฐธรรมนูญ ๖๐ ไม่เป็นประชาธิปไตย ไม่คลีน ไม่แฟร์ และไม่มีสปิริต

- ไม่คลีน คือ เป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่สะอาด ย้อนแย้งสับสน การตีความข้อกฎหมายไม่เป็นไปตามหลักนิติรัฐ-นิติธรรม แต่เป็นไปตามนิตินทรที่คอยชี้แนะให้เป็นไปตามที่ตัวเองต้องการ

- ไม่แฟร์ คือ ไม่ยุติธรรม ฝ่ายตรงข้ามไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้

- ไม่มีสปิริต คือ ไม่มีน้ำใจนักกีฬา ทุกครั้งที่มีการยึดอำนาจ-รัฐประหาร ต้องมีการนิรโทษกรรมตัวเอง

- นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ ๖๐ ยังก่อให้เกิดความขัดแย้งมากมาย นำมาซึ่งการเสนอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

- ไม่เห็นด้วยกับการลดความขัดแย้งด้วยความรุนแรง การใช้ปลายกระบอกลงแก้ปัญหาไม่เคยประสบความสำเร็จ ดังนั้น จึงต้องใช้การเจรจา ซึ่งหลักของการเจรจา คือ ๑. เมื่อได้เปรียบก็อย่าบีบคั้นอีกฝ่ายจนถึงทางตัน ๒. ไม่มีใครต้องได้ทั้งหมด หรือเสียทั้งหมด

- ทางออกที่อยากฝากไปยังทุกฝ่าย คือ ต้องไม่ใช่ความรุนแรง

- การพิจารณาว่าจะรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ สมาชิกวุฒิสภาควรตัดสินใจโดยไม่มีอคติ ๔

๕๕. นายโกวิท พวงงาม (พรรคพลังท้องถิ่นไท) เวลา ๒๒.๑๖ - ๒๒.๒๓ นาฬิกา

- สนับสนุนการเสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw เพราะเป็นฉบับที่ประชาชนมีส่วนร่วม ซึ่งการเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญทุกฉบับ ต่างมีจุดหมายเดียวกันว่าจะเป็นทางออกร่วมกันของประชาธิปไตย โดยในร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw มีประเด็นที่เห็นด้วย คือ

๑. การแก้ไขให้ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งทั้งหมด โดยแก้ไขมาตรา ๒๕๒ วรรคสอง

๒. การแก้ไขที่มา สว. และยกเลิกให้ สว.เลือกนายกรัฐมนตรี

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะตัดสินใจว่าจะรับหรือไม่รับหลักการจำเป็นต้องทราบข้อมูลประกอบเพิ่มเติม คือ

๑. การยกเลิกหมวด ๑๖ สัมพันธ์กับเหตุผลของร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw ว่าไม่ต้องมีแผนการปฏิรูปประเทศนั้น การยกเลิกแผนการปฏิรูปประเทศเหมาะสมหรือไม่ แม้จะการปฏิรูปประเทศจะเป็นผลผลิตมาจาก คสช. แต่ส่วนตัวยังเห็นว่าจำเป็นต้องมีการปฏิรูปประเทศ เพราะประเทศยังมีปัญหาความไม่ยุติธรรมและความเหลื่อมล้ำในหลายเรื่อง

๒. การเลือกตั้ง สสร. โดยใช้ประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง ให้ประชาชน ๑ คน สามารถเลือก สสร. ได้ ๑ คน หรือ ๑ กลุ่ม จะก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมหรือไม่เสมอภาคกันหรือไม่

๓. การเลือกตั้ง สสร. กำหนดหลักการไว้ ๑๑ ข้อ เป็นประเด็นที่จะทำให้ขาดความเป็นอิสระในการได้มาของ สสร. หรือไม่ หากดำเนินการไม่ครบถ้วนทั้ง ๑๑ ข้อ จะเกิดปัญหาหรือไม่

๕๖. นายอนุศักดิ์ คงมาลัย (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๒๒.๒๓ – ๒๒.๓๔ นาฬิกา

- การประชุมวันนี้ได้เปิดโอกาสที่ดีที่จะได้สร้างความเข้าใจและเปิดโอกาสให้เห็นภาพของการมีประชาธิปไตยที่เบ่งบาน เป็นวันที่ประวัติศาสตร์ต้องจารึกอันเนื่องมาจากว่ามีการนำเสนอร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอโดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งกระบวนการเสนอร่างรัฐธรรมนูญนี้ถือเป็นกระบวนการที่น่าสนใจแล้วก็น่าที่จะเชิญชวนให้กับพี่น้องประชาชนในกลุ่มอื่น ๆ ได้มีส่วนร่วมดำเนินการแก้ไขหรือมีส่วนร่วมในการที่จะออกแบบกติกาหรือระเบียบต่าง ๆ ที่เราจะใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข

- ร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่เสนอฉบับนี้ หรือเรียกว่าร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอโดยประชาชนที่เข้าร่วมลงชื่อเสนอกว่าคน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่น ความวิริยะอุตสาหะและถือเป็นแรงบันดาลใจให้ประชาชนมาใช้พลังจากจำนวนผู้ร่วมลงชื่อ แบ่งเป็นประชาชนจากภาคกลางไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ คน ประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑ หมื่นคน ภาคเหนือ ๑ หมื่นคน ภาคใต้ ๗,๐๐๐ กว่าคน และภาคตะวันออก ๖,๐๐๐ กว่าคน และภาคตะวันตกจำนวน ๓ พันกว่าคน โดยจังหวัดที่มีคนมาลงชื่อมากที่สุด คือ จังหวัดนนทบุรีและปทุมธานีซึ่งเป็นจำนวนที่น่าสนใจที่ทำให้เราได้เห็นว่ามีประชาชนให้ความสนใจมาให้ความสนับสนุนมากกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนด

- จากจำนวนประชาชนผู้ร่วมลงชื่อเพื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญ ทำให้เกิดความน่าสนใจ และควรนำมาเป็นกรณีศึกษา รวมทั้งเป็นโอกาสในการสร้างความเข้าใจร่วมกัน เพื่อให้ได้เห็นความชัดเจนในรายละเอียดขั้นตอนทั้งหมดของรัฐธรรมนูญ

- ตามที่มีการกล่าวอ้างว่า คสช. เป็นต้นตอของปัญหา นำไปสู่การมีรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๐ ซึ่งประเด็นดังกล่าวก็เป็นเหมือนปัญหาเรื่องไก่อกับไขอะไรเกิดก่อนกันที่ยังวนเวียนไม่มีใครสามารถให้ข้อสรุปได้ เนื่องจากชุดความเชื่อทั้ง ๒ ฝ่าย ยังไม่มีการนำไปพิสูจน์ให้เห็นความจริงที่เข้าใจตรงกันทั้ง ๒ ฝ่าย จนนำไปสู่หลักการที่จะรื้อถอนอำนาจ คสช. แล้วจะสร้างประชาธิปไตยตามที่กล่าว และอาจมองว่าองค์กรศาลถูกแทรกแซงจนกลายเป็นวิกฤติศรัทธาที่เกิดขึ้นมา

จากสถานการณ์ ดังกล่าว ท่านจึงมีการเสนอแก้ไขแล้วปรับปรุงและออกมารณรงค์ในลักษณะที่ว่าให้เกิด ๕ ยกเลิก หรือ ๕ แก้ไข ซึ่งผมถือว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดและมีความจำเป็นที่ต้องมีการพูดคุยทำความเข้าใจ

- หลายคนอาจจะมีความฝันที่อยากจะอยู่ในประเทศที่มีการเลือกนายกรัฐมนตรีได้ด้วยตนเอง ให้ประชาชนมีสิทธิเท่าเทียมกัน แต่ท่านทราบหรือไม่ว่ารัฐธรรมนูญได้มีการกำหนดเรื่องสิทธิเสรีภาพไว้โดยเรื่องใดที่ไม่ได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพที่จะ

ทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ แต่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นจะต้องไม่กระทบหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของผู้อื่น ซึ่งเรื่องนี้เราช่วยกันสอนเรื่องนี้ให้กับลูก ๆ หลาน ๆ น้อง ๆ รวมทั้งเรื่องการกระทำใดที่ไม่กำหนดความผิด กำหนดโทษไว้ก็ไม่ต้องรับโทษ รวมทั้งรัฐธรรมนูญได้กำหนดเรื่องสิทธิและเสรีภาพในการนับถือศาสนา และสิทธิเสรีภาพในเคหสถานความเป็นอยู่ส่วนตัวการแสดงความคิดเห็นการพูดการเขียนการพิมพ์การโฆษณาไว้ด้วย และหากพิจารณาบทบัญญัติรัฐธรรมนูญท่านจะเห็นว่าสาระโดยรวมเป็นสิ่งที่ระบุไว้แล้ว และอาจไม่มีรัฐธรรมนูญฉบับใดที่อาจให้สิทธิเสรีภาพเท่า

- การดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เป็นเรื่องที่กำลังทำกันอยู่หลายเรื่อง และบางเรื่องเป็นเรื่องยาก หลายเรื่องโครงสร้างมีข้อจำกัด และมีประเด็นที่เราจำเป็นต้องมาช่วยกันแก้ไขช่วยกันคลี่คลายโดยไม่ใช่อคติในการที่จะนำเอาประเด็นที่มันไม่ใช่ประเด็นและนำเอาเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดที่ต้องเกิดขึ้นจากเหตุการณ์หนึ่งมาเป็นจุดเริ่มต้นแล้วมันก็ย้อนกันไปเป็นปัญหากลายเป็นวงจรร้ายวันนี้ ซึ่งหากปล่อยให้เกิดวงจรร้ายและเรายังคงปล่อยให้ลูกหลานของเราเด็กรุ่นใหม่ได้ใช้ความรู้ความเข้าใจในความคิดที่อาจไม่ได้ใช้เหตุผลมากนัก เนื่องจากยังเห็นเห็นสิ่งต่าง ๆ มาไม่เท่าไร

- ในช่วง ๑๔ ตุลาคมที่ผ่านมาเราก็มีความฝันก็เหมือนกัน ฝันที่น้อยอยากเห็นสังคมเป็นธรรมอยากเห็นความเหลื่อมล้ำหายไปแล้วเราก็พยายามยึดเกาะเกี่ยวกับสิ่งที่คิดว่ามันเป็นเรื่องที่ดีในขณะนั้น ซึ่งมีลัทธิที่เราคิดว่าน่าจะช่วยให้ได้ที่ได้คิดว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ได้ แต่ก็พบว่าไม่มีอะไรที่ทำให้เรามั่นใจเมื่อคนที่มีความอำนาจไปเป็นผู้ปกครองแล้วก็ได้ใช้อำนาจในลักษณะที่เป็นผู้ปกครองใช้อำนาจที่ผ่านมาเสมอและนั่นคือสิ่งที่เราต้องเรียนรู้ด้วยกันบนเส้นทางประชาธิปไตย และผมคิดว่าการจะนำเอาประชาธิปไตยมาเพื่อพยายามจะให้ขยายประสิทธิภาพมากขึ้นต้องเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจากฐานรากที่แท้จริงและไม่ใช่เป็นเพียงจากการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวเท่านั้นเพราะสิ่งที่เราเคยได้พบมาแล้ว คือ กระบวนการของการเลือกตั้งมีการใช้เงินมหาศาลและสามารถที่จะทำให้ผู้คนนั้นหันไปทางใดก็ได้ตามกระแสของพลังแห่งอำนาจ

ดังนั้น ในวันที่สิ่งที่เสนอเป็นความฝันที่น่าสนใจเป็นนวัตกรรมบางอย่างที่น่าจะเป็นโอกาสให้พี่น้องประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรชุมชนที่แพร่ขยายอยู่ทั่วประเทศได้มีโอกาสเข้ามาร่วมเรื่องเหล่านี้ หรือการใช้สิทธิเสนอกฎหมายใหม่ ๆ

- ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้มีการปรับปรุงภายหลังเกิดสถานการณ์โควิด-๑๙ เป็นยุทธศาสตร์ที่ล้มแล้วลุกได้ จึงอยากขอให้ทุกท่านศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์ชาติ เพราะเป็นเรื่องที่จะใช้บังคับรัฐบาลที่จะเข้ามาทำงานให้พี่น้องประชาชนได้อย่างเต็มที่

๕๗. นายจอน อึ้งภากรณ์ (ผู้แทนประชาชนผู้เสนอร่าง iLaw) ตอบชี้แจง เวลา ๒๒.๓๔ - ๒๒.๔๐ นาฬิกา

- สมาชิกหลายท่านที่ไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญ ไม่ไว้วางใจประชาชน หลายท่านคงรู้จักสถาบันพระปกเกล้า สถาบันพระปกเกล้า TDRi ก็รับทุนจากต่างประเทศ การที่องค์กรใดได้รับทุนไม่ได้หมายความว่าเราจะถูกควบคุมจากต่างประเทศ

- ในเรื่องการจัดการรัฐธรรมนูญภาคประชาชน มีวัตถุประสงค์ใหญ่คือการตั้ง สสร. เพื่อร่างรัฐธรรมนูญใหม่ แต่ระหว่างนั้นเราต้องการให้มีการถอนพิษของ คสช.ไปด้วย นายกรัฐมนตรีต้องเป็น

ส.ส. มาจากการเลือกตั้ง ส.ว. ต้องมาจากการเลือกตั้ง องค์กรอิสระต่าง ๆ ต้องมีรูปแบบที่เชื่อถือได้ มีที่มาที่เป็นประชาธิปไตย สิ่งเหล่านี้สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ สามารถจัดการก่อนหลังได้ โดยรับร่างของประชาชนเพื่อทำให้ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตย

- เราเชื่อเรื่องการพัฒนาประเทศ แต่ไม่ใช่ว่ารัฐธรรมนูญจะต้องกำหนดแผนพัฒนาประเทศ โดยแผนยุทธศาสตร์ชาติ ในรัฐธรรมนูญที่ผ่านมาไม่เคยมี ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการจัดการกับโควิด-๑๙ แต่ไม่ได้เป็นเพราะยุทธศาสตร์ชาติ แต่เป็นเพราะระบบสาธารณสุขก้าวหน้า

๕๘. นายยิ่งชีพ อัชฌานนท์ (ผู้แทนประชาชนผู้เสนอร่าง iLaw) ตอบชี้แจง เวลา ๒๒.๔๐ – ๒๒.๔๔ นาฬิกา

- ตอบท่านโกวิท การแบ่งเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง หากมีผู้สมัครหลายกลุ่ม จะคิดคะแนนอย่างไร ก็จัดสัดส่วนอย่างไร อาจมีปัญหา เห็นว่าถ้าจัดระบบดีไม่มีปัญหา ถ้าลงสมัครคนเดียวก็คิดคะแนนแบบบัญชีรายชื่อ

- ท่านเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญที่เราได้เสนอในวันนี้มีหลายประเด็น ท่านก็เลยกังวลว่าเราจะไปปิดกั้น สสร.หรือไม่ ตอบว่าไม่ได้ปิดกั้น สสร. ประการแรกคือรื้อถอนกลไกที่ผิดปกติจาก คสช. ออกไป บรรยากาศจะดีขึ้น หากรื้อถอนอำนาจ คสช. ออกไปแล้ว สสร. จะร่างรัฐธรรมนูญที่ต่างไปจากที่เราคิดก็ไม่ใช่เป็นไร เพราะมาจากความเห็นของประชาชน เราจะไม่ขัดขวางสิ่งเหล่านั้น

- เนื่องจากมีอีก ๒ ร่างที่เสนอตั้ง สสร. แต่หากไม่มีการรื้อถอนอำนาจของ คสช. ก่อน ก็จะมีองค์กรอิสระที่มาจาก การสืบทอดอำนาจของ คสช. ดังนั้นอาจไม่ได้ สสร. ที่บริสุทธิ์ยุติธรรม

๕๙. นายขจิต ไชยนิคม (พรรคเพื่อไทย) เวลา ๒๒.๔๕ – ๒๓.๐๐ นาฬิกา

- ร่าง iLaw ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากยิ่งขึ้น

- หลักการของร่าง iLaw สอดคล้องกับหลักการของร่างฉบับที่ ๒ ของพรรคร่วมฝ่ายค้าน เช่น

๑) การยกเลิกยุทธศาสตร์ชาติ เพราะยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติมีที่มาจาก คสช. ทั้งนี้ รายงานยุทธศาสตร์ชาติและรายงานการปฏิรูปประเทศที่เสนอต่อสภาในแต่ละครั้งไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร

๒) การยกเลิกอำนาจในการเลือกนายกรัฐมนตรีของวุฒิสภา ซึ่งพรรคเพื่อไทยก็มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน

๓) การแถลงนโยบายของรัฐบาลไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เพราะต้องการยกเลิกยุทธศาสตร์ชาติ

๔) ประเด็นการยกเลิกอำนาจวุฒิสภาในการติดตาม เปรียบเทียบการปฏิรูปประเทศและการดำเนินการยุทธศาสตร์ชาติ

๕) การยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเพราะต้องการยกเลิกองค์กรอิสระที่มีที่มาโดยมิชอบ

- iLaw รับเงินสนับสนุนจากต่างชาติจะไม่ทำให้ต่างชาติเข้าแทรกแซงกิจการภายในของประเทศไทยแต่อย่างใด

- ยินดีจะรับร่าง iLaw ในวาระที่หนึ่ง เพราะสามารถแก้ไขรายละเอียดได้ในวาระที่สองและวาระที่สาม

๖๐. นายจเด็จ อินสว่าง (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๒๓.๐๐ – ๒๓.๑๐ นาฬิกา

- ร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ประชาชนเป็นผู้เสนอ (ร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw) นั้น เป็นฉบับที่คุกคามสมาชิกวุฒิสภา มีเนื้อหาสาระน่ากลัว และมีวาระที่ซ่อนอยู่ คือ คุณสมบัติของคนที่จะมาเป็น สสร.
- มาตรา ๒๖๑/๓ กำหนดคุณสมบัติของคนที่จะมาเป็น สสร. แค่ ๒ ข้อ คือ มีสัญชาติไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในประเทศไทย ไม่มีแม้แต่การกำหนดเรื่องอายุ ตนเห็นว่าเป็นสิ่งที่น่ากลัวมาก ขนาดผู้มีสิทธิเลือกตั้งยังต้องกำหนดอายุขั้นต่ำไว้ หากเป็นเช่นนี้ เราอาจจะได้เด็กที่อายุน้อยเกินไปมาเป็น สสร. ก็ได้ โดยเฉพาะหากเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม การได้เด็กเหล่านี้มาเป็น สสร. จะทำให้รัฐธรรมนูญ และวัฒนธรรมที่ดีเสียหายหรือไม่ เพียงใด
- มาตรา ๒๖๑/๔ กำหนดลักษณะต้องห้ามของคนที่จะมาเป็น สสร. ตาม (๑) (๒) ถ้าวิเคราะห์ลึกลงไป จะพบว่า ไม่ห้ามผู้ต้องคำพิพากษา ผู้ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง คนล้มละลาย หรือผู้ถือหุ้นสื่อ เช่นนี้มีนัยเพื่อเอื้อให้ใครบางคนเข้ามาเป็น สสร. หรือไม่
- อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน. เป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่ แต่ถ้าอำนาจนั้นได้มาจากการข่มขู่คุกคาม ย่อมเป็นการได้มาซึ่งอำนาจที่ไม่ถูกต้อง
- ผู้ชี้แจงจาก iLaw พูดถึงความหวัง ความฝัน ในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติม แล้วบอกว่าการถูกขโมยความหวัง ความฝัน เป็นบาป ตนเห็นว่า ถ้าความหวัง ความฝัน ทำให้ประเทศเสียหาย เป็นบาปยิ่งกว่า
- พระพุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า ประชาธิปไตยต้องถือประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ไม่ใช่เสียงของคนส่วนใหญ่ และประชาธิปไตยที่ขาดศีลธรรมเป็นประชาธิปไตยที่น่ากลัวมาก
- สำหรับตัวองค์กร iLaw ตนอยากเล่าให้ฟังว่า ประชาชนเขานินทาว่า iLaw มีความไม่ชอบมาพากล จึงขอตั้งข้อสังเกตว่า มีการตรวจสอบบัญชีหรือไม่ มีใครครอบงำหรือไม่
- ท้ายที่สุด ตนตั้งข้อสังเกตว่า การจะอ้างว่าประชาชนเป็นผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ต้องบอกด้วยว่าเป็นประชาชนบางส่วนเท่านั้น

๖๑. นายถวิล เปลี่ยนศรี (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๒๓.๑๐ – ๒๓.๒๔ นาฬิกา

- สภาเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ สมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี
- การเสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมฯ สามารถกระทำได้ แต่อย่ามีกรณีเป็นการข่มขู่ คุกคามและบีบบังคับ อีกทั้ง ต้องกระทำให้ออกต้องตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวไว้ โดยวุฒิสภานั้นไม่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างแน่นอน
- กรณีหากสมาชิกวุฒิสภาจะเห็นด้วยหรือคัดค้านกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมฯ ก็ย่อมเป็นการตัดสินใจที่ทำด้วยเหตุและผลที่ตรงไม่ตรงมา และไม่มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม
- รัฐธรรมนูญย่อมต้องสามารถแก้ไขได้ แต่ต้องมีทัศนคติที่ดีในการแก้ไข อย่าตัดสินใจเพียงว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์รัฐประหาร ขอให้พิจารณาสาระสำคัญด้วย

- หลักการของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ... ฉบับของ iLaw มีสาระสำคัญให้มีการตั้ง สสร. มีสาระสำคัญเช่นเดียวกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ... ตามญัตติที่ ๑ และญัตติที่ ๒ ที่เสนอให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ และให้มีการตั้ง สสร. ขึ้นมาจัดทำรัฐธรรมนูญ ซึ่งประเด็นดังกล่าวตนไม่เห็นด้วยกับกรณีดังกล่าว ด้วยเหตุสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่

๑) ประเด็นข้อกฎหมาย มีความเห็นว่า การเสนอให้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับเป็นกรณีที่ขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๖ ซึ่งทำให้ประเด็นข้อเสนอดังกล่าวไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ อีกทั้ง ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไม่มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ แต่เป็นอำนาจของประชาชน

๒) ประเด็นเรื่องสาระสำคัญ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจัดทำขึ้น โดยมีความมุ่งหมายที่จะแก้ไขสถานการณ์หรือวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น โดยจะพบว่ามิมีบทบัญญัติที่ดีจำนวนมาก หากจะจัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับบทบัญญัติดี ๆ อาจสูญหาย ตกหล่น และอาจมีประเด็นหรือเรื่องที่ไม่ดีปรากฏเข้ามาแทนที่ได้

๓) ประเด็นเรื่องสภาพแวดล้อม มีความเห็นว่าสถานการณ์บ้านเมืองในขณะนี้มีความแตกแยกทางความคิด มีการแบ่งฝักฝ่าย อีกทั้ง มีประเด็นที่ความแตกแยกที่แหลมคมในเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์เข้ามาเกี่ยวข้อง และอาจนำไปสู่ความสับสนวุ่นวายที่จะทำให้เกิดอันตรายต่อประเทศชาติ

๔) ต้องตอบคำถามให้ได้ว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญจะทำให้ประชาชนเกิดความเดือดร้อนอย่างไร หรือจะทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างไร หากไม่สามารถตอบคำถามสำคัญได้ก็เห็นว่าจะเป็นเพียงพิธีกรรมทางการเมืองเท่านั้น

๕) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช ฉบับของ iLaw ไม่มีหลักประกันว่าจะไม่แก้ไขหมวด ๑ และหมวด ๒ ซึ่งเป็นสิ่งที่ตัดสินใจเห็นด้วยได้ยากมาก

๖) ขอลกลับไปทบทวนและพิจารณาให้เกิดความรอบคอบในการออกเสียงลงมติต่อไป

๖๒. นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๒๓.๒๔ - ๒๓.๓๕ นาฬิกา

- การเสนอร่างรัฐธรรมนูญนี้มีประเด็นเกี่ยวกับผู้เสนอร่าง โดยเฉพาะในส่วนของ iLaw ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่ได้รับเงินทุนจากต่างประเทศ และทุนดังกล่าวมีแหล่งที่มาเดียวกับทุนซึ่งให้การสนับสนุนการชุมนุมที่เกิดขึ้นในฮ่องกง นอกจากนี้ หลักการที่ปรากฏในร่างรัฐธรรมนูญก็เป็นข้อเรียกร้องเดียวกันกับข้อเสนอของบุคคลซึ่งเป็นผู้ต้องหาคดีอาญาและหลบหนีคดีอยู่ที่ต่างประเทศ

- การเสนอร่างเช่นนี้ จะทำให้เกิดความขัดแย้งในสังคม เพราะเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญมีประเด็นแอบแฝงซึ่งอาจนำไปสู่ประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ และหมวด ๒ รวมทั้งการเสนอให้ยกเลิกบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับก็จะกระทบต่อการปฏิบัติงานต่อองค์กรอิสระหลาย ๆ องค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการทุจริตและความไม่ชอบด้วยกฎหมายของนักการเมือง ทั้งยังอาจมีประเด็นที่ร่างรัฐธรรมนูญขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญได้

๖๓. นางสาวจิรนุช เปรมชัยพร (ผู้แทนประชาชนผู้เสนอร่าง iLaw) ตอบชี้แจง เวลา ๒๓.๓๕ - ๒๓.๔๓ นาฬิกา

- การถูกกล่าวหาว่ามีเจตนาแอบแฝงที่ไม่ดีต่อประเทศชาติ เป็นความรู้สึกที่เจ็บปวดมาก
- แผ่นดินไทยมีสิทธิเสรีภาพเสมอ ไม่เคยรู้สึกว่ามีสิทธิเสรีภาพถูกลิดรอน จนกระทั่งเมื่อ ๑๐ -๑๕ ปีที่ผ่านมาที่สิทธิเสรีภาพได้ถูกลิดรอนอย่างแท้จริง
- iLaw ไม่มีอำนาจที่จะคุกคามใคร แต่การคุกคามเกิดขึ้นมีกองทัพออกมาทำรัฐประหาร และบังคับให้ลงประชามติในสถานการณ์ที่ไม่เป็นประชาธิปไตย
- เสียใจอย่างยิ่งกับเหตุการณ์ที่ไม่ควรเกิดขึ้นบริเวณหน้ารัฐสภาวันนี้ หลายคนในนั้นเป็นหนึ่งในบุคคลที่ลงชื่อเสนอร่างฉบับนี้ และอยากมาติดตามความคืบหน้าการพิจารณาของรัฐสภา เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้มีผู้บาดเจ็บ ต้องมีการสืบสวนตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าความรุนแรงเกิดขึ้นจากสาเหตุใด
- เสียใจที่ประชาชนที่มาด้วยมือเปล่า มาติดตามความฝันความปรารถนาต้องมาพบกับความรุนแรง
- หวังว่ารัฐสภาจะเป็นที่ที่ประชาชนพึงพิงได้
- ทราบดีว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐสภาทำหน้าที่อย่างแข็งขันในการตรวจสอบเอกสาร ในการนำร่างของประชาชนเข้ามาสู่การพิจารณาของรัฐสภา หวังว่าการทำหน้าที่อย่างดี อย่างสง่างามของประธานรัฐสภา จะได้รับการให้ความสำคัญจากสมาชิกรัฐสภา

----- จบการอภิปรายในวันอังคารที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ -----

สรุปประเด็นอภิปรายในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันอังคารที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

๑. นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม (พรรคเพื่อไทย) เวลา ๐๙.๓๐ – ๐๙.๔๒ นาฬิกา

- ต้องการเห็นความปรองดองก่อเกิดการสร้างชาติ หากยังมีความขัดแย้ง มีการว่ากล่าวให้ร้าย จะส่งผลให้ประเทศไม่มีความสงบ เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจ และประเทศไม่มีทางบรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ที่ตั้งไว้ ดังนั้น อยากเรียกร้องให้มีการเจรจาหาข้อยุติโดยการยอมรับฟังความเห็นต่าง และหากไม่สามารถหาข้อยุติได้ให้ใช้การลงคะแนนตามหลักประชาธิปไตยจะยอมเป็นทางออกที่ดีที่สุด พร้อมกันนี้ทุกฝ่ายต้องยอมรับผลของการลงคะแนนนั้นด้วย เพื่อให้เกิดความสามัคคีของประชาชนในประเทศ

- ประชาชน ๖๗ ล้านคน ทุกคนมีความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลาย มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ไม่มีใครเก่งกว่าใคร การเสนอแนะแนวทางควรเป็นความเห็นที่มีเหตุผลและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศอย่างแท้จริง ขอให้งดการว่าร้ายป้ายสีซึ่งกันและกัน เพื่อลดความขัดแย้งในสังคม

- เรียกร้องให้สมาชิกวุฒิสมาชิกมาจากการเลือกตั้งเช่นเดียวกับในต่างประเทศที่สมาชิกวุฒิสภาต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรองหลายขั้นตอน เพื่อให้ได้วุฒิสมาชิกที่มีความเหมาะสมมากที่สุด

- ปัจจุบันมีการกำหนดให้พรรคการเมืองสามารถส่งผู้แทนลงสมัครเป็นนักการเมืองท้องถิ่นได้ แต่ห้าม สส. ทำการใดอันเป็นการให้คุณหรือให้โทษแก่นักการเมืองท้องถิ่น แต่เมื่อพิจารณาแล้วมีข้อสังเกตว่า การที่ สส. ยังมีหน้าที่ในการลงคะแนนเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่นนั้น เป็นการให้คุณให้โทษหรือไม่ ซึ่งแปลว่าเป็นการขัดกันเองของกฎหมายหรือไม่

- สนับสนุนให้รับหลักการร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญทุกฉบับ โดยหลักแล้วจะพิจารณาหลักการของร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ของรัฐบาลเป็นหลัก เมื่อรับหลักการแล้วสามารถนำมาพิจารณาในวาระ ๒ เพื่อปรับปรุงร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงได้ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลเป็นเสียงข้างมากจึงไม่มีเหตุอันใดที่รัฐบาลจะต้องกังวลต่อการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญ ดังกล่าว

๒. นายปดิพัทธ์ สันติภาดา (พรรคก้าวไกล) เวลา ๐๙.๔๓ – ๐๙.๕๕ นาฬิกา

- จากการอภิปรายร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อคืนนี้ทำให้ผมเข้าใจว่า ขณะนี้มีความพยายามใช้กระบวนการทางเทคนิคที่จะทำให้สังคมคิดว่าสภาไม่สามารถรับหลักการร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่เสนอโดยภาคประชาชนได้ ซึ่งเป็นเทคนิคเพียงเล็กน้อยที่ทำให้เกิดความกังวลจนเกินไป แต่หากพิจารณาเนื้อหาและเจตจำนงของร่างรัฐธรรมนูญที่ประชาชนต้องการ ก็มีวิธีการที่แก้ไขได้ เช่น ข้อห่วงใยที่ไม่สามารถแก้ไขหลักการร่างรัฐธรรมนูญได้ ตามข้อบังคับ ข้อ ๑๒๔ นั้น ประเด็นดังกล่าวสามารถนำข้อบังคับ ข้อ ๑๕๐ มาใช้บังคับและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ซึ่งเรื่องนี้ก็อยู่ที่เจตจำนงของสมาชิกว่าจะรับฟังแนวทางดังกล่าวหรือไม่ แต่ข้ออ้างทางเทคนิคก็เป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ร่างรัฐธรรมนูญของภาคประชาชนตกไป

- กรณีมีการกล่าวหาว่าภาคประชาชนบิดเบือนเนื้อหาโดยไม่มีการรับฟังเสียงของประชาชนตลอดจนการกล่าวอ้างว่าเรื่องที่เสนอเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครอง ซึ่งข้อกล่าวหานี้ต้องเป็นเรื่องที่สภาไม่

ควรรับฟังและควรเข้าใจว่าเป็นการกล่าวอ้างเหตุผลเพื่อสร้างข้อมูลเท็จอันเป็นเหตุที่จะนำไปสู่การปิดกั้น การรับฟังข้อเสนอแนะ จนนำไปสู่การเกิดปัญหารุนแรง ทั้งนี้ สภาควมมีการตั้งหลักนำเรื่องดังกล่าวที่เป็นเรื่องละเอียดอ่อนเข้ามาหารือในที่ปลอดภัยให้อยู่ในกติกาก่อนที่เต็มไปด้วยความจริงใจในพื้นที่เปิดให้กับทุกฝ่ายและรับฟังข้อเสนออย่างกล้าหาญ ซึ่งจะทำให้ความรุนแรงบนท้องถนนจบได้และก้าวไปสู่การทำฉันทามติ

- ปัญหาความขัดแย้งไม่ใช่เรื่องใหม่ในประเทศไทย แต่การเสนอร่างรัฐธรรมนูญโดยภาคประชาชนเป็นเรื่องใหม่ของประวัติศาสตร์ แสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้นของประชาชนที่แต่ละคนมีเรื่องราวความเจ็บปวดที่แตกต่างแต่ทุกคนต้องการเห็นประเทศนี้ดีขึ้น ซึ่งหากเราอยู่ในวัฒนธรรมการเมืองที่ดีมีการตื่นตัวของคนรุ่นใหม่ขนาดนี้ แต่สภากลับทิ้งโอกาส ผลักไสให้ไปเปิดเวทีบนท้องถนน แต่ก็มีกรปิดปากด้วยข้อกังวลทางเทคนิคห้ามพูดถึงเรื่องละเอียดอ่อน ไม่ให้ตะหมวด ๑ หมวด ๒ แต่การห้ามแต่ต้องยังทำให้น่าสงสัยว่ามีเรื่องอะไรที่ห้ามแก้ไข

- ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเนื้อหาประเด็นแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ภาคประชาชนเสนอ เนื่องจากมีประเด็นและข้อสงสัย เช่น

มาตรา ๑ กำหนดให้ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งเดียว นั้น หากมีการตั้งคณะกรรมการพิจารณาเรื่องการชดเชยของไทยคอคอดกระ การพิจารณาดังกล่าวจะขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญหรือไม่

มาตรา ๘ กำหนดว่า พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย ซึ่งการกำหนดดังกล่าวได้มีผู้สงสัยว่าถ้าวันนี้มีสงครามโลก หรือสงครามภูมิภาค บทบาทของกลาโหม รัฐสภา หรือผู้แทนของประเทศอยู่ตรงไหน ในเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงเป็นจอมทัพไทย ซึ่งข้อสงสัยนี้ผมตอบไม่ได้เช่นกัน และนี่คือคำถามของคนรุ่นใหม่ที่เขาอยากอ่านและเข้าใจในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศว่ามีความหมายความอย่างไรกับชีวิตของเขา

เพราะฉะนั้นถ้าเราปิดการพูดจาโดยการกล่าวว่านี้คือการล้มล้างการปกครอง ผมจึงคิดว่าบทการเริ่มของสภาเป็นการเริ่มเรื่องที่ไม่ฉลาดเลย

- ขอสนับสนุนให้มีการแก้ไขบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับองค์กรอิสระเนื่องประชาชนมีความสงสัยในการทำงาน โดยที่มา กระบวนการและขอบเขตอำนาจขององค์กรตามรัฐธรรมนูญเพื่อถูกนำเสนอครั้งแรกภายหลังการรัฐประหารสมัย พลเอก สุรยุทธ์ คงสมพงษ์ โดยจุดหมายและสาระสำคัญคือให้มีการจัดตั้งสถาบันและกลไกในการตรวจสอบการใช้ของสถาบันการเมือง แต่การทำงานขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ คือ อำนาจทางการเมืองและยึดโยงกับประชาชนอย่างแท้จริง แต่การทำงานขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรอิสระต่าง ๆ มีปัญหาอย่างมากตั้งแต่มีรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๖๐ เนื่องจากองค์กรอิสระที่ควรจะมียึดโยงกับประชาชนนั้นค่อยๆเคลื่อนตัวออกจากประชาชนและตอนนี้เป็นองค์กรที่อิสระกลายเป็นสิ่งที่อำนาจเผด็จการยึดมาเป็นเสาหลักให้อยู่ข้างตนเอง ทุกวันนี้ได้มีการทำลายประชาธิปไตยที่กล่าวอ้างว่ามาจากประชาชนและเพื่อประชาชน แต่กลไกขององค์กรอิสระนั้นมาจากอำนาจนิยมและอยู่เพื่ออำนาจนิยม ซึ่งสามารถเห็นได้จากเหตุการณ์ขององค์กรต่าง ๆ ดังนี้

๑. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

- ศาลรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ กำหนดให้มีตุลาการทั้งหมด ๑๕ คน มาจากศาลฎีกา ๕ คน ศาลปกครองสูงสุด ๒ คนและมีกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิประกอบไปด้วยผู้แทนศาลฎีกา คณบดีคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ และผู้แทนพรรคการเมือง โดยที่การเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้น

ประชาชนไม่สามารถเลือกได้โดยตรง แต่ผู้แทนพรรคการเมือง ถือเป็นตัวแทนที่ทำให้มีความยึดโยงกับประชาชนมากที่สุด แต่ต่อมารัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ - ๒๕๖๐ ได้มีการจัดสรรอำนาจและค่อย ๆ แทรกซิมอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญจนแก้ไขเพิ่มเติมผู้แทนข้าราชการระดับสูงเข้าไปมีส่วนการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จนกลายเป็นการควบคุมเสียงข้างมากในศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งขณะนี้เห็นว่าการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญเกิดเป็นข้อกังขาในสังคมว่ามีการดำเนินการตามการควบคุมเสียง ตั้งแต่การวินิจฉัยไม่ให้สร้างรถไฟความเร็วสูง หรือการไม่ให้สร้างถนนลูกรัง จนถึงการยุบพรรคการเมือง โดยจากสถิติการยุบพรรคจะเห็นว่าเกิดกับกลุ่มที่ต่อต้านการรัฐประหาร ดังนั้น สถาบันการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งภายใต้กติกาของสถานการณ์แบบนี้จึงมีความอ่อนแอลงทุกวัน แต่กลไกก่อให้เกิดการเพิ่มอำนาจสร้างความแข็งแกร่งให้สถาบันทางการเมืองที่รับใช้ระบอบ คสช.

๒. คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ที่ได้จัดการเลือกตั้งที่ก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ เกิดข้อครหา แต่ กกต. ไม่มีการแสดงความรับผิดชอบ ไม่ว่าจะป็นกรณีบัตรเขย่ง บัตรเลือกหายและบัตรเสีย ๒ ล้านกว่าใบโดยที่ไม่รู้ว่าบัตรอยู่ที่หน่วยงานใดบ้าง หรือกรณีที่ผมได้ทวงถามเรื่องคะแนนดิบที่มีการนำเสนอผ่านจอแสดงผลระหว่างการนับคะแนน ซึ่งมีการติดตามทวงถามมาเกือบ ๒ ปี แต่คำตอบที่ได้รับคือ ให้ทำเรื่องไปขอทีละหน่วย ซึ่งการกระทำดังกล่าวเหมือนเป็นการจงใจที่จะก้ำวอยู่ในวังวนความล่าช้า แทนที่จะดำเนินการตรวจสอบ จึงทำให้เห็นว่าความก้าวหน้าตามระบอบประชาธิปไตยยังคงติดขัดอยู่องค์ริสรระลักษณะนี้

๓. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.)

จากการเสนอรายงานการตรวจสอบ ของสตง. ต่อสภา สมาชิกทุกคนล้วนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า การทำงาน หรือการให้ความเห็นของ สตง. คือ อุปสรรคของการพัฒนาประเทศนี้โดยเฉพาะการกดขี่และบีบบังคับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำตามระบบงานและหลักเกณฑ์ราชการส่วนกลาง และตอนนี้ผู้บริหารท้องถิ่นจำนวนมากล้วนไม่กล้าทำงาน หรือใช้งบประมาณโครงการใด ๆ เพราะเกรงว่าจะไม่เป็นไปตามงานส่วนกลาง ซึ่งเรื่องนี้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความเจริญ หรือการสร้างสรรคงานของท้องถิ่น เพราะต้องรอฟังนโยบายรัฐและการบริหารงานแบบราชการรวมศูนย์

๔. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

ปัจจุบันนี้ยังมีความน่าเชื่อถือในการตรวจสอบเรื่องทุจริตคอร์รัปชันอยู่หรือไม่ เพราะจากการพิจารณาเรื่องที่เข้าสู่ ป.ป.ช. ทั้งเรื่องนาฬิกาเพื่อน แหวนของแม่ หรือการดำเนินคดีกับนักการเมืองที่อยู่ฝั่งรัฐบาลจะเป็นไปอย่างล่าช้า แต่ในขณะที่หากเป็นข้อมูลของฝ่ายตรงข้ามจะดำเนินการอย่างรวดเร็วหนักแน่น จึงมีข้อสงสัยว่าองค์กรที่มีหน้าที่ปราบโกงจะเป็นองค์กรที่สร้างความไม่เป็นธรรมหรือไม่

๕. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นองค์กรที่ควรต้องดูแลเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน แต่จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนไม่มีการออกมาแสดงการปกป้องสิทธิมนุษยชน หรือการช่วยหาคำตอบเรื่องประชาชนถูกอุ้มหาย การสลายการชุมนุมที่ขัดกับหลักสิทธิมนุษยชน หรือการคุกคามสิทธิเสรีภาพของสื่อในประเทศไทยเลย

- ผมมีความกังวลต่อเนื้อหารัฐธรรมนูญปัจจุบันที่ให้อำนาจ คสช. มีบทบาทในรัฐธรรมนูญ เช่น เลือกสัดส่วน ส.ว. ๕๐ คน ซึ่งจากองค์ประกอบของรัฐธรรมนูญและการปฏิเสธเจตจำนงของประชาชนจะไม่ช่วยให้นำไปสู่ฉันทามติได้ ประกอบกับการมีความกลัวทางเทคนิคเกินกว่าเหตุจนทำให้ประชาชนจำนวนมากบาดเจ็บ ได้รับความผิดหวังกับสภาข้าแล้วข้าเล่า อาจจะนำไปสู่ความรุนแรงและความโกรธ

เกรี้ยวไม่มีจบ และปัญหาก็ยังคงชุกอยู่ได้พรม ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นสมาชิกรัฐสภาทุกคนจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน

๓. รองศาสตราจารย์รงค์ บุญสวยขวัญ (พรรคพลังประชาชน) เวลา ๐๙.๕๗ - ๑๐.๐๗ นาฬิกา

- ร่างรัฐธรรมนูญของ iLaw ขอชื่นชมคุณจอนและภาคประชาสังคมที่มีความแน่วแน่มุ่งมั่นที่จะเสนอร่างต่อสภา เป็นตัวอย่างให้องค์กรอื่นๆทำตามต่อไป แต่เมื่อศึกษาตัวร่างแล้วมีข้อกังขา ๒ ประเด็น ประเด็นแรก วิธีการ ประเด็นที่สอง เนื้อหาสาระ ประเด็นแรก วิธีการ
- หลักการที่เสนอ สมาชิกรัฐสภามีการกล่าวหาเรื่องรับเงินต่างชาติเพื่อเขียนรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ท่านก็ไม่ปฏิเสธว่าไม่ได้รับเงิน แต่ท่านกลับไปอ้างว่าสถาบันพระปกเกล้าก็รับเงินจากต่างชาติเหมือนกัน แต่ ILAW กับสถาบันพระปกเกล้ามีความแตกต่างกัน ดังนั้น จึงนำมาเปรียบเทียบกันไม่ได้ ประเด็นที่สอง เนื้อหาสาระ
- ท่านมีกระบวนการทางสังคมที่นำคนมาชุมนุม
- กระบวนการลงชื่อแก้หมิ่นกว่าคน ขอท้าทายว่าคนที่ลงชื่อสนับสนุนร่างของท่านแก้หมิ่นกว่าคนได้ศึกษาร่างรัฐธรรมนูญของท่านหรือไม่ หากไม่ได้อ่านก็เท่ากับว่ากระบวนการเมืองแบบมีส่วนร่วมไม่เกิด กลายเป็นการระดมชื่อเฉยๆ
- เนื้อหาสาระของร่างรัฐธรรมนูญ ยกเลิกกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่รัฐธรรมนูญสถาปนาขึ้นมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญ๒๕๔๐ ให้มีองค์กรอิสระ แม้จะมีข้อจำกัด มีปัญหา แต่องค์กรเหล่านี้ลงหลักปักฐานไปแล้วในประเทศไทย
- ทุกคนในประเทศล้วนมีความฝัน แต่ความฝันของคนในประเทศแตกต่างกัน ไม่อาจเอาความฝันของเรายัดเยียดให้สังคม ประทศร้ายต่อสังคม อารยะประเทศไม่ทำกัน
- เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ระบอบการปกครองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของไทยลงตัวอยู่แล้ว ทำไมจะต้องไปแตะต้องให้เกิดความแตกแยก ในหลักการและเหตุผลของร่างของท่านก็ไม่ได้บอกเอาไว้ แต่ท่านมีเจตนาที่ต้องการจะรื้อ สังคมรับรู้เจตนาของท่าน
- มีความคิดว่าร่างของท่านยังมีข้อดี แต่แม้ร่างของท่านตกไปร่างที่ ๑ และ ๒ ยังมีอยู่ ยังมีการตั้ง สสร. ใหม่อยู่แล้วใน ๒ ร่างนั้น ท่านควรนำความคิดความฝันของท่านไปรณรงค์ต่อสาธารณะ นี่คือการประนีประนอม หากท่านไม่ยอมลงในบางประเด็นก็จะไปไม่ได้
- รัฐสภาไม่ต้องการให้ใครมากดดัน เราต้องการรับฟังความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลด้วยความเคารพ แต่ไม่ใช่การใช้มวลชนมากดดันแบบที่เกิดขึ้นเมื่อวานนี้

๔. นายนิคม บุญวิเศษ (พรรคพลังประชาชนไทย) เวลา ๑๐.๐๗ - ๑๐.๒๓ นาฬิกา

- ร่าง iLaw มุ่งแก้ไขปัญหาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีกระบวนการเสนอชื่อครบจำนวนที่กำหนด และสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้ตรวจสอบความถูกต้องของรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อแล้ว

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีปัญหาหลายประการ เช่น การให้วุฒิสภานำเสนอญัตติรัฐมนตรี ในขณะที่วุฒิสภามาจากการเลือกของนายกรัฐมนตรี เพื่อการสืบทอดอำนาจของ คสช. ร่าง iLaw จึงมุ่งแก้ไขปัญหาดังกล่าว

- ปัญหาการปฏิรูปประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี กำหนดกรอบรายละเอียดการพัฒนาอย่างชัดเจนและมีความแข็งตัว ไม่รองรับอนาคตที่จะมีความเปลี่ยนแปลงเสมอ และยังให้วุฒิสภามาติดตาม เร่งรัด และเสนอแนะการปฏิรูปประเทศ ทั้งนี้ การกำหนดให้กฎหมายปฏิรูปต้องพิจารณาโดยรัฐสภา มีผลทำให้กฎหมายของภาคประชาชนเสนอกฎหมายได้ยากลำบากมากขึ้น

- ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นเสาหลักของประเทศทุกคนยอมรับและอยากให้งดงามอย่างสถาพร แต่ทำอย่างไรให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

- องค์กรอิสระที่ทำหน้าที่ตรวจสอบทุจริตของรัฐบาลมีที่มาจากแต่งตั้งของรัฐบาลเอง ทำให้องค์กรอิสระตรวจสอบการทำหน้าที่ของรัฐบาลอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

- รัฐบาลและผู้ถืออำนาจรัฐควรเอาปัญหาของประเทศตามพูดคุยกันตรงไปตรงมาและช่วยแก้ไขปัญหา เพื่อให้ประชาชนทุกฝ่ายยอมรับ แต่รัฐบาลกลับไม่อยู่ข้างประชาชนทุกฝ่าย และเลือกข้างกับประชาชนบางฝ่ายเพื่อรักษาผลประโยชน์และฐานะอำนาจของพวกเขาเอง ทำให้ประชาชนเกิดความขัดแย้งกันเอง

- รัฐสภาควรรับร่าง iLaw เพื่อเป็นความหวังให้ภาคประชาชน

๕. นายมงคลกิตต์ สุขสินธารานนท์ (พรรคไทยศรีวิไลย์) ๑๐.๒๓ – ๑๐.๒๗ นาฬิกา

- ร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ประชาชนเป็นผู้เสนอ (ร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw) ตนเห็นว่าเป็นฉบับสุดซอย โดยเฉพาะการล้างผลพวงอำนาจเดิมของคณะรัฐประหาร ตัดอำนาจ คสช. ตัดการปฏิรูปประเทศ และให้ สว. มาจากการเลือกตั้ง

- รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ใช้มา ๓ ปีกว่า เดิมเข้าใจกันว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ จะสร้างความปรองดอง แก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน และแก้ไขปัญหาประเทศได้ แต่เมื่อใช้ไปก็พบว่ามีข้อบกพร่องหลายอย่าง ก็จำเป็นต้องแก้ไข

- ร่างรัฐธรรมนูญ ๗ ฉบับ ที่ถูกเสนอเข้าสู่สภาในครั้งนี้ จะเห็นว่าล้วนแต่เสนอแก้ไข มาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เปิดทางให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ได้ดียิ่งขึ้น

- ตนเห็นว่า การอภิปรายของสมาชิกพึงตระหนักว่าอย่าไปสร้างความเข้าใจผิดให้กับประชาชนว่าจะไปกระทบสถาบันฯ จะไปล้างผิดให้คนบางคน เพราะตนอ่านแล้ว ไม่พบเรื่องดังกล่าว

- การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ในครั้งนี้จะเป็นไปได้ด้วยดีหรือไม่ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ ส.ส. แต่ตนเห็นว่าจะขึ้นอยู่กับ ส.ว.

๖. พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง (พรรคประชาชนชาติ) เวลา ๑๐.๒๗ – ๑๐.๓๗ นาฬิกา

- ชื่นชม ร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ประชาชนเป็นผู้เสนอ (ร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw) และชื่นชมผู้เสนอร่างที่มาชี้แจงต่อรัฐสภา

- รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ตนเห็นว่ามีส่วนซ้อนกันอยู่ ๓ ส่วน ๑) ส่วนทั่วไป คือ วาทะรัฐธรรมนูญ ๒) ส่วนรัฐอิสระ ที่มีการก่อตั้งองค์กรที่ไม่ยึดโยงกับประชาชน โดยเฉพาะองค์กรอิสระและศาล

รัฐธรรมนูญ ที่ประชาชนไม่สามารถตรวจสอบการทำงานได้ ๓) ส่วนรัฐประหารเงียบ คือ บทเฉพาะกาลที่รับรองอำนาจของ คสช.

- ความจำเป็นต้องแก้รัฐธรรมนูญ ครั้งนี้ ต้องแก้ส่วนรัฐอิสระและส่วนรัฐประหารเงียบ เป็นหลัก
- รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีรัฐสภาแบบลูกผสม ส.ส. มาจากการเลือกตั้ง ส.ว. มาจากการแต่งตั้ง แต่ ส.ว. กลับมีบทบาทกำหนดความเป็นไปของประเทศ โดยเฉพาะเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ
- รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีรัฐบาลที่นายกรัฐมนตรีมาจากการร่วมเลือกของ ส.ว. ด้วย
- ร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw ที่เสนอมานี้ เห็นว่าหลักการดี และข้อเสนอก็ไม่ได้มากมาย ตนเห็นว่าถ้าเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญที่ประเทศไทยเคยมี ยังมีหลักการที่รองรับสิทธิเสรีภาพน้อยกว่าของรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ ด้วยซ้ำ
- ประชาธิปไตย เป็นเรื่องของคนที่อยากเสมอภาค อยากมีอนาคตที่เท่ากัน แต่ความไม่เป็นประชาธิปไตย เป็นประโยชน์ของคนแค่นี้คนที่ได้ประโยชน์จากความไม่เท่าเทียมกัน
- บางคนบอกว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw เขียนหลักการไว้แน่น แก่ยาก ตนอ่านแล้วไม่เห็นแบบนี้
- รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ บอกว่าปราบทุจริต แต่ปัจจุบันประเทศไทยกลับได้คะแนนจากการจัดอันดับความโปร่งใสแค่ ๓๘/๑๐๐ และอันดับโลกแย่งเรื่อง ๆ นอกจากนี้ก็มีคนจนมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งตนเห็นว่าเป็นผลมาจากยุทธศาสตร์ชาติที่สร้างรัฐราชการและเอื้อประโยชน์คนบางกลุ่ม
- ความยุติธรรมและกฎหมาย เป็นสิ่งที่ต้องอยู่กับคนใช้บังคับที่ดี แต่ปรากฏว่าที่ผ่านมามองค์กรอิสระ กกต. กสม. ถูก set zero เหตุเพราะไม่เป็นปากเสียงรัฐบาล กกต. ถูกแต่งตั้งใหม่ แทนชุดเดิมแล้ว แต่ กสม. ปัจจุบันยังสรรหาไม่ได้ แม้แต่ศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการก็มีปัญหา บางคนอยู่ถึง ๑๒ ปี มีการขยายเวลาดำรงตำแหน่งให้ การตัดสินใจหลายคดีก็สร้างความเคลือบแคลงสงสัยให้กับประชาชน
- การตัดสินใจโหวตเพียงไม่กี่นาทีของสมาชิกรัฐสภาจะเป็นเครื่องตัดสินอนาคตประเทศ ดังนั้นขอให้สมาชิกรัฐสภามองผลประโยชน์ของประเทศ

๗. นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์ (พรรคเพื่อไทย) เวลา ๑๐.๔๐ – ๑๐.๕๐ นาฬิกา

- รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ (๑) รับรองสิทธิของประชาชนให้สามารถเข้าชื่อกันเพื่อเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือเสนอร่างรัฐธรรมนูญได้ และจากการสังเกตการณ์กระบวนการรวบรวมรายชื่อเพื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญที่ดำเนินการโดย iLaw ก็พบว่ามีการตั้งโต๊ะเพื่อรับการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ขณะเดียวกันด้วยการพัฒนาของเทคโนโลยี ก็มีการใช้วิธีการลงลายชื่อผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย ซึ่งเป็นไปตามการพัฒนาของเทคโนโลยี จนในที่สุดมีการรวบรวมรายชื่อได้กว่าแสนรายชื่อ และโดยที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นร่างที่มาจากประชาชน ดังนั้น สมาชิกรัฐสภาทุกท่าน ไม่ว่าจะมาจากการเลือกตั้งหรือการแต่งตั้ง ถือเป็นตัวแทนของประชาชน ท่านต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
- ร่างรัฐธรรมนูญที่ประชาชนเป็นผู้เสนอ แม้บางมาตราจะยกเว้นโดยไม่ถูกต้องตามแบบของร่างกฎหมายก็ตาม แต่ถ้ารัฐสภาเห็นชอบในหลักการของร่าง ก็ยังสามารถนำร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวมา

พิจารณารวมกับร่างรัฐธรรมนูญที่เสนอโดยสภาผู้แทนราษฎร และคณะกรรมการยังสามารถพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญให้ถูกต้องเหมาะสมต่อไปได้

- นายกรัฐมนตรีควรรักษาคำพูด ไม่พูดจากกลับไปกลับมา เมื่อท่านได้แถลงต่อรัฐสภาไว้แล้วว่า จะดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญก็ควรต้องดำเนินการตามคำพูด

- เด็กและเยาวชนแม้จะเป็นผู้ที่มีอายุน้อย แต่ในนานาอารยประเทศก็ยอมรับกันว่า เป็นผู้ที่มีวิจรรย์ญาณ สามารถคิดตัดสินใจในเรื่องของตนเองและของสังคมได้ จะเห็นได้จากเด็กและเยาวชนหลายคนมีบทบาทในเวทีระดับโลกและได้รับการยกย่องจากการเคลื่อนไหวณรงค์ในเรื่องต่าง ๆ อาทิ เกรตา ธันเบิร์ก นักเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมจากสวีเดน หรือ มาลาไล ยูเซฟไฟ เจ้าของรางวัลรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพที่มีอายุน้อยที่สุดในโลก ดังนั้น เมื่อพิจารณาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ผู้บริหารประเทศและผู้ใหญ่ในบ้านเมืองจึงต้องยอมรับว่า เด็กและเยาวชนเหล่านี้เป็นคณกรุ่นใหม่ที่มีความคิดเป็นของตนเองและกำลังที่สร้างความรู้ความเข้าใจต่อโลกและสังคม จึงต้องรับฟังความคิดเห็นเข้าใจ และให้อภัยต่อเด็กและเยาวชนเหล่านี้

- ขอสนับสนุนให้ลงมติรับหลักการของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เพื่อให้สามารถนำหลักการไปพิจารณารวมกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอได้ โดยจะใช้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใดเป็นหลักในการพิจารณาก็ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของรัฐสภา

๘. นายชลน่าน ศรีแก้ว (พรรคเพื่อไทย) เวลา ๑๐.๕๐ – ๑๑.๑๕ นาฬิกา

- เมื่อพิจารณาร่างของ iLaw ซึ่งมีทั้งหมด ๑๑ หลักการ กับร่างที่สมาชิกเสนออีก ๖ ร่าง จะเห็นว่ามิวัตุประสงค์หลัก ๆ ๒ ประการ คือ

๑. เราอยากได้รัฐธรรมนูญ ๖๐ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๔ (คาดว่าออกได้ปี ๖๔)

๒. เมื่อมีรัฐธรรมนูญ .๖๐ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๔ แล้ว จะเข้าสู่กระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ หากถ้าไม่ได้รัฐธรรมนูญ ๖๔ การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ไม่มีทางเกิดขึ้น แต่ก็อาจใช้ช่องทางทำให้เป็นจริงได้ เพราะมีอำนาจทางอื่นสถาปนารัฐธรรมนูญ ได้เช่นเดียวกับอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ ๒๑ ฉบับที่ผ่านมา

- ภาคประชาชนคาดหวังว่า รัฐธรรมนูญ ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน และเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง จึงต้องเสนอแก้ไขรายมาตรา รื้ออำนาจ คสช. รื้อมาตรา ๒๗๙ มาตรา ๒๗๒ (อำนาจ สว.) รื้อหมวด ๑๖ รื้อยุทธศาสตร์ชาติ รื้อการได้มาซึ่งผู้บริการท้องถิ่นที่ไม่ได้มาจากประชาชน และแก้ไข มาตรา ๒๕๖ ให้ไข รัฐธรรมนูญ ได้ง่ายขึ้น แก้ไขที่มาของนายกรัฐมนตรี แก้ไขมาตราว่าด้วยการสรรหาองค์กรอิสระและหน้าที่อำนาจตามกฎหมาย แก้ไขที่มาของ สว. เมื่อแก้ไขได้แล้ว จึงแก้ไข มาตรา ๒๕๖ ให้มีหมวดจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ขึ้น โดย สสร.

- พรรคเพื่อไทยและพรรคร่วมฝ่ายค้านพิจารณาแล้วเห็นควรรับหลักการ ด้วยเหตุผล ดังนี้

๑. ร่างของ iLaw ผ่านกระบวนการเข้าชื่อเสนอกฎหมายจากพี่น้องประชาชน ๑๐๐,๐๐๐ ชื่อ และประธานรัฐสภาได้ใช้ดุลพินิจรับเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา ดังนั้น สมาชิกที่คิดว่ากรณีนี้ขัดจ้อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต้องเชื่อมั่นในคำวินิจฉัยเบื้องต้นของประธานรัฐสภา หากประธานรัฐสภาเห็นว่าขัดต่อ มาตรา ๒๕๕ ก็คงจะไม่รับร่างเข้าสู่การพิจารณาแต่แรก

๒. การเสนอร่างฉบับนี้เป็นนิมิตหมายถึงการใช้อำนาจทางตรงของประชาชน ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจที่แท้จริง และต้องการใช้อำนาจนิติบัญญัติทางตรงโดยการเสนอกฎหมาย

๓. หลักการทั้ง ๑๑ ข้อ ของร่างที่ประชาชนเสนอเข้ามา สอดคล้องกับหลักการของร่างที่พรรคเพื่อไทยเสนอ และไม่มีสิ่งใดที่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หรือคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

- เหตุใดต้องใช้สถาบันมาเป็นข้ออ้างในการสืบทอดอำนาจ และไม่รับหลักการร่างของประชาชน พรรคเพื่อไทยเห็นว่าจำเป็นต้องรับหลักการร่างฉบับนี้ มิเช่นนั้นจะนำปัญหาจากสภาไปสู่ภายนอก สถาบันที่เราเคารพรักอาจเสียหาย ประชาชนเสียประโยชน์

- จากการอภิปรายเมื่อวาน มีสมาชิกแสดงความคิดเห็นว่าจะไม่รับหลักการ เพราะร่าง iLaw ขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มาตรา ๒๕๖ และ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๘-๒๒/๒๕๕๕ และยังไม่เห็นด้วยกับการยกเลิกหมวด ๑๖ การยกเลิก สว. และการยกเลิก พ.ร.บ. ๗ ฉบับ เพราะท่านบอกว่า จะทำให้มีปัญหาในทางปฏิบัติ

- นอกจากนี้ ยังมีสมาชิกที่จะไม่รับร่างนี้ เพราะ การเสนอแก้รายมาตรา มีความย้อนแย้ง เสนอทำใหม่ทั้งฉบับ แล้วทำไมต้องแก้รายมาตรา ที่สำคัญ คือ องค์กรที่จะมาแก้ไข มี ๒ องค์กร องค์กรใดจะมาก่อน-หลัง และจะหน้าที่ยังไง มีปัญหาเชิงนิติวิธี อีกทั้งยังอ้างว่า iLaw รับทุนจากต่างชาติ ตลอดจนมีการอ้างถึงเนื้อหาในที่ปรากฏในเนื้อหาของรายมาตรา ซึ่งที่ไม่ใช่หลักการ มาเป็นข้ออ้างในการไม่รับหลักการ

- เหตุผลที่บอกว่าขัดหรือแย้งกับ รัฐธรรมนูญ นั้น ร่างของ ไอลอว์ ไม่ได้เขียนว่าห้ามแก้หมวด ๑-๒ จึงมีการอ้างว่าหากรับหลักการร่างฉบับนี้ จะเกิดการล้มล้างสถาบัน กรณี ขอใช้คำว่าเป็นมายาคติ สร้างภาพหลอกลวงเพื่อทำร้ายกัน สิ่งนี้จะเกิดขึ้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับ สสร. ซึ่งจะเป็นผู้จัดทำรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่ต่างหาก แม้แต่ตัวรัฐธรรมนูญ .๖๐ ยังมีบทบัญญัติรับรองรับว่า หมวด ๑-๒ แก้ไขได้ ตาม มาตรา ๒๕๖ (๘) (๙) ที่บัญญัติว่าการแก้ไข หมวด ๑ หมวด ๒ ให้ไปทำประชามติ

- รัฐธรรมนูญ ๒๑ ฉบับที่ผ่านมา มีการปรับปรุงมาตราว่าด้วยพระราชอำนาจทุกครั้ง แต่เป็นการแก้ไขในทางที่ดีขึ้น อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณา มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ ของรัฐธรรมนูญ ๖๐ จะพบความย้อนแย้งในตัวเอง หากไม่แก้ไขจะมีปัญหามาก ดังนั้น อะไรที่สุ่มเสี่ยงควรทำให้ดีขึ้น

- การอ้างถึงหลักกฎหมายมหาชนที่ว่า อะไรที่กฎหมายมิได้บัญญัติไว้ จะกระทำไม่ได้ นั้น หลายเรื่องเป็นเช่นนั้นจริง โดยเฉพาะการใช้อำนาจต่อปัจเจกบุคคล แต่มีใช้กับเรื่องของการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เพราะรัฐธรรมนูญ กำหนดให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิเสรีภาพได้ แม้รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติไว้ การเสนอกฎหมายก็เป็นสิทธิเสรีภาพ ดังนั้น หลักการสิ่งใดที่กฎหมายมิได้บัญญัติไว้จะกระทำไม่ได้นั้น เห็นว่าควรตีความว่าอะไรที่เป็นคุณ ทำได้ อะไรที่เป็นโทษห้ามทำ

- ไม่มีรัฐธรรมนูญฉบับใด ที่จะบัญญัติให้ยกเลิกตัวเองเพื่อทำฉบับใหม่ได้ แต่เมื่อมีสถานการณ์เหมาะสม มีมาตราว่าด้วยการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตราที่เปิดช่องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญก็ทำได้ เช่นเดียวกับปี ๓๙ ที่มีการแก้ไข ๒๑๑ ให้มี สสร.

- ความวิบัติของการออกแบบรัฐธรรมนูญ ทำลายหลักการพื้นฐาน หลักความเสมอภาค หลักเสียงข้างมาก เอาเสียงข้างน้อยของ สว. ๘๔ เสียง มาเป็นเสียงข้างมาก ถ้า ๘๔ เสียงไม่เห็นด้วย ร่างฉบับนี้ก็ไม่ผ่าน

- พรรคเพื่อไทย และพรรคฝ่ายค้าน ยินดีรับทั้ง ๗ ฉบับ โดยไม่มีเงื่อนไข และอยากให้ใช้ร่างของประชาชน เป็นหลัก และควรรยกเว้นข้อบังคับ ข้อ ๑๒๓ ข้อ ๑๒๔ ที่ห้ามมิให้แก้ไขหลักการ
- ควรใช้สภาเป็นที่แก้ปัญหา อย่างให้สภาเป็นที่เดิมเชื่อให้ปัญหา

๙. นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ (พรรคก้าวไกล) เวลา ๑๑.๒๐ – ๑๑.๓๐ นาฬิกา

- การเสนอร่างของ iLaw ทำให้นึกถึงเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ทำให้เกิดรัฐธรรมนูญจากปลายกระบอกปืนคือ รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๓๔ ในห้วงเวลานั้นพรรคชาติไทยได้หาเสียงด้วยการชูนโยบายการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ โดยให้มีการตั้ง สสร. เพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ และเมื่อชนะการเลือกตั้งจึงได้ดำเนินการแก้ไขสำเร็จ ๑๔ กันยายน ๒๕๓๙ และเป็นที่มาของรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ ที่ได้ชื่อว่าเป็น รัฐธรรมนูญที่ดีที่สุดฉบับหนึ่ง

- ปัญหาของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ประชาชนไม่ไว้วางใจการใช้อำนาจของสมาชิกสภา เพราะรัฐธรรมนูญ นี้เป็นการสืบทอดอำนาจมาจากปลายกระบอกปืนเช่นที่ผ่านมา ส่งผลให้ประชาชนต้องการให้มีการแก้ไขเพื่อให้ได้รัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง แต่ในขณะเดียวกันฝ่ายที่เห็นแย้งไม่ยอมรับฟังความเห็นต่าง สร้างและปลูกฝังวัฒนธรรมเดิม รวมถึงมองประชาชนเป็นศัตรูเพียงเพราะไม่ต้องการรับร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญดังกล่าว

- วานี้บริเวณหน้าอาคารรัฐสภาเกิดเหตุการณ์ชุมนุมและเกิดปัญหาความรุนแรงต่อประชาชนจากการพยายามควบคุมฝูงชน ส่งผลให้ประชาชนได้รับบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก การกระทำของรัฐดังกล่าวจะเป็นการขยายความรุนแรงและสร้างความขัดแย้งมากขึ้น ดังนั้น วันที่ประชุมสภาต้องการหาทางออกร่วมกัน ควรพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส โดยการรับหลักการร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ของประชาชน

- เห็นด้วยกับหลักการของร่าง iLaw ซึ่งขอกล่าวหาที่ว่า การดำเนินการของ iLaw เป็นการสนับสนุนของต่างชาติเพื่อต้องการแทรกแซงประเทศไทยนั้นเป็นจินตนาการที่เกินจริง

- มีคำกล่าวว่าประเทศไทยใช้รัฐธรรมนูญเปลือง และฉีกง่ายกว่าการแก้ไข รวมทั้งทหารสามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญง่ายกว่าประชาชนที่เป็นเจ้าของรัฐธรรมนูญ ในการนี้ เห็นว่าอำนาจการแก้ไขรัฐธรรมนูญควรเป็นของประชาชน ไม่ใช่ของทหารอีกต่อไป

- รัฐธรรมนูญปัจจุบันจำเป็นต้องแก้ไขเพื่อประโยชน์ของประชาชน และนำประเทศไทยเข้าสู่ภาวะปกติ และวิงวอนขอให้รับร่างของประชาชน เพื่อหาทางออกให้กับประเทศไทย

๑๐. นายชัยวุฒิ ธนาคมานุสรณ์ (พรรคพลังประชารัฐ) เวลา ๑๑.๓๒ – ๑๑.๔๔ นาฬิกา

- มีประเด็นที่หลายคนสงสัย เช่น ทำไมเราต้องให้ความสำคัญกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ไอลอว์คือใคร รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นของคณะราษฎร ของผู้ชุมนุม จึงมีความสำคัญต้องพิจารณา

- ฟังเพื่อนสมาชิกฝ่ายค้านอภิปราย ไม่แปลกใจที่สส.ฝ่ายค้านมีการขับเคลื่อนไปในแนวทางเดียวกับคณะราษฎรมาโดยตลอด แต่ในการลงมติเขาต้องได้ประโยชน์ตามที่เขาต้องการ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ตอบโจทย์ฝ่ายค้าน คือ

๑. ยกเลิกพรป.ปปช. คนที่หนีคดีทุจริตไปต่างประเทศพันผิดหมด

๒. ยกเลิกพรป.กกต. ตอนนี้ กกต.กำลังดำเนินคดีกับผู้บริหารพรรคอนาคตใหม่ คดีเหล่านี้จะหยุดหมด พรรคฝ่ายค้านเห็นชอบด้วยกับร่างของไอลอว์แน่นอน

๓. เปลี่ยนคุณสมบัติของนายกรัฐมนตรีให้มาจาก ส.ส.เท่านั้น เพื่อให้พลเอก ประยุทธ์ พ้นจากตำแหน่ง ตรงกับความต้องการของพรรคฝ่ายค้านที่จะได้มาเป็นรัฐบาล ผมรับไม่ได้เพราะผมเสนอชื่อ พลเอก ประยุทธ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ท่านแก้ไขปัญหาหลายเรื่องให้ประชาชน ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาโควิด-๑๙ วันนี้มีแต่คนรักท่านประยุทธ์ ท่านต้องฟังความเห็นคนอื่นบ้าง

๔. ถ้าท่านจะให้รัฐธรรมนูญนี้ผ่าน จะต้องมี สว.เห็นชอบ แต่ สว.ต้องพ้นจากตำแหน่ง สว.คนไหนจะโหวตให้ท่าน เป็นไปไม่ได้

- เป้าหมายจริงๆ ของท่านไม่ใช่เรื่องเหล่านี้แต่ผมพูดไม่ได้

- ท่านจะยกเลิกการปฏิรูปประเทศ แต่แผนการปฏิรูปประเทศจะแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความยากจน และอีกหลายเรื่อง คนไทยต้องการ ท่านยกเลิกทำไม ปฏิรูปประเทศไม่ทำ แต่กลับไปปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ได้อยู่แล้วทำไม

- ที่สำคัญร่างนี้ให้มี สสร.ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ไม่ได้ห้ามแก้หมวด ๑ หมวด ๒ ท่านต้องการอะไรครับ ท่านต้องการแก้หมวด ๑ หมวด ๒ เพื่ออะไร ที่หน้าสภาเมื่อวานขึ้นภาพลูกโป่งชัดเจน ผมรับไม่ได้กับข้อความนั้น มันชัดแล้วว่าคณะราษฎรต้องการอะไรในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ สิ่งนี้ชัดกับแนวคิด อุดมการณ์ของพวกเราทุกคน เราไม่แต่ต้องสถาบันพระมหากษัตริย์ เพราะได้อยู่แล้ว อำนาจบางอย่างไม่ได้มาจากรัฐธรรมนูญ แต่มาจากความรักความศรัทธาของประชาชน แก้รัฐธรรมนูญก็แก้สิ่งนี้ได้

- จุดยืนของรัฐบาลต้องการตั้ง สสร.เพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ขอให้เรามาช่วยกันสร้างรัฐธรรมนูญให้ดีกับทุกฝ่ายไม่เอาประโยชน์ทางการเมืองเข้ามาแอบแฝง

๑๑. พันตำรวจตรี ยงยุทธ สารสมบัติ (สมาชิกวุฒิสภา) เวลา ๑๑.๔๔ - ๑๑.๕๕ นาฬิกา

- ขอสอบถามผู้เริ่มเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ว่าในการเสนอหลักการเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อยกเลิก หมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ และยุทธศาสตร์ชาติที่กล่าวว่าเป็นแหล่งที่เปิดโอกาสให้ คสช. ตั้งคนของตนเองให้เข้ามาทำยุทธศาสตร์ชาติ นั้น ผู้เสนอร่างได้มีการให้ข้อมูลกับประชาชนในมุมของการได้มากับผู้ร่วมลงชื่ออย่างครบถ้วนหรือไม่ และมีการให้ข้อมูลถึงเป้าหมายวิธีการได้มาซึ่งแผนการปฏิรูปประเทศ หรือยุทธศาสตร์ชาติหรือไม่ ทั้งนี้ จึงขอให้ข้อมูลที่มาของแผนการปฏิรูปประเทศ และยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ดังนี้

๑. การดำเนินการยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ตามตรา ๗ ของกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นประการที่ ๑ และประการที่ ๒ พิจารณาถึงความจำเป็นและความต้องการของประเทศ และประการที่ ๓ การพัฒนาประเทศนั้นจะต้องยั่งยืนและตามหลักธรรมาภิบาล และมาตรา ๘ ได้ระบุไว้ว่าในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาตินั้นจะต้องรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วน ซึ่งคณะผู้จัดทำได้มีการรับฟังความคิดเห็นตั้งแต่ก่อนที่จะจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและเมื่อได้ร่างยุทธศาสตร์ชาติแล้วก็ต้องมาให้รับฟังความคิดเห็นอีกครั้งหนึ่ง แล้วเสนอร่างยุทธศาสตร์ต่อสภาเพื่อพิจารณาให้มีผลบังคับใช้

- ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี อาจมองว่าเป็นระยะเวลาที่นาน แต่ตามกฎหมายการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติได้ระบุไว้ชัดเจนว่าต้องให้มีการปรับปรุงทุก ๕ ปีและถ้ามีเหตุการณ์สำคัญที่กระทบต่อยุทธศาสตร์ชาติก็สามารถจะเปลี่ยนแปลงได้อย่างเช่นปัญหาเรื่อง Covid -๑๙

- การดำเนินงานของสภาปฏิรูปแห่งชาติ ที่มีการจัดตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นมาเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนของภาคประชาชน โดยมีการเปิดเวทีประชาพิจารณ์ ๗๗ จังหวัด และให้มีการรับฟังระดับอำเภอ และระดับตำบล ซึ่งมีการจัดเวทีประชาพิจารณ์ รวมทั้งสิ้น ๙๓๘ เวที โดยใช้เวลา ๙ เดือนในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ได้รับฟังคำถามหลักเกี่ยวกับอนาคต ๒๐ ปี สามารถสรุปได้ ๒๘ ประเด็นรวมทั้งการเปิดเวทีการมีส่วนร่วม และการแสดงความคิดเห็นของประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาคประชาชน ภาคอุตสาหกรรม ซึ่งได้มีการแสดงความคิดเห็นว่าเป็นเรื่องที่ดี ทั้งนี้ การกำหนดว่าให้มโนนโยบายระยะยาวเพื่อที่จะได้เตรียมการได้ถูกต้องในขณะเดียวกันข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่ออนุชนรุ่นหลังเพื่อปรับปรุงเพิ่มเติมได้

๒. การเสนอให้ยกเลิก หมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ นั้น ท่านได้ให้ข้อมูลหรือไม่ว่าเป้าหมายของการปฏิรูปประเทศเป็นอย่างไร ดังสาระสำคัญในมาตรา ๒๕๗ (๑) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ

(๒) สังคมมีความสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ

(๓) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ขอถามว่าท่านได้ให้ข้อมูลผู้ร่วมลงชื่อหรือไม่ และท่านไม่ต้องการความสงบสุขปรองดองหรือ

๑๒. นายเสรี สุวรรณภานนท์ (สมาชิกวุฒิสภา) ๑๑.๕๕ - ๑๒.๑๔ นาฬิกา

- การที่สมาชิกวุฒิสภาอภิปรายว่า เนื้อหาของ ร่าง iLaw ทั้งหลักการและแนวทางการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ไม่ชัดเจน และประเด็นการรับเงินของ iLaw ไม่ใช่การกล่าวหาแต่อย่างใด และขอให้ iLaw ชี้แจงให้ชัดเจนด้วย

- เว็บไซต์ของ iLaw มีประเด็นที่ไม่เหมาะสมปรากฏในเว็บไซต์ เช่น การไม่เห็นด้วยกับร่างฉบับที่ ๑ และฉบับที่ ๒ การระบุว่ารัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขได้ทุกหมวดทุกกฎหมาย และการนำข้อเสนอ ๑๐ ข้อ ของคณะราษฎรมาไว้ในเว็บไซต์ของตนเอง โดยระบุประเด็นเหล่านี้อย่างชัดเจนในเว็บไซต์ ทำให้ iLaw ถูกมองด้วยความไม่เชื่อใจว่า จริง ๆ แล้ว iLaw มีวาระซ่อนเร้นอะไรอยู่ภายในหรือไม่

- การใส่ร้ายสถาบันและการตำหนิต่ำทอนายกรัฐมนตรีของ iLaw ไม่มีความเหมาะสม

- ควรมองรัฐธรรมนูญแยกจากฝ่ายบริหาร หากฝ่ายบริหารปฏิบัติหน้าที่ได้ดีและมีความโปร่งใสก็ไม่ควรมุ่งแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อเปลี่ยนแปลงฝ่ายบริหารแต่อย่างใด

๑๓. นายสิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ (พรรคภูมิใจไทย) เวลา ๑๒.๑๔ - ๑๒.๒๔ นาฬิกา

- ขอบคุน iLaw ที่ริเริ่มและผลักดัน ร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ประชาชนเป็นผู้เสนอ (ร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw) ตนได้อ่านแล้วเห็นด้วยในหลายประเด็น เช่น การสร้างความเท่าเทียม ปัญหาองค์กรอิสระ ฯลฯ แต่ก็มีข้อสังเกตและข้อท้วงติงว่า อาจจะเป็นร่างรัฐธรรมนูญ ที่สุดทางเกินไป เช่น กรณีองค์กรอิสระ การมีข้อเสนอให้ยกเลิกแล้วสร้างกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งใหม่ ตนเห็นว่าอาจมีปัญห เพราะหากวันนี้ นายกรัฐมนตรี ยุบสภา หรือลาออก แล้วต้องเลือกตั้งใหม่ แต่ไม่มี กกต. จะทำอย่างไร จะเกิดสุญญากาศหรือไม่ หรือแม้แต่ สตง. และองค์กรอิสระอื่น ๆ ที่ทำคดีสำคัญอยู่ หากมีการยกเลิกแล้วสร้างกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งใหม่ งานคดีเหล่านั้นจะทำอย่างไร

- วันนี้ร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่พรรคร่วมรัฐบาลและฉบับที่พรรคร่วมฝ่ายค้านเสนอเปิดกว้างกว่า คือ เปิดให้มี สสร. เท่านั้น ตนจึงเห็นว่าหากถือตามฉบับที่พรรคร่วมรัฐบาลและฉบับที่พรรคร่วมฝ่ายค้านเสนอ ข้อเสนอของ iLaw ก็สามารรถเอาไปพูดคุยกันต่อได้ในวาระที่ ๒

- ตนมีความไม่สบายใจ จากการได้เข้าไปดูในเว็บไซต์ของ iLaw ข้อเสนอที่ให้ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ได้ทุกกฎหมาย ตรงนี้ค่อนข้างไม่ตรงกับร่างฉบับที่พรรคร่วมรัฐบาลและฉบับที่พรรคร่วมฝ่ายค้านเสนอ ที่ไม่ให้แก้หรือกระทบหมวด ๑ และหมวด ๒ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งตนเห็นว่าตรงนี้เป็นสาระสำคัญ การให้ร่างใหม่ได้ทุกกฎหมาย iLaw มีเจตนาใดหรือไม่

- ปัจจุบันสังคมพูดคุยกันมาก เรื่องปฏิรูปเท่ากับล้มล้างสถาบันฯ หรือไม่ ตนเห็นว่าการพูดคุยต้องอยู่บนความเคารพสถาบันฯ ด้วย พรรคภูมิใจไทยมีจุดยืนเคารพและปกป้องสถาบันฯ ดังนั้น ข้อเสนอให้ร่างใหม่ได้ทุกกฎหมาย โดยไม่ปิดประเด็นเรื่องการกระทบต่อสถาบันฯ พรรคภูมิใจไทยไม่สบายใจ

- วันนี้ประเทศอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่าน คนรุ่นลูกหลานอยากสร้างบ้านหลังใหม่ที่ใหญ่กว่า ดึกกว่า แอร์เย็นกว่า เป็นเรื่องที่ดีได้ แต่ก็ต้องลองกลับไปถามคนรุ่นเก่าด้วยว่า อยากไปบ้านหลังใหม่หรือไม่ วันนี้เราต้องใช้สติ ต้องฟังทุกฝ่าย ต้องให้คนทุกรุ่นอยู่ร่วมกันได้

- ท้ายที่สุด ไม่ว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับ iLaw จะได้รับความเห็นชอบในหลักการหรือไม่ก็ตาม หากไม่ได้รับความเห็นชอบ ความฝันนี้ไม่ใช่จะหายไป ความฝันนี้ยังสามารถนำไปพิจารณากันต่อได้ในวาระที่ ๒-๓

๑๔. นายยิ่งชีพ อัชฌานนท์ (ผู้แทนประชาชนผู้เสนอร่าง iLaw) ตอบชี้แจง เวลา ๑๒.๒๕ – ๑๒.๒๘ นาฬิกา

๑. ตอบชี้แจงนายเสรี สุวรรณภานนท์ สมาชิกวุฒิสภา

- ขอขอบคุณที่ได้เข้าไปศึกษางานของ ilaw ผ่านทางเว็บไซต์
- รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันไม่ได้มีบทบัญญัติห้ามแก้ไขหมวดใดไว้แต่อย่างใด
- การนำเสนอข้อเสนอ ๑๐ ข้อ นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะบอกว่า ข้อเสนอบางข้อสามารถนำมาพูดคุยหารือได้ในรัฐสภา

๒. ตอบชี้แจงพันตำรวจตรี ยงยุทธ สารสมบัติ สมาชิกวุฒิสภา

- ilaw ได้มีการศึกษา และติดตามเกี่ยวกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศมาตั้งแต่ขั้นเริ่มต้น และโดยที่มาตรา ๒๘ (๓) กำหนดในเรื่องการรับฟังความคิดเห็น ilaw จึงได้มีการสอบถามไปยังสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติว่ามีการดำเนินการอย่างไรบ้าง และได้รับคำตอบว่า มีการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจำนวน ๕ เวที รวมกลุ่มรับฟังความคิดเห็นทั้งสิ้น ๑๓๑ กลุ่ม

๑๕. นายจอน อึ้งภากรณ์ (ผู้แทนประชาชนผู้เสนอร่าง iLaw) ตอบชี้แจง เวลา ๑๒.๒๙ – ๑๒.๓๕ นาฬิกา

- ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ถือเป็นร่างรัฐธรรมนูญฉบับประวัติศาสตร์ เนื่องจากเป็นครั้งแรกที่มีการเสนอร่างรัฐธรรมนูญโดยประชาชน อย่างไรก็ตาม ประเด็นการอภิปรายที่เกิดขึ้นในรัฐสภาส่วนใหญ่กลับถูก

บิดเบือนไปสู่การตั้งคำถามต่อเจตนาในการเสนอร่าง และที่มาจาก iLaw ทั้งที่ควรให้ความสำคัญกับสาระสำคัญหรือเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญ

- iLaw เป็นองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งรวมไปถึงสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ตามอนุสัญญาต่าง ๆ ที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคี สำหรับท่านใดที่ประสงค์จะรับทราบข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์กรนี้ สามารถติดต่อเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมได้

- ในการยกย่องรัฐธรรมนูญ นั้น iLaw รับฟังและรวบรวมความเห็นของประชาชนเพื่อจัดทำเป็นร่างรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ด้วยที่รัฐธรรมนูญมิได้กำหนดเอาไว้ว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญข้อใดจะทำได้หรือทำไม่ได้ ดังนั้น จึงรับฟังในทุกประเด็นโดยที่ iLaw มิได้ชี้ไปในแนวทางใด เพราะ iLaw ก็ไม่มีสิทธิที่จะไปบอกว่าประชาชนควรคิดเห็นอย่างไร

- ประเทศไทยในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงไป โดยความคิดของคนรุ่นใหม่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ไม่ได้เกิดจากการกระทำของ iLaw ดังนั้น หากรัฐสภาไม่ทำความรู้จักกับคนรุ่นใหม่ ไม่เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลง ย่อมไม่สามารถแก้ไขแก้ไขวิกฤติของประเทศได้ ดังนั้น รัฐสภาควรเชิญคนรุ่นใหม่มาเสนอความคิดเห็น ซึ่งจะทำให้ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองมีความเข้าใจต่อคนรุ่นใหม่มากขึ้น เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน

- บรรยากาศของที่รัฐสภาแห่งนี้ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากถูกแวดล้อมด้วยหน่วยงานของทหาร ทำให้ประชาชนที่ประสงค์จะเข้ามารับฟังการอภิปรายหรือต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปของการชุมนุมโดยสงบต้องรู้สึกไม่ปลอดภัย ดังนั้น ขอเสนอว่ารัฐสภาควรมีลานประชาธิปไตยหรือห้องประชุมที่ต้อนรับประชาชนหรือผู้แทนประชาชนจากกลุ่มต่าง ๆ มาร่วมรับฟังความคิดเห็นในการประชุมรัฐสภา ซึ่งการดำเนินการเช่นนี้ จะทำให้เกิดบรรยากาศทางการเมืองที่ดี ลดความระแวงและเกิดความเข้าอกเข้าใจกันมากขึ้น

- หวังว่ารัฐสภาจะช่วยแก้ไขปัญหาของประเทศ โดยการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายพูดคุยกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและลดความขัดแย้งระหว่างกัน

----- จบการอภิปรายในวันพุธที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ -----

คณะผู้รับผิดชอบ
ในการจัดทำสรุปการอภิปราย
ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒
(สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง)
วันอังคารที่ ๑๗ และวันพุธที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

นายต้นพงศ์ ตั้งเต็มทอง

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๓

กลุ่มงานคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา

นายสิทธิวรชัย ศรีไหม	นิติกรชำนาญการพิเศษ
นายพิสิษฐ์ นิธิสิริวรรณ	วิทยากรชำนาญการพิเศษ
นายชัชชัย ทองเจริญ	นิติกรชำนาญการ
นายภาคภูมิ เปี้ยปลูก	นิติกรชำนาญการ
นางสาวสาวิตรี เพชรทอง	นิติกรปฏิบัติการ
นางสาวปารมिता แป้นสกุล	นิติกรปฏิบัติการ
นางสาวสุภาภรณ์ ตังอินทร์	วิทยากรชำนาญการ
นายเอกพันธ์ เพ็งศรี	วิทยากรชำนาญการ
นางสาวศิริินภา น้ำขาว	วิทยากรชำนาญการ
นางสาวดารารัตน์ ถนนมรด	วิทยากรชำนาญการ
นายกฤติน ผูกพันธ์	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นายอดิสรณ์ เนตรทอง	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นางสาวปณิธาน เยี่ยงกุลเชาว์	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นางสาวสร้อยทิพย์ สร้อยพูล	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ กลุ่มงานคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา สำนักกรรมการ ๓

โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๓๙-๔๑ โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๕๘๘๓